

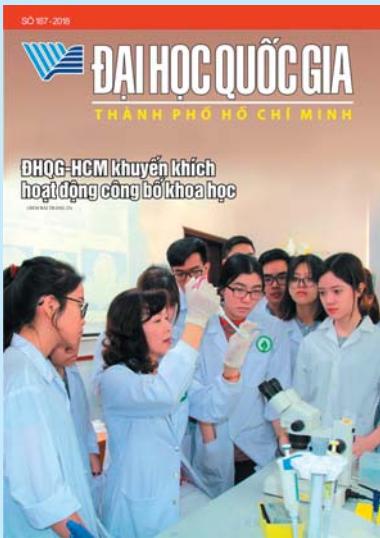
ĐẠI HỌC QUỐC GIA THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

ĐHQG-HCM khuyến khích hoạt động công bố khoa học

(XEM BÀI TRANG 23)

Chịu trách nhiệm xuất bản
PGS.TS Huỳnh Thành Đạt

Hội đồng biên tập
PGS.TS Huỳnh Thành Đạt
(Chủ tịch)
ThS Nguyễn Văn Hà
(Thường trực)
ThS Dương Thị Kim Anh
TS Nguyễn Hoàng Tú Anh
TS Nguyễn Khắc Cảnh
PGS.TS Nguyễn Ngọc Điện
TS Nguyễn Kim Quang
ThS Võ Tấn Thông

Tổng biên tập
Nguyễn Văn Hà

Thư ký tòa soạn
Đoàn Thị Minh Châu

Trị sự
Phạm Hữu Nghĩa

Trình bày
Đặng Đức Lợi

TRONG SỐ NÀY

TIÊU ĐIỂM - SỰ KIỆN

- 4 Xây dựng khu đô thị sáng tạo tại TP.HCM
- 7 Kỳ thi đánh giá năng lực ĐHQG-HCM: Thêm cơ hội cho thí sinh vào đại học
- 10 Khu Công nghệ Phần mềm ĐHQG-HCM kỷ niệm 15 năm thành lập
- 12 Viện Nano trao tặng hệ thống quan trắc mặn cho tỉnh Vĩnh Long và Bến Tre
- 14 Sức sống của chủ nghĩa Marx là cơ sở xây dựng đất nước theo con đường XHCN
- 17 Tinh thần nhân bản trong triết học Marx

KHOA HỌC - GIÁO DỤC

- 20 Cân nâng cao nhận thức về hoạt động sở hữu trí tuệ
- 23 ĐHQG-HCM khuyến khích hoạt động công bố khoa học
- 25 Hai tạp chí khoa học của Trường ĐH KHTN có tên trong danh mục Scopus
- 26 Những động từ vẫn còn hơi thở
- 28 Chuyện chữ chuyện nghĩa
- 30 Nhà tre nỗi - mô hình xây dựng xanh
- 33 Một số ngành đào tạo ĐH mới của ĐHQG-HCM

VĂN HOÁ - NGHỆ THUẬT

- 35 Sinh viên Sài Gòn trong những ngày đầu sau 30/4/1975
- 37 Tâm sự tuổi trăng tròn
- 38 Đọc *Chúng ta* của E.I.Zamyatin
- 41 Takahata Isao và thánh đường hoạt hình châu Á
- 44 Khi điện ảnh vượt ra khỏi âm thanh và khung hình
- 46 Đám cưới không ai được mời
- 48 Mưa tháng Năm/Hẹn với tháng Năm/Chúng ta năm ấy
- 53 Tình cho mượn/Đêm sao sáng

NHỊP SỐNG TRẺ

- 54 Đừng khởi nghiệp với lòng mong muốn làm giàu
- 57 Spotlight: Sân chơi nghề báo của sinh viên
- 59 Bê bối Facebook: Ôn ào như chính nó
- 61 Canh thuốc Bắc của ngoại
- 62 Để nhớ một thời ta đã yêu
- 64 Hội An - Miền cổ thị buồn
- 66 Mùa hè thiêng đường ở Nam Á
- 68 Truyện ngắn: Báu vật

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt phát biểu khai mạc hội thảo.

Xây dựng khu đô thị sáng tạo tại TP.HCM

Ngày 12/4, ĐHQG-HCM, Khu Công nghệ Phần mềm ĐHQG-HCM (ITP), Trung tâm Nghiên cứu Quốc tế (SCIS) - Trường ĐH KHXH&NV và Viện Konrad Adenauer Stiftung (KAS) CHLB Đức tại Việt Nam đã phối hợp tổ chức hội thảo quốc tế: Xây dựng khu đô thị sáng tạo tại TP.HCM - Một lộ trình chiến lược.

Thái Việt

T ham dự hội thảo có ông Trần Vĩnh Tuyến - Phó Chủ tịch UBND TP.HCM, PGS.TS Huỳnh Thành Đạt - Giám đốc ĐHQG-HCM, ông Peter Girke - đại diện Viện KAS cùng hơn 100 đại biểu là các nhà khoa học, nhà hoạch định chính sách, chuyên gia trong lĩnh vực xây dựng, quy hoạch trong và ngoài nước.

Trụ cột của đô thị sáng tạo

Cuối năm 2017, ý tưởng tích hợp quận 2, quận 9 và quận Thủ Đức thành khu đô thị sáng tạo TP.HCM được Bí thư Thành Ủy TP.HCM Nguyễn Thiện Nhân khởi xướng. Ngay sau đó, ĐHQG-HCM đã giao cho ITP làm đầu mối công việc và hình thành một nhóm nghiên cứu về khu đô thị sáng tạo phía Đông TP.HCM.

Hội thảo này là nơi gặp gỡ, trao đổi và tìm ra mô hình phát triển bền vững cho khu đô thị sáng tạo ở phía Đông TP.HCM theo định hướng phát triển kinh tế - xã hội của Thành phố. Đây

sẽ là khu đô thị tích hợp các quận 9 (Khu công nghệ cao), quận 2 (Khu đô thị mới với trung tâm tài chính Thủ Thiêm) và quận Thủ Đức (nơi có 12 trường đại học với trên 12.000 giảng viên và 70.000 sinh viên). Khu đô thị sáng tạo dự kiến có một triệu dân, đóng vai trò làm hạt nhân để Thành phố triển khai cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ 4.

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt, Giám đốc DHQG-HCM chia sẻ, khu đô thị sáng tạo thường gắn liền với các viện, trường đại học nghiên cứu và lấy đó làm nguồn lực để phát triển. Khu đô thị sáng tạo hình thành nhờ sự kết hợp tối đa giữa doanh nghiệp và cơ sở giáo dục, chương trình khởi nghiệp và trường học, chia sẻ nguồn lực và được đầu tư bởi ngân hàng. Tất cả được kết nối bằng mạng lưới giao thông, y tế hiện đại và sử dụng năng lượng sạch.

“ Chúng ta luôn phải nghĩ đến việc TP.HCM là đầu tàu, mũi nhọn phát triển kinh tế, nên bắt buộc phải có những người có đầu óc sáng tạo, năng động, lôi cuốn đất nước phát triển. ”

Giáo sư Phan Văn Trường

Dựa trên nhận thức "đô thị sáng tạo" là một chủ đề mới, nhóm nghiên cứu bắt đầu tiếp xúc và thảo luận với các đối tác cả trong và ngoài nước. Theo PGS.TS Huỳnh Thành Đạt, mục

tiêu đầu tiên của hội thảo là hình thành một khung nghiên cứu cho đề tài. Qua đó xác định được nền tảng lý thuyết, phương pháp tiếp cận, cũng như các trường hợp nghiên cứu điển hình, rút ra những bài học kinh nghiệm về sự thành công và thất bại.

Mục tiêu thứ hai cần thực hiện song song là tổng hợp các nghiên cứu về TP.HCM nói chung, và sự phát triển của khu Đông thành phố nói riêng. Quá trình tổng hợp này không chỉ là thu thập tài liệu, công trình nghiên cứu mà còn xây dựng một mạng lưới học giả gồm những người có chuyên môn và kinh nghiệm thực tế về chủ đề này, từ quy hoạch đô thị, kinh tế phát triển, pháp luật đến giáo dục đại học, công nghệ thông tin.

Tận dụng thế mạnh cốt sắn

Theo ông Lê Văn Thành (Viện Nghiên cứu phát triển TP.HCM), khu đô thị sáng tạo sẽ là nơi có công nghệ cao nhiều nhất, đại học nghiên cứu lớn nhất và triển vọng khu đô thị tốt nhất thành phố. Ông cho biết khu đô thị sáng tạo được xây dựng dựa trên ba chủ trương lớn: xây dựng TP.HCM thành thành phố có chất lượng sống tốt, văn minh, hiện đại, nghĩa tình; thành phố thông minh; khu đô thị sáng tạo. Trong đó, vốn thực hiện được huy động từ ngân sách với sự tham gia của nhiều thành phần kinh tế, cộng đồng dân cư và đầu tư nước ngoài.

Còn đại diện Viện quy hoạch xây dựng nhấn mạnh rằng, khu đô thị sáng tạo sẽ là nơi khoa học ứng dụng kết quả nghiên cứu vào sản xuất, cung cấp dịch vụ trên nền tảng công nghệ cao, hạ tầng kỹ thuật và xã hội hiện đại theo chuẩn quốc tế.

Hiện nay khu Đông Sài Gòn đã có quy hoạch và dần hoàn thiện hệ thống hạ tầng kỹ thuật trọng điểm như: đường vành đai 3, cầu Cát Lái nối TP.HCM - Nhơn Trạch, mở rộng Quốc lộ 13, đường sắt nối sân bay Long Thành, tuyến metro số 1 Bến Thành - Suối Tiên, số 2 Bến Thành - Thủ Thiêm, tuyến metro 3b, tuyến monorail số 2 (nối quận 7, quận 2 và Bình Thạnh).

Giáo sư Phan Văn Trường (chuyên gia về kinh tế đô thị, quy hoạch và đàm phán quốc tế) cho rằng chọn khu Đông là rất có tiềm năng, với nền tảng

Chủ tọa đoàn điều hành hội thảo.

Đô thị sáng tạo luôn gắn với các đại học nghiên cứu

Bản chất của khu đô thị sáng tạo là nơi có các hoạt động sáng tạo và khởi nghiệp diễn ra với cường độ và mật độ cao. Thực tiễn các nước cho thấy khu đô thị sáng tạo luôn gắn với các đại học nghiên cứu, đóng vai trò là nguồn cung các nhà cách tân và các doanh nhân khởi nghiệp tiềm năng, chủ thể của hoạt động sáng tạo và khởi nghiệp.

Để làm tốt nhiệm vụ này, từ năm 2014 ĐHQG-HCM đã có chủ trương xây dựng ITP thành một hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo, gắn kết chặt chẽ với hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo tại TP.HCM, làm nền tảng để triển khai hoạt động đào tạo, bồi dưỡng các nhà cách tân và doanh nhân khởi nghiệp tiềm năng theo mô hình học tập trải nghiệm.

Đến nay, hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo tại ITP đã hình thành và đạt được những kết quả nhất định, được lãnh đạo TP.HCM đánh giá là một bước chuẩn bị tốt cho việc phát triển khu đô thị sáng tạo ở phía Đông.

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt

vững chắc. Ông đặc biệt nhấn mạnh yêu tố con người trong quá trình xây dựng khu đô thị sáng tạo: "Chúng ta luôn phải nghĩ đến việc TP.HCM là đầu tàu, mũi nhọn phát triển kinh tế, nên bắt buộc phải có những người có đầu óc sáng tạo, năng động, lôi cuốn đất nước phát triển". Theo ông, khu đô thị cũ TP.HCM khó có thể điều chỉnh được, với những thói quen xấu của người dân khiến giao thông lộn xộn, vỉa hè bị lấn chiếm, quy hoạch điện nước chồng chéo... nên

phải hướng tới phát triển một khu đô thị mới.

Các tham luận, ý kiến đóng góp và đề xuất từ cách chuyên gia sẽ được Ban tổ chức tổng hợp sau hội thảo. Dựa trên đó, nhóm nghiên cứu sẽ thảo luận tiếp tục với các đối tác để hình thành một án phẩm vào cuối năm 2018. Tài liệu này sẽ là một tư liệu đầu vào cho các nghiên cứu, kế hoạch, chương trình dài hơi hơn của dự án xây dựng khu đô thị sáng tạo của TP.HCM và Khu đô thị ĐHQG-HCM ■

KTX ĐHQG-HCM. *Ảnh: TL*

PGS.TS
Nguyễn
Hội
Nghĩa
trả lời
báo chí.

Kỳ thi đánh giá năng lực ĐHQG-HCM: THÊM CƠ HỘI CHO THÍ SINH VÀO ĐẠI HỌC

Sáng 19/4, tại Nhà Điều hành ĐHQG, ĐHQG-HCM tổ chức họp báo Thông tin tuyển sinh đại học, cao đẳng tại ĐHQG-HCM năm 2018. Đây là năm đầu tiên ĐHQG-HCM tổ chức kỳ thi đánh giá năng lực (ĐGNL) để sử dụng như một phương thức tuyển sinh.

Phiên An

Bên cạnh phương thức tuyển sinh mới này, phần lớn chỉ tiêu còn lại của ĐHQG-HCM sẽ vẫn xét tuyển dựa vào các phương thức tuyển sinh truyền thống như: thi THPT Quốc gia, xét tuyển thẳng và ưu tiên xét tuyển theo quy định của Bộ GD&ĐT, ưu tiên xét tuyển theo quy định riêng của ĐHQG-HCM...

Không đánh giá khả năng thuộc bài

Theo PGS.TS Nguyễn Hội Nghĩa - Phó Giám đốc ĐHQG-HCM, chỉ tiêu tuyển bằng kết quả kỳ thi ĐGNL chiếm tối đa 20% tổng chỉ tiêu tuyển sinh của ngành/nhóm ngành tại các trường thành viên ĐHQG-HCM. "Khác với

cách tiếp cận của kỳ thi THPT Quốc gia, bài thi đánh giá năng lực tại ĐHQG-HCM chú trọng đánh giá các năng lực cơ bản để học đại học của thí sinh như sử dụng ngôn ngữ, tư duy logic, xử lý số liệu, giải quyết vấn đề. Các năng lực này được đánh giá thông qua một bài thi tổng hợp gồm 120 câu hỏi trắc nghiệm với thời gian làm bài 150 phút, tổng điểm tối đa là 1.200 điểm. Các câu hỏi có độ khó khác nhau" - PGS.TS Nguyễn Hội Nghĩa nhấn mạnh.

TS Nguyễn Quốc Chính - Giám đốc Trung tâm Khảo thí và Đánh giá Chất lượng Đào tạo ĐHQG-HCM (KT&ĐGCLĐT) cho biết, kỳ thi ĐGNL được ĐHQG-HCM chuẩn bị trong hai năm, tập trung xây dựng ngân hàng đề thi đa dạng, chất lượng cao, theo quy trình chặt chẽ với sự góp sức của đội ngũ chuyên gia đến từ các đơn vị thành viên thuộc ĐHQG-HCM, Sở GD&ĐT TP.HCM và các trường THPT. Bài thi ĐGNL được xây dựng theo phương pháp thiết kế bài thi SAT (Scholastic Assessment Test) của Hoa Kỳ và bài thi TSA (Thinking Skills Assessment) của Anh. Đây là các bài thi chuẩn của quốc tế để xét tuyển đầu vào đại học. "Các bài thi đều nhắm vào việc ĐGNL học đại học của thí sinh qua việc kiểm tra các kỹ năng đọc hiểu, tư duy, phân tích và giải quyết vấn đề chứ không đơn thuần đánh

giá khả năng thuộc bài của thí sinh. Xét về cấu trúc, bài thi ĐGNL của ĐHQG-HCM tích hợp được các kỹ năng về đọc hiểu, phân tích vốn được nhấn mạnh ở bài thi SAT và kỹ năng tư duy phản biện và giải quyết vấn đề của bài thi TSA" - TS Nguyễn Quốc Chính giải thích.

Theo ông Chính, bài thi ĐGNL được khảo sát ý kiến của các chuyên gia và học sinh THPT với nhiều đánh giá khá quan: "Kết quả cho thấy ngân hàng câu hỏi có độ giá trị, độ tin cậy và độ chọn lọc khá rõ, phù hợp với mục tiêu tuyển sinh. Đồng thời phương thức đánh giá mới được sự ủng hộ cao của thí sinh, đặc biệt là phần đánh giá kỹ năng tư duy logic, xử lý số liệu và giải quyết vấn đề".

Kiểm tra năng lực học đại học

PGS.TS Nguyễn Hội Nghĩa cho rằng hiệu quả của kỳ thi ĐGNL không chỉ dừng ở việc tuyển chọn được thí sinh có năng lực phù hợp cho các trường đại học mà còn giúp học sinh THPT có định hướng tốt hơn cho quá trình học tập rèn luyện, phát triển năng lực để tham gia hiệu quả vào thị trường lao động chất lượng cao

của đất nước. Đồng thời, việc tổ chức thành công kỳ thi ĐGNL cũng giúp khẳng định rõ hơn vai trò của ĐHQG-HCM trong phục vụ cộng đồng và trách nhiệm "đầu tàu" dẫn dắt hệ thống ĐH tại khu vực phía Nam.

Trả lời phóng viên về sự khác biệt giữa kỳ thi ĐGNL của ĐHQG-HCM và Trường ĐH Quốc Tế ĐHQG-HCM (đã tổ chức trước đó một năm), TS Nguyễn Quốc Chính cho biết: "Kỳ thi đánh giá năng lực này nhằm đến năng lực nền tảng, căn bản nhất mà một người học ĐH phải có. Còn kỳ thi của Trường ĐH Quốc Tế sẽ chuyên sâu, tập trung vào những môn cần thiết. ĐHQG-HCM cũng tuyển chọn mang tính tổng quát hơn khi yêu cầu học sinh ở trường chuyên đăng ký xét tuyển phải viết bài luận và gửi bảng tổng hợp quá trình học tập phổ thông".

Theo PGS.TS Hồ Thanh Phong - Hiệu trưởng Trường ĐH Quốc Tế, kỳ thi ĐGNL của trường áp dụng theo mẫu hình kỳ thi SAT 2 của Hoa Kỳ, tức thi theo môn đáp ứng năng lực tự nhiên của ngành nghề. Môn toán là bắt buộc, còn lại là chọn theo ngành gồm các môn lý, hóa, sinh, Anh. Ví dụ, thí sinh muốn vào ngành công

Mục tiêu đánh giá	Số câu	Nội dung
Phần 1. Sử dụng ngôn ngữ		
1.1. Tiếng Việt	20	- Các câu hỏi, bài đọc đánh giá khả năng đọc hiểu, sử dụng tiếng Việt và tiếng Anh
1.2. Tiếng Anh	20	
Phần 2. Toán học, tư duy logic và phân tích số liệu		
2.1. Toán học	10	- Các câu hỏi về toán phổ thông.
2.2. Tư duy logic	10	- Các câu hỏi suy luận và xác định các quy luật logic.
2.3. Phân tích số liệu	10	- Các câu hỏi về phân tích và chọn phương án trả lời tương ứng với từng bảng số liệu cho trước.
Phần 3. Giải quyết vấn đề		
3.1. Vấn đề thuộc lĩnh vực hóa học	10	
3.2. Vấn đề thuộc lĩnh vực vật lí	10	
3.3. Vấn đề thuộc lĩnh vực sinh học	10	- Những câu hỏi, vấn đề về khoa học xã hội và tự nhiên
3.4. Vấn đề thuộc lĩnh vực địa lí	10	
3.5. Vấn đề thuộc lĩnh vực lịch sử, chính trị, xã hội	10	
Tổng cộng	120	

Cấu trúc bài thi đánh giá năng lực của ĐHQG-HCM.

Kỳ thi đánh giá năng lực này nhắm đến năng lực nền tảng, căn bản nhất mà một người học ĐH phải có. Còn kỳ thi của Trường ĐH Quốc Tế sẽ chuyên sâu, tập trung vào những môn cần thiết. ĐHQG-HCM cũng tuyển chọn mang tính tổng quát hơn khi yêu cầu học sinh ở trường chuyên đăng ký xét tuyển phải viết bài luận và gửi bảng tổng hợp quá trình học tập phổ thông

TS Nguyễn Quốc Chính

nghệ sinh học sẽ chọn thi môn toán - hóa hoặc sinh."Nếu có nhiều phương thức tuyển sinh thì sẽ tăng thêm nhiều lựa chọn cho học sinh và thời gian qua xã hội cũng đã chấp nhận điều này. Năm nay trường vẫn tiếp tục áp dụng kỳ thi ĐGNL và đến nay đã có 3.120 thí sinh đăng ký dự thi. Trường dành 65% chỉ tiêu để xét tuyển kết quả từ kỳ thi này" - PGS.TS Hồ Thanh Phong cho biết.

Về câu hỏi liệu kỳ thi ĐGNL có thực sự đảm bảo chất lượng sinh viên hay không, TS Nguyễn Quốc Chính cho rằng chỉ có thực tế mới trả lời được và phải thông qua nghiên cứu sâu mới chứng minh được. Ông nhấn mạnh: "Hiện giờ chúng tôi đang sử dụng phương pháp ĐGNL theo thông lệ quốc tế và cho thấy phương pháp này giúp thí sinh chuẩn bị cho việc học ĐH tốt hơn. Tuy nhiên, ĐHQG-HCM đã có kế hoạch dài hơi để theo dõi các thí sinh trúng tuyển từ kỳ thi ĐGNL này và đối sánh với các thí sinh trúng tuyển từ những phương thức khác. Kết quả như

thế nào chúng tôi sẽ công bố cho xã hội biết".

Chịu lỗ để tuyển sinh viên giỏi

Tổ chức kỳ thi ĐGNL phải chuẩn bị nhiều công sức và tài chính nhưng chỉ dành tuyển 20% chỉ tiêu, như vậy có lỗ phí? TS Chính nhận định: "Mục tiêu của kỳ thi ĐGNL là tăng thêm cơ hội chứ không phải tước bớt đi cơ hội của thí sinh. Nếu xét về tài chính, tuyển với số lượng nhỏ này chắc chắn ĐHQG-HCM sẽ bị lỗ, vì thu không đủ bù chi. Mức phí mà chúng tôi thu 200.000 đồng/lượt thi, tính ra rất khiêm tốn. Tuy nhiên chúng tôi thống nhất rằng vì chất lượng giáo dục là trên hết".

Chia sẻ quan điểm trên, PGS.TS Hồ Thanh Phong cho rằng: "Trong giáo dục chúng tôi không đặt nặng vấn đề kinh tế. Chúng tôi có thể chi ra nhiều hơn để đạt hiệu quả cao nhất là tuyển được học trò giỏi. Thậm chí, chúng tôi chấp nhận chịu lỗ để tuyển được những sinh viên giỏi nhất".

Trả lời phỏng vấn liệu kỳ thi này có dẫn đến tình trạng luyện thi hay không, TS Nguyễn Quốc Chính khẳng định: "Không hướng dẫn luyện thi mà chỉ hướng dẫn cơ cấu đề thi thông qua đề thi mẫu". Việc công bố cơ cấu đề thi sẽ là định hướng để học sinh và giáo viên THPT giảng dạy theo. "Đề mẫu có nội dung rất toàn diện, hạn chế tối đa được cách học vẹt, học tủ. Thí sinh phải học cách suy nghĩ, tư duy, suy luận logic. Do vậy, nếu có luyện thi thì chỉ là luyện cách suy nghĩ, cách tư duy logic, cách xử lý vấn đề. Mà luyện được những điều đó cho học sinh thì quả là điều vô cùng đáng làm" - Giám đốc KT&ĐGCLĐT ĐHQG-HCM nhấn mạnh.

Về ngân hàng câu hỏi của bài thi ĐGNL, TS Chính cho biết: "Hiện nay, trong ngân hàng câu hỏi của chúng tôi có đủ số lượng để tổ chức kỳ thi theo thông lệ quốc tế. Ví dụ, để có một đề thi 120 câu hỏi như đề mẫu hôm nay, chúng tôi phải có số lượng câu hỏi dư gấp 30 lần, tức có gần khoảng 4.000 câu hỏi tương đương" ■

Ngày 7/7 thi đánh giá năng lực

ĐHQG-HCM tổ chức kỳ thi ĐGNL tại 3 địa điểm: TP.HCM, Cần Thơ và Quy Nhơn.

Đề thi gồm 120 câu hỏi (15 trang), dạng trắc nghiệm (mỗi câu có 4 lựa chọn, trong đó chỉ một lựa chọn là đúng). Thí sinh làm bài trên phiếu trả lời trắc nghiệm trong thời gian 150 phút.

Thí sinh đăng ký dự thi từ ngày 2-30/5 theo cách trực tuyến, đường bưu điện hoặc trực tiếp tại ĐHQG-HCM với lệ phí là 200.000 đồng/thísinh. ĐHQG-HCM gửi giấy báo dự thi trước ngày 25/6 và tổ chức thi ngày 7/7. Trước 17 giờ ngày 15/7, ĐHQG-HCM sẽ công bố kết quả thi.

KHU CÔNG NGHỆ PHẦN MỀM ĐHQG-HCM KỶ NIỆM 15 NĂM THÀNH LẬP

Ngày 2/5, tại Khu Đô thị ĐHQG-HCM, Khu Công nghệ Phần mềm ĐHQG-HCM (ITP) tổ chức lễ kỷ niệm 15 năm thành lập (2/5/2003 - 2/5/2018). PGS.TS Huỳnh Thành Đạt - Giám đốc ĐHQG-HCM tham dự buổi lễ.

Minh Châu

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt phát biểu chào mừng 15 năm thành lập ITP.

Mô hình hệ sinh thái khởi nghiệp tiêu biểu

15 năm qua, ITP luôn kiên trì thực hiện sứ mệnh của mình, kiến tạo một môi trường kết nối năng động và hiệu quả giữa hoạt động đào tạo, nghiên cứu và kinh doanh ngay trong Khu Đô thị ĐHQG-HCM, góp phần phát triển công nghiệp CNTT và truyền thông của đất nước.

Từ năm 2016, ITP đã tự đảm bảo 100% chi thường xuyên. Đến nay, ITP cơ bản hình thành một hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo đúng nghĩa. Đây là nơi tập trung hơn 40 doanh nghiệp khởi nghiệp ở các giai đoạn phát triển khác nhau với 300 kỹ sư và 1.000 sinh viên làm

việc, thực tập mỗi năm.

Mô hình hệ sinh thái khởi nghiệp và kết quả hoạt động của ITP được Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc và Bí thư Thành ủy TP.HCM Nguyễn Thiện Nhân đánh giá cao. Đặc biệt, mô hình và cách thức xây dựng hệ sinh thái khởi nghiệp của ITP được nhiều tỉnh, thành ở phía Nam tham khảo, học tập.

ITP đã đào tạo gần 1.000 cán bộ quản lý hoạt động hỗ trợ khởi nghiệp cho 16 tỉnh, thành khu vực phía Nam. Theo PGS.TS Huỳnh Thành Đạt, đây là một đóng góp rất đáng ghi nhận của ITP trong việc góp phần thực hiện các chủ trương lớn của Đảng, Nhà nước về thúc đẩy khởi

ITP ký kết hợp tác với Sở KH&CN tỉnh Bình Dương.

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt trao bằng khen của Chủ tịch UBND TP.HCM cho ITP.

nghiệp, đặc biệt là khởi nghiệp đổi mới sáng tạo.

Kỳ vọng về hệ sinh thái khởi nghiệp năng động

ĐHQG-HCM đặt mục tiêu đến năm 2020, ITP trở thành hệ sinh thái khởi nghiệp năng động ở phía Đông TP.HCM, là nơi tập trung khoảng 100 doanh nghiệp khởi nghiệp, với 2.000 việc làm và là nơi thực hành, học tập của 2.000 sinh viên mỗi năm.

Trong giai đoạn mới, ĐHQG-HCM giao ITP chủ trì thực hiện những nhiệm vụ quan trọng như xây dựng hệ thống thông tin quản lý ĐHQG-HCM, xây dựng Khu Đô thị ĐHQG-HCM thành khu đô thị thông minh và là đầu mối hợp tác với TP.HCM trong việc triển khai xây dựng Khu Đô thị sáng tạo phía Đông.

"Trách nhiệm và kỳ vọng đối với ITP trong giai đoạn mới là rất lớn. Tôi tin tưởng rằng với truyền thống năng động, sáng tạo, dám nghĩ

dám làm của tập thể cán bộ, viên chức, người lao động, ITP sẽ hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ được giao" - Giám đốc ĐHQG-HCM phát biểu.

Thực hiện cam kết phục vụ cộng đồng, PGS.TS Nguyễn Anh Thi - Giám đốc ITP đã ký kết hợp tác với Sài Gòn Innovation Hub(SIHUB), Trung tâm hỗ trợ doanh nghiệp và khởi nghiệp, Sở Kế hoạch và Đầu tư tỉnh Đồng Tháp, Sở KH&CN tỉnh Bình Dương, Trung tâm nghiên cứu kinh doanh và hỗ trợ doanh nghiệp.

Dịp này, ITP đã giới thiệu về chức năng, nhiệm vụ của Trung tâm Khởi nghiệp Đổi mới Sáng tạo ĐHQG-HCM.

ĐHQG-HCM đã trao bằng khen của Chủ tịch UBND TP.HCM, Giám đốc ĐHQG-HCM cho 7 tập thể và 14 cá nhân có nhiều đóng góp trong quá trình 15 năm xây dựng và phát triển ITP ■

Trạm quan trắc mặn lắp đặt tại huyện Chợ Lách, Bến Tre.

VIỆN NANO TRAO TẶNG HỆ THỐNG QUAN TRẮC MẶN CHO TỈNH VĨNH LONG VÀ BẾN TRE

Ngày 6 và 7/4, Viện Công nghệ Nano (INT) ĐHQG-HCM đã trao tặng Hệ thống quan trắc và cảnh báo xâm nhập mặn tự động cho hai tỉnh Vĩnh Long và Bến Tre. Hệ thống này có thể đo độ mặn từ 0-15%⁰.

Hữu Nghĩa

Người gác cổng ruộng vườn

Hệ thống quan trắc và cảnh báo xâm nhập mặn tự động được tích hợp đầu dò cảm biến chuyên dụng để theo dõi và cảnh báo độ mặn của nước trên kênh rạch hoặc cửa biển nhằm chủ động trong việc tưới tiêu, nuôi trồng thủy hải sản và sinh hoạt. Hệ thống làm việc 24/24, cập nhật thông tin liên tục và đặc biệt là có khả năng kết nối không dây đến các thiết bị ngoại vi như điện thoại di động, máy tính để cảnh báo độ mặn khi vượt ngưỡng.

Ngoài quan trắc độ mặn, đầu dò cũng đo

được nhiệt độ của nước, gửi thông tin và tin nhắn qua điện thoại di động; thu thập, lưu trữ thông tin hiển thị trên Web Server. Hệ thống cũng kích hoạt tự động máy bơm thông qua kết nối không dây khi độ mặn nhỏ hơn mức ngưỡng. Toàn bộ hệ thống được vận hành từ nguồn năng lượng mặt trời có sẵn trên hệ thống.

Khi có cảnh báo mặn tự động, ban chỉ huy phòng chống thiên tai các địa phương có thể đóng cổng và người dân có thể sử dụng nước ngọt dự trữ, giảm thiệt hại tới nông nghiệp và đời sống.

Sau hai năm nghiên cứu và trải qua nhiều phiên bản, phiên bản quan trắc hiện tại nhỏ, gọn, lắp đặt trong khoảng hai giờ và có độ bền cao. Hệ thống có giá thành 20 triệu đồng, nặng 30kg, dễ tháo rời, vận chuyển lắp đặt tại các vị trí khó khăn. Khi mùa mặn đi qua, trạm quan trắc có thể biến đổi trở thành như một trạm phát sáng công cộng.

PGS.TS Đặng Mậu Chiên, Viện trưởng INT chia sẻ, sản phẩm này như một người gác cổng cho cuộc sống cho người dân. Người dân giờ không cần lo lắng khi nào mặn đến nứa mà chỉ cần ngồi nhà, lướt Internet xem kết quả dễ dàng.

Theo đó, khi người dùng muốn biết độ mặn có thể truy cập trực tiếp lên website của đơn vị hoặc gửi tin nhắn theo cú pháp có sẵn, hệ thống sẽ trả lời qua tin nhắn các thông số về độ mặn, nhiệt độ của nước, vị trí đo.

Thay thế cách đo truyền thống

Ông Lưu Nhuận, Chi cục Trưởng Chi cục Thủy lợi tỉnh Vĩnh Long cho biết, trước đây khi mùa mặn tới, Chi cục phải cử người lấy mẫu nước thủ công mỗi giờ một lần, vừa tốn công sức vừa tốn thời gian phân tích mà kết quả thì không đảm bảo 100% chính xác. Hệ thống quan trắc này sẽ thay thế cách quan trắc truyền thống và giúp giảm nhân công đáng kể, kết quả có ngay lập tức.

Ông Nguyễn Văn Bùi, Phó Giám đốc Sở Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn tỉnh Bến Tre đánh giá, Bến Tre là tỉnh bị thiệt hại nặng nề nhất do biến đổi khí hậu và xâm nhập mặn. Những thiệt hại đó có nguyên nhân từ việc dự báo chậm. Với hệ thống quan trắc mặn bằng công nghệ mới sẽ giúp 182.000ha đất nông nghiệp của tỉnh phát triển hiệu quả và bền vững hơn.

So với các thiết bị quan trắc hiện có trên thị

trường và các trạm quan trắc tổng hợp, hệ thống quan trắc mặn của INT có nhiều ưu điểm hơn. Trong đó nổi bật là dải đo có thể cảnh báo độ mặn từ 0-15‰, năng lượng sử dụng hoàn toàn độc lập từ thiết bị bị năng lượng mặt trời, trọng lượng nhẹ và dễ lắp đặt, di chuyển tại các khu vực cửa sông, yếu tố cơ động giúp đo độ mặn chính xác tại bất kỳ vị trí nào mong muốn.

Hiện tại INT đã đầu tư và lắp đặt 5 hệ thống tại Vĩnh Long và Bến Tre. INT nghiên cứu sản xuất và hỗ trợ toàn bộ chi phí. Sau lễ bàn giao, các tỉnh sẽ tự đánh giá và đưa ra phương án triển khai đại trà trên địa bàn và nhân rộng ra các địa phương khác.

Phát biểu tại buổi lễ tiếp nhận, ông Phan Văn Mai, Phó Bí thư thường trực tỉnh Bến Tre cho rằng, hệ thống quan trắc và cảnh báo xâm nhập mặn tự động sẽ mang lại hiệu quả thiết thực cho người nông dân Bến Tre trong việc ứng phó với hạn mặn đang diễn ra. Ông cũng yêu cầu các đơn vị tiếp nhận, sử dụng, khai thác hiệu quả thiết bị trên.

Nhân dịp này, UBND huyện Vũng Liêm, tỉnh Vĩnh Long đã trao tặng giấy khen cho INT vì có thành tích đóng góp an sinh xã hội cho địa phương ■

Trạm quan trắc mặn tại huyện Vũng Liêm, Vĩnh Long.

SỨC SỐNG CỦA CHỦ NGHĨA MARX LÀ CƠ SỞ XÂY DỰNG ĐẤT NUỚC THEO CON ĐƯỜNG XHCN

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt - Giám đốc ĐHQG-HCM khẳng định như vậy tại hội thảo kỷ niệm 200 năm ngày sinh Karl Marx: "Các Mác và thời đại ngày nay". Hội thảo do Trường ĐH KHXH&NV, Trường ĐH Kinh tế - Luật và Trung tâm Lý luận Chính trị ĐHQG-HCM phối hợp tổ chức ngày 5/5.

Phiên An

Các nhà nghiên cứu tham dự hội thảo.

Marx không suy nghĩ thay chúng ta

Theo PGS.TS Huỳnh Thành Đạt, thời kỳ ra đời của chủ nghĩa Marx gắn liền với cuộc cách mạng công nghiệp lần I, đến nay đã diễn ra cuộc cách mạng công nghiệp lần IV. Đây là khoảng thời gian dài với những biến đổi lớn của đời sống kinh tế, chính trị thế giới, do đó việc tiếp thu chủ nghĩa Marx cần liên tục bổ sung và hoàn chỉnh."Lúc sinh thời Karl Marx đã nhiều lần khẳng định học thuyết của các ông không phải

là hoàn thiện, bất biến, giáo điều mà chỉ là kim chỉ nam cho hành động. Do vậy, những người cách mạng đời sau cần liên tục bổ sung và phát triển làm cho học thuyết Marx trở nên hoàn chỉnh" - PGS.TS Huỳnh Thành Đạt nhấn mạnh.

Giám đốc ĐHQG-HCM cho rằng sự hoàn chỉnh chủ nghĩa Marx cần gắn với thực tiễn cách mạng đang vận động, tiếp thu có chọn lọc các tư tưởng, học thuyết tiến bộ trên thế giới để

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt phát biểu tại hội thảo.

làm sâu sắc, sống động và hiện thực chủ nghĩa Marx. PGS.TS Huỳnh Thành Đạt khẳng định: "Ý nghĩa thời đại và sức sống của chủ nghĩa Marx chính là cơ sở để chúng ta khẳng định xây dựng đất nước theo con đường xã hội chủ nghĩa trên nền tảng chủ nghĩa Marx - Lenin và tư tưởng Hồ Chí Minh mà Đảng ta đã xác định".

Đặt vấn đề "Phải chăng chủ nghĩa Marx - Lenin đã lỗi thời?" trong phát biểu đề dẫn, GS.TS Võ Văn Sen - Hiệu trưởng Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM cho rằng sức sống của chủ nghĩa Marx chính là ở bản chất cách mạng và khoa học chứ không phải ở những nội dung cụ thể của chủ nghĩa này. "Chúng ta không hề coi lý luận của Marx như một cái gì đó đã xong xuôi hẳn và bất khả xâm phạm; trái lại, chúng ta tin rằng lý luận đó chỉ đặt nền móng cho môn khoa học mà những người xã hội chủ nghĩa cần phải phát triển hơn nữa về mọi mặt, nếu họ không muốn trở thành lạc hậu so với cuộc sống. Hơn nữa, chính tiếp thu bản chất cách mạng và khoa học của chủ nghĩa Marx, chúng ta mới có thể bổ sung, phát triển và khắc phục những hạn chế mà trong thời đại mình, Karl Marx chưa có điều kiện nhìn thấy" - GS Võ Văn Sen cho biết.

Theo Hiệu trưởng Trường ĐH KHXH&NV, nguyên nhân sâu xa nhất về lý luận của sự sụp đổ mô hình xã hội chủ nghĩa ở Đông Âu và Liên Xô là do không kịp thời khắc phục hạn chế của chủ nghĩa Marx. GS Võ Văn Sen nhấn mạnh: "Marx và Engels trong điều kiện của mình không thể hình dung một cách cụ

thể về mô hình chủ nghĩa xã hội trong tương lai. Hạn chế lớn nhất là hai ông không hình dung ra vai trò của kinh tế hàng hóa - thị trường trong chủ nghĩa xã hội. Với tư cách là một nhà khoa học, chúng ta không thể đòi hỏi hơn ở Marx và Engels về việc hiểu biết một đổi tượng nghiên cứu cả thế kỷ sau mới bắt đầu xuất hiện".

Ông Sen cũng kêu gọi cần chống lại những toan tính tầm thường hóa chủ nghĩa Marx, "biến chủ nghĩa này thành thứ tôn giáo đặc biệt mà ở đó những người cộng sản đóng vai những linh mục đỗ, còn học thuyết marxist thì được soạn lại thành những mệnh đề mang tính giáo huấn, như những lời thiêng trong Kinh Thánh".

"Những thành công của Trung Quốc và Việt Nam hiện nay tiếp tục cho thấy sự đúng đắn và sức sống của chủ nghĩa Marx - Lenin nói chung và học thuyết về hình thái kinh tế - xã hội của chủ nghĩa Marx nói riêng. Chủ nghĩa Marx không suy nghĩ thay cho chúng ta mà cung cấp cho chúng ta một phương pháp phân tích, một cách nhìn biện chứng và kim chỉ nam cho hành động" - GS Võ Văn Sen khẳng định.

Hiện tượng "đóng vai Marx chống lại Marx"

Phân tích vai trò của học thuyết kinh tế Marx đối với việc phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam, PGS.TS Nguyễn Văn Luân - nguyên Hiệu trưởng Trường ĐH Kinh tế - Luật ĐHQG-HCM, cho rằng Marx không chỉ phát triển kinh tế cổ điển mà còn phát triển những lý thuyết kinh tế có giá trị bền vững đến hiện nay như lý luận giá trị lao động, giá trị thặng dư, cạnh tranh... "Việt Nam đang xây dựng và phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa. Do đó, những khái niệm, phạm trù, quy luật... của kinh tế thị trường mà học thuyết Marx đưa ra là hết sức cần thiết" - PGS.TS Nguyễn Văn Luân nhấn mạnh.

Theo PGS.TS Nguyễn Văn Luân, sở dĩ kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa là "mô hình chưa từng có trong lịch sử" bắt nguồn từ những nguyên nhân khách quan. Trước nhất, kinh tế thị trường tuy là mô hình phát triển phổ biến, nhưng nền kinh tế thị trường ở các quốc gia không hoàn toàn giống nhau mà có những đặc điểm riêng về lịch sử, văn hóa. "Kinh tế thị trường có đặc tính phù hợp với trình độ, thể chế và điều kiện phát triển cụ thể của mỗi quốc gia.

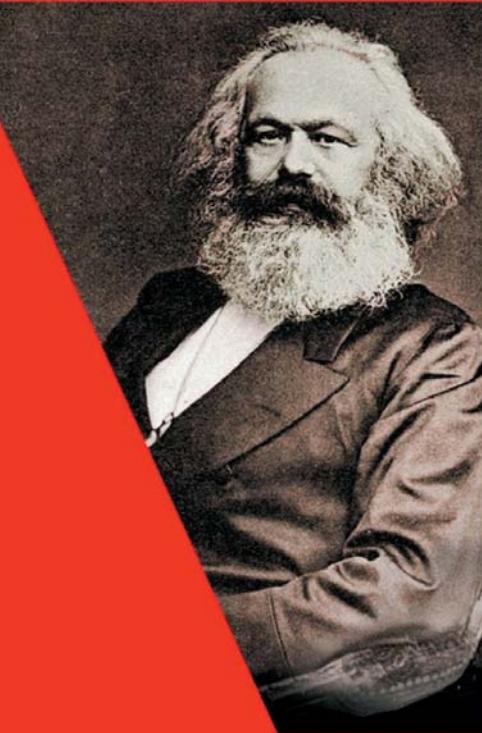

HỘI THẢO KHOA HỌC **CÁC MÁC** **VÀ THỜI ĐẠI NGÀY NAY**

Kỷ niệm 200 năm ngày sinh Các Mác 05/5/1818 - 05/5/2018

7g30 - 17g30 ngày 5/5/2018

Hội trường D - Trường ĐH KHXH&NV
(số 10-12, Đinh Tiên Hoàng, Q.1, TP.HCM)

Hội thảo kỷ niệm 200 năm ngày sinh Karl Marx.

Kinh tế thị trường ở nước nào cũng có các loại thị trường cơ bản để tạo thành một chỉnh thể hữu cơ tác động qua lại trong nền kinh tế. Sự vận động của nền kinh tế thị trường là hướng đến sự cân bằng tổng thể nền kinh tế giữa các ngành sản xuất kinh doanh với tiêu dùng của hộ gia đình, doanh nghiệp và chính phủ" - PGS.TS Nguyễn Văn Luân lập luận.

Dẫn chứng công trình *Những bóng ma của Marx* của triết gia người Pháp J. Derrida, PGS.TS Đinh Ngọc Thạch - Giám đốc Trung tâm Lý luận Chính trị ĐHQG-HCM cho biết: "Derrida đã giành hẳn một chương để phân tích cái mà ông gọi là 'đóng vai Marx để chống lại Marx', vô hiệu hóa 'một sức mạnh tiềm tàng', qua đó phê phán 'chủ nghĩa cực quyền đã làm cho tinh thần marxist chịu đựng những cơn đau lịch sử. Ông kêu gọi: 'Trở lại Marx, chúng ta hãy đọc ông như đọc một triết gia vĩ đại'".

Từ cách đặt vấn đề này, PGS.TS Đinh Ngọc Thạch cho rằng Derrida đã dự báo "sự trở lại của tinh thần marxist" sau khi được "thanh tẩy và kiểm chứng" bằng "kinh nghiệm lịch sử của những người thừa kế".

"Di sản đó, theo Derrida, cần được khẳng định lại bằng cách biến đổi nó một cách cơ bản tùy theo sự cần thiết. 'Sự khẳng định lại này sẽ

vừa trung thành với tiếng vang vọng trong lời kêu gọi của Marx, vừa phù hợp với khái niệm di sản nói chung... Di sản không bao giờ là một vật cho không, mà bao giờ cũng là một nhiệm vụ. Nhiệm vụ này vẫn còn tồn tại trước mắt chúng ta'" - PGS.TS Đinh Ngọc Thạch dẫn lại lời lưu ý của Derrida.

Giám đốc Trung tâm Lý luận Chính trị ĐHQG-HCM cho biết thêm: "Nhận định của Derrida một lần nữa nhắc nhở chúng ta rằng, sức mạnh của một học thuyết thể hiện ở sự thuyết phục và cảm hóa của nó đối với quần chúng, ở chỗ quần chúng tự giác đến với nó, chúng không phải 'sự áp đặt bằng mệnh lệnh' và 'những khẩu hiệu'".

Theo đó, PGS.TS Đinh Ngọc Thạch cho rằng biểu hiện của chủ nghĩa giáo điều trong tư duy lý luận của một bộ phận cán bộ, đảng viên đang trở thành nguy cơ kìm hãm sự nghiệp đổi mới, tạo nên khoảng cách ngày càng xa giữa lý luận và thực tiễn. Do đó, cần đấu tranh với những hiện tượng "đóng vai Marx chống lại Marx" như nhà tương lai học Derrida từng cảnh báo, nhằm làm cho tư tưởng của Marx "tiếp tục phát huy giá trị trong điều kiện lịch sử mới"

■

Một công nhân xí nghiệp dành cả ngày chỉ để đóng chai cà chua được chụp khoảng năm 1901. Nguồn: thebookoflife.org

TINH THẦN NHÂN BẢN TRONG TRIẾT HỌC MARX

CHESHIRE *dịch*

LTS: Đối với Karl Marx, chúng ta nên xem ông như một người chỉ dẫn. Những phân tích của ông về mặt bất cập của chủ nghĩa tư bản sẽ giúp chúng ta tiến tới một tương lai hứa hẹn hơn.

Dưới đây là góc nhìn của một người thuộc thế chế tư bản chủ nghĩa về Karl Marx và hệ tư tưởng của ông, được đăng trên *The Book of Life* - một website về các chủ đề tư tưởng học thuật của giới trẻ phương Tây.

Công việc hiện đại bị 'tha hóa'

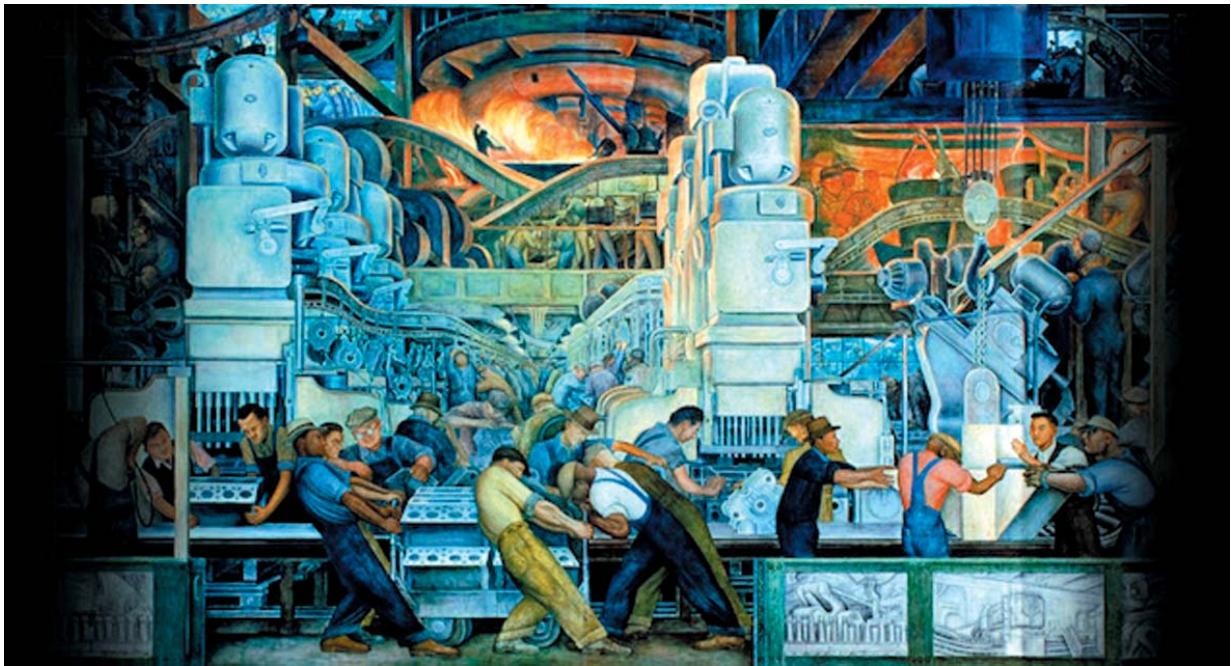
Một trong những tầm nhìn vĩ đại nhất của Marx, được giải bày trong quyển *Bản thảo kinh tế - triết học 1844*: lao động có thể là một trong những nguồn vui lớn nhất của chúng ta. Đối với Marx, lao động là vinh quang, chính vì thế khi thấy hầu hết nhân loại đắm mình vào những công việc khốn khổ và buộc phải chịu đựng chúng, ông đã rất tức giận.

Để có thể toàn ý với công việc, Marx viết rằng, người lao động phải "thấy được bản thân mình trong những đồ vật mà họ tạo ra". Tốt hơn hết, lao động nên cung cấp cho chúng ta một cơ hội để phơi bày những gì tốt đẹp bên trong chúng ta (như sự sáng tạo, sự khắc khổ của chúng ta), in hằn chúng vào những thù hình bền vững,

trường tồn như đồ vật hoặc dịch vụ độc lập với chúng ta. Ngày qua ngày, công cuộc lao động của chúng ta nên - nếu mọi thứ đi đúng hướng - tự biến cải chính nó từng chút một. Bởi vì nó cho phép chúng ta cô đọng và để lại dấu ấn về những phẩm chất tốt đẹp của chúng ta.

Hãy nghĩ về người làm ra chiếc ghế này: thẳng thắn, mạnh mẽ, chân thật và thanh lịch. Người làm ra nó không hẳn sẽ luôn có những phẩm chất ấy: đôi khi anh ta hoặc cô ấy có thể đã bức bối, tuyệt vọng, do dự. Tuy nhiên, chiếc ghế sẽ chỉ hằn lại những mặt tích cực trong tính cách của anh ta hoặc cô ấy. Đó là lý do vì sao Marx nghĩ rằng lao động là lý tưởng, là vinh quang. Nhưng ông cũng quan sát thấy trong thế giới hiện đại, ngày càng khan hiếm những công việc có những đặc điểm cho phép chúng ta nhìn thấy những phẩm chất tốt đẹp của mình trong công cuộc lao động.

Theo quan điểm của Marx, từ sâu thẳm bên trong, chúng ta đều là những người đa tài. Chúng ta không sinh ra chỉ để làm duy nhất một việc. Tất cả chỉ là do nền kinh tế - vì mục đích tham

Một bức tranh treo tường do họa sĩ thuộc trường phái marxist người Mexico thực hiện, cho thấy những nhân công đang làm việc không khác gì một cái máy trong hệ thống sản xuất hiện đại. Nguồn: thebookoflife.org

lam của nó - ép buộc chúng ta phải hy sinh thân mình vào một ngành học duy nhất, làm cho chúng ta trở nên (theo cách nói của Marx) "đơn điệu và phụ thuộc" và "bị bào mòn về tinh thần lẫn thể chất, dần biến thành một cái máy". Trong *Bản thảo kinh tế - triết học 1844*, lần đầu tiên Marx lập luận rằng công việc hiện đại dẫn đến sự tha hóa - Entfremdung trong tiếng Đức.

Trong thâm tâm, chúng ta đa tầng, phức tạp hơn những gì nền kinh tế hiện đại cho phép: bên dưới vẻ ngoài đìêm tĩnh của kế toán viên kia có thể đang che giấu một nỗi khao khát lớn lao về nghiệp làm vườn. Nhiều nhà thơ hẳn đã từng có mong muốn dấn thân vào ngành công nghiệp một vài năm. Marx nhận ra sự đa năng của chúng ta. Sự chuyên môn hóa có thể là một yêu cầu cấp thiết về kinh tế nhưng nó cũng có khả năng mang trong mình sự phi nhân. Marx cũng muốn giúp chúng ta tìm thấy nhiều ý nghĩa hơn trong công việc của mình. Theo Marx, công việc trở nên có ý nghĩa hơn qua một trong hai cách: Hoặc nó giúp người lao động trực tiếp giảm bớt đau khổ cho người khác, hoặc nó giúp chính họ, và theo một cách hữu hình sẽ làm tăng niềm vui cho người khác.

Chủ nghĩa tư bản đầy bất ổn

Từ rất lâu trước khi xảy ra cuộc đại khủng hoảng hoặc trước khi có các sàn giao dịch chứng khoán, Marx nhận ra rằng các hệ thống tư bản

chủ nghĩa được đặc trưng bởi một chuỗi chu kỳ khủng hoảng. Một phần cũng bởi các nhà tư bản tìm đủ mọi cách để tăng lợi nhuận, như đầu cơ tích trữ hay bán phá giá, và điều này gây hậu quả trực tiếp đến hệ thống giá cả và gián tiếp đến thị trường việc làm. Tuy nhiên, sự bất ổn của chủ nghĩa tư bản không chỉ bởi cuộc cạnh đua lợi nhuận của con người. Theo Marx, chủ nghĩa tư bản vốn mang trong mình mầm móng sự cáo chung của chính nó, giống như "một phù thủy đã mất đi quyền năng kiểm soát ma giới, và không thể triệu hồi sức mạnh từ chúng thông qua các câu thần chú được nữa".

Điều trớ trêu ở đây, Marx đã chỉ ra rằng, những cuộc khủng hoảng trong chủ nghĩa tư bản không phải do thiếu hụt, mà là do thừa thãi; chúng ta đã tạo ra quá nhiều thứ. Các nhà máy và hệ thống của chúng ta quá năng suất, có thể mang lại cho bất cứ ai trên hành tinh này một chiếc xe, một căn nhà, một suất trong một ngôi trường tú tú hay một bệnh viện tốt. Chỉ cần một số ít người trong chúng ta làm việc là đủ. Nhưng chúng ta lại không làm vậy, không ai trong chúng ta chịu giải phóng bản thân mình để tìm lấy sự tự do, an nhàn. Marx nghĩ rằng điều này thật vô lý, đây hẳn là hệ quả có được từ hình thức khổ dâm bệnh hoạn nào đấy.

Vào những năm 1700, để có thể nuôi sống một quốc gia, hầu như mọi người ở độ tuổi lao

động đều phải làm việc thật cật lực. Nhưng ngày nay, một quốc gia phát triển hầu như không cần đến một cá nhân nào để phục vụ cho nông nghiệp cả. Ngay cả trong công nghiệp, cũng chẳng cần đến một nhân công nào để chế tạo nên một chiếc xe. Điều này sinh ra nạn thất nghiệp, và chúng ta coi đây là một điều khủng khiếp, một căn bệnh trầm trọng. Tuy nhiên, theo quan điểm của Marx, thất nghiệp lại là một dấu hiệu của thành công: nó cho thấy năng lực sản xuất của chúng ta đã tăng trưởng đến mức khó tin. Công việc xưa kia yêu cầu cả trăm nhân công thì bây giờ chỉ cần duy nhất một cỗ máy. Ấy vậy chúng ta lại luôn xem thất nghiệp như một lời nguyền, một sự thất bại. Theo logic, mục đích của nền kinh tế là ngày càng phải tạo điều kiện cho càng nhiều người trong chúng ta thất nghiệp, và chúng ta nên tôn vinh điều này hơn là xem nó như một sự thất bại, bởi nó cho thấy sự tiến bộ vượt bậc của nền kinh tế.

Marx tin rằng, bởi vì chúng ta không chịu phân phối của cải đồng đều cho mọi người, không chịu tán dương và tận hưởng sự an nhàn

mà thất nghiệp mang lại, ấy vậy nên chúng ta mới phải gánh chịu nỗi phiền muộn, lo âu, bất ổn, bất hạnh. "Xã hội như đang lùi bước trở về trạng thái man rợ nhất thời", ông viết, "Và tại sao? Đó là bởi có quá nhiều nền văn minh hiện hưu... quá nhiều ngành công nghiệp, quá nhiều nền thương mại".

Tư tưởng của Marx đặc biệt hữu ích cho chúng ta ở thời điểm hiện tại. Giống như nhiều người trong chúng ta, ông muốn hiểu tại sao trong nền kinh tế hiện đại, sự sung túc, giàu có về vật chất dường như luôn kéo theo rất nhiều đau khổ. Ông đã rất kinh ngạc bởi sức mạnh của chủ nghĩa tư bản, cái cách mà nó làm cho "thiên nhiên phải khuất phục trước loài người... san bằng toàn bộ lục địa để canh tác, thay đổi dòng chảy một con sông, mọi tác đát đều có dấu chân con người". Nhưng ông cũng nhận ra rằng chủ nghĩa tư bản không làm cho chúng ta hạnh phúc hơn, khôn ngoan hơn hay tử tế hơn - nó không thể dẫn lối cho chúng ta, giúp chúng ta trở nên có nhân tính hơn hoặc giúp ta phát triển hoàn thiện bản thân mình ■

Karl Marx và các cô con gái của mình, cùng với một thành viên không chính thức của gia đình họ, Friedrich Engels.
Nguồn: thebookoflife.org

Ông Trần Việt Thanh phát biểu tại hội thảo.Ảnh: Đức Lộc

CẦN NÂNG CAO NHẬN THỨC VỀ HOẠT ĐỘNG SỞ HỮU TRÍ TUỆ

Ông Trần Việt Thanh - Nguyên Thủ trưởng Bộ KH&CN đã nhấn mạnh như vậy tại Hội thảo "Giải pháp thúc đẩy hoạt động sở hữu trí tuệ (SHTT) trong nghiên cứu khoa học và chuyển giao công nghệ tại các trường đại học, tổ chức khoa học công nghệ phía Nam" do Cục Sở hữu trí tuệ - Bộ KH&CN và ĐHQG-HCM phối hợp tổ chức ngày 6/4.

Nhạc Sơn

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt - Giám đốc ĐHQG-HCM, ông Đinh Hữu Phí - Cục trưởng Cục Sở hữu trí tuệ Việt Nam cùng hơn 100 đại diện là lãnh đạo ĐHQG-HCM, Cục Sở hữu trí tuệ, các trường đại học, viện nghiên cứu, tổ chức KH&CN, chuyên gia ở khu vực phía Nam tham dự.

Vì sao văn bằng sáng chế thấp?

Báo cáo đề dẫn tại hội thảo, ông Trần Việt Thanh cho biết Việt Nam đang xây dựng chiến lược SHTT quốc gia, triển khai xây dựng Mạng lưới IP-Hub, nên việc tổ chức và quản lý hoạt động SHTT trong trường đại học, trong các tổ chức KH&CN là rất cần thiết. Đặc biệt trong bối cảnh số lượng đơn và văn bằng sáng chế của tổ chức, cá nhân Việt Nam còn rất khiêm tốn, chiếm tỷ lệ rất thấp so với số đơn của các trường

đại học, tổ chức nghiên cứu ở nước ngoài. "Mỗi năm số lượng đơn đăng ký sáng chế tại Trung Quốc chừng 1 triệu, ở Mỹ là 500 ngàn, còn ở Việt Nam con số khoảng 500 đơn. Vì sao có sự chênh lệch như thế? Có phải vì trình độ chúng ta thấp? Không phải, bởi khoa học công nghệ chúng ta có nhiều kết quả tốt, chỉ số đổi mới sáng tạo có những bước tiến mạnh. Có phải chất lượng nghiên cứu của chúng ta thấp? Cũng không phải, vì theo công bố trong năm qua chất lượng nghiên cứu của chúng ta tăng lên, cụ thể năm 2016 có hơn 4.000 bài ISI" - Ông Thanh đặt câu hỏi mở đầu hội thảo.

Trả lời câu hỏi này, PGS.TS Vũ Văn Tích - Trưởng ban Khoa học Công nghệ ĐHQG Hà Nội cho rằng lý do đơn và văn bằng sáng chế ở các trường đại học thấp nằm ở việc họ không được thành lập doanh nghiệp. Ông Tích phân tích: "Ở nước ngoài, các trường đại học được phép thành lập doanh nghiệp còn ở nước ta thì không. Vì vậy mới có chuyện ở trong trường, các nhà khoa học tạo ra tri thức thật, nhưng khi đứng tên doanh nghiệp thì không phải của nhà trường mà của vợ, con nhà khoa học đó. Điều này khiến cho việc đầu tư vào khoa học công nghệ ở các trường đại học là khá lảng phí".

Bà Hồ Thị Thanh Vân - Giảng viên Trường ĐH Tài nguyên Môi trường cho rằng lý do khiến đơn và văn bằng sáng chế ở các trường đại học thấp là vì thủ tục đăng ký SHTT ở Việt Nam quá phức tạp. "Năm 2011, tôi từng đăng ký sáng chế tại Mỹ và thủ tục ở đó rất nhanh gọn. Nhưng

“Ở nước ngoài, các trường đại học được phép thành lập doanh nghiệp còn ở nước ta thì không. Vì vậy mới có chuyện ở trong trường, các nhà khoa học tạo ra tri thức thật, nhưng khi đứng tên doanh nghiệp thì không phải của nhà trường mà của vợ, con nhà khoa học đó. Điều này khiến cho việc đầu tư vào khoa học công nghệ ở các trường đại học là khá lãng phí.”

PGS.TS Vũ Văn Tích

PGS.TS Lê Thị Nam Giang phát biểu về việc ban hành quy chế quản trị tài sản trí tuệ.
Ảnh: Đức Lộc

khi về Việt Nam tôi không dám đăng ký vì thủ tục quá rắc rối. Bên cạnh đó, ở trường đại học các thầy cô chưa nắm được giá trị của bằng sáng chế sẽ hơn các bài ISI" - Bà Vân chia sẻ.

Đồng tình với ý kiến

này, ông Hiền - một Việt kiều Mỹ có mặt tại hội thảo cho biết thời gian để công nhận phát minh ở Việt Nam là quá lâu, trong khi ở nước ngoài chỉ mất chừng... 20 phút. Chính sự khác biệt này đã làm những Việt kiều luôn hướng về nhưng "không dám về".

Một lý do khác theo ông Phạm Huy Hiếu - Hội Sáng chế Việt Nam, bên cạnh vấn đề cơ chế, chính sách cần trở sự phát triển của SHTT là chuyện làm giả, làm nhái ở nước ta quá nhiều.

Còn ông Ngô Đắc Thuần - Phó Tổng giám đốc phụ trách kỹ thuật của Saigon Silicon City cho rằng nguyên nhân nằm ở việc "các nhà sáng chế là những người viết sáng chế tốt nhất nhưng lại không dành thời gian cho việc viết bản mô tả sáng chế".

Phải xây dựng chiến lược phát triển SHTT

Việc có quá nhiều khúc mắc khiến số lượng đơn và văn bằng sáng chế ở nước ta, đặc biệt là khối trường đại học, viện nghiên cứu thấp, theo các chuyên gia phải "gõ rói" từng ván để một.

PGS.TS Vũ Văn Tích cho rằng "không cần nhìn đâu xa xôi", mà có thể tham khảo ngay mô hình cơ chế khuyến khích nghiên cứu khoa học và thực hiện đăng ký sáng chế của Trung Quốc. "Ở Trung Quốc, những ai có công bố, bằng sáng chế sẽ được hỗ trợ thành lập doanh nghiệp, đầu tư theo sản phẩm đầu ra. Khi tạo được mối liên kết giữa nghiên cứu cơ bản và doanh nghiệp thì sẽ thúc đẩy kinh tế đi lên. Vì vậy tôi kiến nghị Bộ KH&CN cho phép các trường đại học thành lập trung tâm thẩm định công nghệ, giám định công nghệ và được cấp bằng" - ông Tích kiến nghị.

Theo PGS.TS Lê Thị Nam Giang - Trường ĐH Luật TP.HCM vấn đề nằm ở chính các trường đại học. Bà Giang thẳng thắn: "Một số trường chưa có bộ phận chuyên trách về SHTT nhưng cũng không 'mặn mà' với các trung tâm để xác lập quyền SHTT. Điều này dẫn đến việc các nhà khoa học trong trường đại học chưa quan tâm đúng mức đến việc xác lập quyền SHTT. Vì thế, bước đầu tiên mà các trường đại học, viện nghiên cứu cần phải làm là ban hành quy chế cũng như thành lập các bộ phận quản trị tài sản trí tuệ".

Ông Trần Giang Khuê - Phụ trách Văn phòng đại diện Cục SHTT tại TP.HCM cho biết việc triển khai cơ chế bảo hộ, quản lý, khai thác tài sản trí tuệ trong các trường đại học và viện nghiên cứu còn khá nhiều bất cập, chưa đạt yêu cầu. Để khắc phục điều này, các trường đại học, học viện cần thiết lập cơ chế quản lý hoạt động SHTT; xây dựng điều kiện, phương tiện phục vụ quản lý; áp dụng các quy định vào quản lý chặt chẽ hoạt động SHTT nhằm đảm bảo quyền hợp pháp, ngăn chặn các hành vi xung đột, tranh chấp, khiếu nại. Khi làm tốt hoạt động SHTT sẽ tránh được các rủi ro về thất thoát tài sản trí tuệ; đồng thời giúp các trường đại học, học viện nâng cao sức cạnh tranh, gia tăng giá trị thương hiệu, phát triển đột phá và bền vững trong thời đại nền kinh tế tri thức" - Ông Khuê phân tích.

PGS.TS Phạm Văn Song - Phó Hiệu trưởng Trường ĐH Việt - Đức khuyến nghị việc đăng

Ông Trần Giang Khuê (đứng) trình bày giải pháp để tránh các rủi ro về thất thoát tài sản trí tuệ. **Ảnh: Đức Lộc**

Cái thiếu nhất bây giờ là niềm tin. Chúng ta không có sự tin cậy giữa doanh nghiệp và nhà nước, giữa giảng viên và nhà trường. Như vậy, cần phải có chiến lược về tài sản trí tuệ, chiến lược về phát triển khoa học công nghệ của quốc gia. Các trường đại học phải cạnh tranh với nhau để thúc đẩy phát triển khoa học công nghệ.

Bà Vũ Kim Hạnh

ký sáng chế nên có sự tham gia của doanh nghiệp để doanh nghiệp bảo vệ, sử dụng và khai thác hiệu quả. Bộ KH&CN nên mở rộng quản lý hoạt động khoa học công nghệ giống Quỹ Nafosted, cho phép các trường đại học được thành lập doanh nghiệp, thành lập các phòng quan hệ doanh nghiệp và chuyển giao công nghệ.

Bà Vũ Kim Hạnh - Chủ tịch Hội doanh

nghiệp hàng Việt Nam chất lượng cao, nhận xét rằng các giải pháp trên là cần thiết để tăng số lượng đơn và văn bằng sáng chế ở nước ta, đặc biệt là khối trường đại học, viện nghiên cứu. Tuy nhiên, việc đầu tiên phải làm là "xây dựng niềm tin giữa ba bên: Doanh nghiệp - Nhà nước - Nhà nghiên cứu". "Cái thiếu nhất bây giờ là niềm tin. Chúng ta không có sự tin cậy giữa doanh nghiệp và nhà nước, giữa giảng viên và nhà trường. Như vậy, cần phải có chiến lược về tài sản trí tuệ, chiến lược về phát triển khoa học công nghệ của quốc gia. Các trường đại học phải cạnh tranh với nhau để thúc đẩy phát triển khoa học công nghệ" - Bà Hanh nhấn mạnh.

Kết luận hội thảo, ông Trần Việt Thanh cho rằng thế giới đang cạnh tranh khốc liệt về kinh tế, đặc biệt về SHTT, do vậy các bên cần phải cùng nhau xây dựng chiến lược phát triển trong lĩnh vực SHTT. Nhưng trước hết các thầy cô, nhà nghiên cứu phải nâng cao nhận thức về SHTT, các cơ quan quản lý từ Bộ KH&CN, trường đại học, viện nghiên cứu, Sở KH&CN cần xem xét lại cơ chế, cách thức quản lý; Bộ KH&CN sẽ xem xét xây dựng một đề án với mục tiêu đẩy mạnh hoạt động đăng ký sáng chế tại Cục SHTT và các trường đại học, viện nghiên cứu ■

ĐHQG-HCM triển khai thí điểm sáng chế quốc tế

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt cho biết năm 2018, ĐHQG-HCM đã phê duyệt đề án triển khai thí điểm sáng chế quốc tế. Theo đó, đến năm 2020, ĐHQG-HCM sẽ hình thành quy trình đăng ký sáng chế quốc tế phổ biến trong toàn hệ thống, đồng thời đề án cũng tạo ra ít nhất 2 sáng chế quốc tế có chất lượng đăng ký tại Mỹ.

Từ năm 2009, ĐHQG-HCM đã xây dựng được hệ thống tổ chức để quản lý, phát triển và khai thác các tài sản trí tuệ từ hoạt động nghiên cứu. Năm 2014, ĐHQG-HCM đã ban hành quy chế quản trị tài sản trí tuệ áp dụng trong toàn hệ thống.

"Với sự nỗ lực của toàn hệ thống, đến nay hoạt động SHTT trong ĐHQG-HCM đã từng bước cải thiện và ổn định. Tuy nhiên, vẫn còn những hạn chế, kết quả chưa tương xứng với tiềm lực của mình" - PGS.TS Huỳnh Thành Đạt chia sẻ.

Sinh viên Trường ĐH Bách Khoa, ĐHQG-HCM nghiên cứu trong phòng thí nghiệm. *Ảnh: TL*

ĐHQG-HCM KHUYẾN KHÍCH HOẠT ĐỘNG CÔNG BỐ KHOA HỌC

Ngày 26/5 ĐHQG-HCM tổ chức Hội thảo Quản lý hoạt động công bố khoa học. PGS.TS Vũ Hải Quân, Phó Giám đốc ĐHQG-HCM tham dự và phát biểu khai mạc hội thảo.

Hữu Nghĩa

Có hơn 40 cán bộ quản lý, nhà KHCN của các đơn vị thành viên ĐHQG-HCM tham dự hội thảo. PGS.TS Vũ Hải Quân mong muốn hội thảo sẽ được lắng nghe ý kiến về những vướng mắc trong quá trình quản lý hoạt động công bố khoa học, quyền sở hữu công bố khoa học và các chính sách khuyến khích NCKH.

200 bài báo ISI thất thoát mỗi năm

Trong báo cáo đề dẫn, PGS.TS Lâm Quang Vinh, Trưởng Ban KHCN ĐHQG-HCM cho biết ĐHQG-HCM hiện nay có khoảng 3.605

cán bộ nghiên cứu, tỷ lệ có trình độ TS trở lên là 41%, hơn 1.000 NCS mỗi năm được đào tạo qua các chương trình hợp tác trong và ngoài nước.

Thực trạng công bố quốc tế của ĐHQG-HCM hiện nay chưa đạt được tỷ lệ 1 tiến sĩ/1 công bố (riêng Trường ĐH Quốc Tế tỷ lệ >1). Lĩnh vực KHXH&NV, kinh tế, luật tỷ lệ công bố còn hạn chế. Với đà phát triển như hiện nay, đến năm 2020 tỷ lệ công bố bài báo sẽ không đạt được mục tiêu tăng gấp đôi giai đoạn 2011-2015 trong chiến lược phát triển khoa học và công nghệ đã được Thủ tướng phê duyệt.

Theo thống kê của Ban KHCN, số lượng công bố ISI của ĐHQG-HCM có địa chỉ của trường ĐH ngoài ĐHQG-HCM tăng theo các năm. Năm 2015 là 37, năm 2017 là 67 đề tài. Việc thất thoát thống kê bài báo ISI thường rơi vào các trường hợp: Ghi không rõ địa chỉ ĐHQG-HCM; NCS, HVCH học tại ĐHQG-HCM khi công bố lại ghi tên một trường ĐH khác; cán bộ trưởng nhóm nghiên cứu ĐHQG-HCM ghi 2 đơn vị: ĐHQG-HCM và một trường ĐH khác ngoài ĐHQG-HCM; cán bộ trưởng nhóm nghiên cứu ĐHQG-HCM chỉ ghi tên một trường ĐH khác ngoài ĐHQG-HCM.

Cũng theo thống kê trên, có tới 52% ghi công bố chung, khoảng 30-40% đề tài thuộc ĐHQG-HCM nhưng không ghi địa chỉ ĐHQG-HCM. PGS.TS Huỳnh Quyền, Phó Ban KHCN cho biết, ĐHQG-HCM mỗi năm thất thoát khoảng 200 bài báo ISI.

Theo thống kê của Ban KHCN, số lượng công bố ISI của ĐHQG-HCM có địa chỉ của trường ĐH ngoài ĐHQG-HCM tăng theo các năm. Năm 2015 là 37, năm 2017 là 67 đề tài.

Để tránh việc thất thoát đề tài đồng thời khuyến khích NCKH, ĐHQG-HCM đang dự thảo Hướng dẫn Hỗ trợ công bố quốc tế trong ĐHQG-HCM. Theo đó, các công trình đã công bố trực tuyến hoặc phát hành trong năm trước ngày xét tuyển và không vi phạm điều 8 Luật KH&CN sẽ được hỗ trợ kinh phí. Đối với các công trình công bố quốc tế đã nhận kinh phí từ ngân sách nhà nước, gồm công trình nghiên cứu là sản phẩm bắt buộc của đề tài/dự án KH&CN cấp nhà nước, cấp ĐHQG-HCM (đề tài loại A, B, C)... sẽ không được xem xét.

Mức hỗ trợ cho một công trình do Giám đốc ĐHQG-HCM quyết định nhưng không vượt quá 30 lần mức lương cơ sở theo quy định của nhà nước (hiện tại không quá 39 triệu). Trong đó, tác giả chính nhận được 60%, đồng tác giả nhận 40%, nếu chỉ có một tác giả, mức hỗ trợ là 100%.

ĐHQG-HCM sẽ hỗ trợ cho công trình công

bố trên các tạp chí uy tín quốc tế thuộc danh mục cơ sở dữ liệu Web of Science, Scopus... Tổ chuyên gia, hội đồng tư vấn chuyên môn xem xét về chất lượng, giá trị công trình để đề xuất với Giám đốc ĐHQG-HCM.

Góp ý về hướng dẫn này, GS Ngô Văn Lê, với tư cách vừa là người vừa quản lý vừa nghiên cứu ở mảng KHXH&NV, chia sẻ rằng ông cảm thấy rất khó để có được một bài báo ISI mảng này. Ông đề nghị có thể xét hỗ trợ cả một công trình, một cuốn sách thì mới khuyến khích được tinh thần NCKH cho những người làm công tác trong lĩnh vực KHXH&NV.

Cần quan tâm những bài báo không có tài trợ

GS Võ Văn Hoàng, Trường ĐH Bách Khoa chỉ ra thành phần công bố khoa học của ĐHQG-HCM thường chia làm ba nhóm: Nhóm một do ĐHQG-HCM tài trợ; nhóm hai do các đơn vị ngoài ĐHQG tài trợ như các quỹ trong và ngoài nước; nhóm ba là nhóm không có tài trợ nào hết. GS Hoàng cho rằng "nhóm ba mới là những trường hợp cần được quan tâm nhất". Theo ông, các đề tài nhóm ba thường xuất hiện giữa chừng trong quá trình NCKH và thường là của các NCS trẻ mới đi học nước ngoài về chưa liên kết được với các quỹ. Ông đề nghị, chỉ cần các bài báo ISI từ nhóm này có ghi địa chỉ ĐHQG-HCM là được xét hỗ trợ ngay.

Đồng tình với quan điểm trên, GS Nguyễn Thanh Nam, nguyên Trưởng Ban KHCN ĐHQG-HCM cho rằng, tiềm năng công bố bài báo quốc tế của ĐHQG-HCM còn rất lớn, trong đó có một phần là các đề tài không được chi tiền tài trợ. Nếu ĐHQG-HCM có chính sách cho số đề tài tự nghiên cứu, thậm chí thưởng cao hơn thì số lượng công bố còn tăng lên rất nhiều. Hiện nay ĐHQG-HCM gần như quên mảng này.

Ở một góc nhìn khác, GS Nguyễn Thị Cảnh, Trường ĐH Kinh tế - Luật, đặt vấn đề: các đề tài không thuộc tài trợ nào khi công bố có được tự do đứng tên trường khác? Vì sao các đề tài ấy lại lấy tên trường khác, vì trường khác trả tiền cao hơn. Hiện nay có cả thị trường ISI. Có trường trả hẳn 100 triệu cho một bài ISI. "Chúng ta phải xem xét mặt bằng chung mà thực hiện khen thưởng như thế nào để thu hút người tài. Về vật chất có thể thấp hơn nhưng khuyến khích về tinh thần mới là cái lâu dài" - bà Cảnh chia sẻ ■

Hai tạp chí khoa học của Trường ĐH KHTN có tên trong danh mục Scopus

Minh Châu

Tạp chí *Biomedical Research and Therapy* và tạp chí *Progress in Stem Cell*. Ảnh: KHTN

Tạp chí *Biomedical Research and Therapy* và tạp chí *Progress in Stem Cell* của Viện Tế bào gốc, Trường ĐH KHTN vừa được thêm vào danh mục các tạp chí khoa học quốc tế thuộc Scopus.

PGS.TS Phạm Văn Phúc, Viện Trưởng Viện Tế bào gốc cho biết: "Danh sách nguồn dữ liệu của Scopus là tập hợp của các nguồn dữ liệu tạp chí, sách có chất lượng cao được chọn lọc nghiêm ngặt bởi Hội đồng do Scopus đề cử. Do đó, việc *Biomedical Research and Therapy* và *Progress in Stem Cell* được chọn lựa vào Scopus chứng tỏ hai tạp chí này đã phát triển về cả hình thức và nội dung. Hai tạp chí của chúng tôi đã có nhiều nỗ lực từ hội đồng biên tập đến các bộ phận quản lý và sự đóng góp của các tác giả trong hơn 4 năm qua".

Biomedical Research and Therapy là tạp chí chuyên ngành về sinh học, y học và y sinh học, xuất bản bằng tiếng Anh, mỗi năm 12 số. Từ lúc ra đời (2014) đến nay, tạp chí đã công bố gần 300 bài báo của các tác giả từ hơn 10 quốc gia và vùng lãnh thổ khác nhau như Việt Nam, Malaysia, Nhật Bản, Hàn Quốc, Iran, Pakistan, Ấn Độ, Ukraina, Mỹ, Đức... Riêng các tác giả Việt Nam được giảm 40% phí khi đăng bài trên tạp chí này.

Biomedical Research and Therapy luôn nỗ lực nâng cao về chất lượng các báo cáo, hội đồng biên tập và phương thức công bố. Tháng 11/2016, tạp chí được chọn vào danh mục các tạp chí chất lượng của Thomson Reuters (nay là Clarivate Analytics) và được xếp vào chỉ mục các nguồn tài liệu đang phát triển (Emerging Sources Citation Index - ESCI). Đến tháng 4/2018, tạp chí được thêm vào danh sách các nguồn dữ liệu chất lượng cao (Highquality data) của Scopus. Trước đó, tạp chí này cũng được lưu trữ trong các cơ sở dữ liệu lớn khác như Embase (cơ sở dữ liệu chuyên ngành y sinh học), Index Copernicus, EBSCO, Scilit...

Tạp chí *Progress in Stem Cell* chuyên sâu về lĩnh vực tế bào gốc, ra đời vào năm 2014, xuất bản bằng tiếng Anh, mỗi năm 4 số. Các tác giả Việt Nam đăng bài trên tạp chí này hoàn toàn được miễn phí.

Scopus là sản phẩm của tập đoàn xuất bản Elsevier (Hà Lan), một tập hợp cơ sở dữ liệu lớn nhất thế giới về các công bố và tóm tắt công trình khoa học. Các dữ liệu được Scopus lưu trữ gồm tạp chí khoa học, sách và tuyển tập hội nghị. Thành lập từ 2004, Scopus đã đưa ra các tiêu chuẩn tối thiểu cho các ấn phẩm khoa học có chất lượng để lưu trữ. Từ đó, cộng đồng khoa học thế giới công nhận tiêu chuẩn của Scopus như là chuẩn mực chất lượng cho một tạp chí khoa học quốc tế.

Còn Web of Science (trước đây gọi là ISI) là sản phẩm của Thomson Reuters - cũng là một cơ sở dữ liệu khoa học hàng đầu của thế giới. Từ năm 1900 đến nay, Web of Science đã xây dựng các tiêu chuẩn tối thiểu và phương pháp xếp hạng cho các tạp chí khoa học dựa vào chỉ số ảnh hưởng (Impact Factor). Web of Science có nhiều chỉ mục phân loại như Arts & Humanities Citation Index (AHCI), Science Citation Index Expanded (SCIE), Social Sciences Citation Index (SSCI) và Emerging Sources Citation Index (ESCI) ■

LTS: Ngày 10/4/2018, PGS.TS Lê Tiên Dũng (sinh năm 1957), giảng viên cao cấp Khoa Văn học, Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM, tạ thế, để lại bao tiếc thương cho các thế hệ thầy trò văn khoa. BBT *Bản tin* xin giới thiệu bài viết của ThS Hồ Khánh Vân về tác phẩm cuối cùng của người thầy tài hoa, đáng kính của mình.

Những động từ vẫn còn hơi thở

Hồ Khánh Vân

Một buổi sáng tháng 12 năm ngoái, đưa tay nhận quyển sách *Nghĩ về văn chương đất phương Nam* thầy trao, lòng tôi rộn lên cảm giác hân hoan vì thầy đã cho ra đời đứa con thứ chín trên hành trình nghiên cứu và phê bình văn chương của mình. Hơn nữa, 375 trang sách còn khiến tôi vô cùng tự hào, khâm phục và ngưỡng mộ một người thầy luôn nỗ lực vượt qua những chật vật của cơn bạo bệnh để bền bỉ, miệt mài với từng con chữ bằng tất cả niềm đam mê và sự nồng hậu với nghệ thuật như thuở nào. Vậy mà chưa đầy 5 tháng sau, thầy đã đột ngột giã từ trần gian, để lại trong tôi một nỗi trống vắng, buồn đau tận ngàn, nhất là mỗi khi chạm vào ấn phẩm còn mới nguyên của thầy trên kệ sách.

32 bài viết trong *Nghĩ về văn chương đất phương Nam* được PGS.TS Lê Tiên Dũng thực hiện trong suốt 10 năm ròng. Một thập niên đó của đời mình, thầy đã dày công khảo cứu những hiện tượng văn học có giá trị đọc theo dải đất từ sông Bến Hải, con sông nằm trên vĩ tuyến chịu nhiều đau thương vì chiến tranh suốt hai mươi năm (1954-1975) cho đến những điểm cuối cùng của đất nước ở miền Tây Nam bộ. Với ý niệm về phương Nam sau lưng đèo Ngang như vậy, tập sách phê bình của thầy khảo cứu từ Hàn Mặc Tử, người con của những đồi cát trắng Quảng Bình đến lời ca tiếng hát cộng đồng của những thi sĩ dân gian noi đồng ruộng Bạc Liêu, chốn sông nước Kiên Giang.

Nhìn một cách khái quát, *Nghĩ về văn chương đất phương Nam* tập trung vào ba mảng nội dung

chính: (1) Phê bình và đánh giá lại những tác giả kinh điển của văn học Việt Nam hiện đại, từ thời kỳ thơ Mới đến thời kỳ văn học cách mạng và thời kỳ đổi mới như Xuân Diệu, Hàn Mặc Tử, Tố Hữu, Thanh Hải, Viễn Phương, Anh Đức, Nguyễn Quang Sáng, Lâm Thị Mỹ Dạ, Hoàng Phú Ngọc Tường...; (2) Khảo cứu những tác giả đã để lại nhiều đóng góp có giá trị cho nền văn học Việt Nam hiện đại nhưng đến nay vẫn chưa được tập trung nghiên cứu một cách sâu sắc và đầy đủ như Phan Khôi, Dương Tử Giang, Lưu Quý Kỳ, Nguyễn Chánh Sắt, Phan Văn Trị, Kiên Giang, Trần Hữu Trang, Chim Trắng, Lê Văn Thảo...; (3) Nghiên cứu ca dao dân ca các tỉnh miền Nam từ góc nhìn văn hóa và góc nhìn địa du lịch như Thừa Thiên Huế, Quảng Nam, Bạc Liêu, Kiên Giang, Bến Tre, An Giang...

Ở mỗi mảng viết, PGS Lê Tiên Dũng đều bộc lộ cái nhìn nhạy cảm, giàu tính phát hiện với lối viết tinh tế, sâu sắc nhưng rất dễ đọc, dễ thẩm, dễ cảm, định hình nên phong cách và giọng điệu phê bình - nghiên cứu riêng mà độc giả đã nhận thấy từ các công trình trước như *Những cách tân nghệ thuật trong thơ Xuân Diệu giai đoạn 1932-1945*, *Giờ văn ngoài lốp*, *Nhà phê bình và cái roi ngựa*, *Một lòng với văn nhân...*. Khi viết về các tác giả đã được khẳng định tên tuổi, thậm chí, còn là những tác giả "đình" trong chương trình sách giáo khoa bậc phổ thông, thầy đều mang lại những thông tin và nhận định mới mẻ, có giá trị khoa học. Chẳng hạn, ở bài *Viễn Phương với hình tượng Bác Hồ trong thơ*, người viết đã mở rộng hiểu biết của độc giả ra ngoài bài thơ *Viếng lăng Bác* quen thuộc để đến với những thi phẩm còn khá xa lạ của Viễn Phương như *Chúc thơ trong tù*, *Có một niềm mơ*, *Trên bến*

sông này xưa Bác đi, Nhớ lời di chúc, Về cõi Bác Hồ, Trở lại Củ Chi, Trong tuyết trắng Mạc Tư Khoa... Tác giả cũng mang lại một chân dung khác của Nguyễn Quang Sáng, chân dung trầm tư, suy nghiệm trước những nghịch lý đời thường qua tập truyện *Con mèo của Foujita*- một tập truyện có tính chuyển hướng về phong cách sáng tác của ông. Vốn là chuyên gia nghiên cứu về Xuân Diệu với luận án khảo cứu những cách tân nghệ thuật của nhà thơ được mệnh danh “mới nhất trong các nhà thơ Mới” (Hoài Thanh), trong *Nghị về văn chương đất phương Nam*, tác giả Lê Tiến Dũng vẫn lôi cuốn người đọc bằng việc phân tích khía cạnh truyền thống của ông hoàng thơ tình, sau khi đã đi sâu vào những cái mới mẻ, phá cách. Từ đó, ngòi bút của thầy thêm một lần khẳng định, không có tác phẩm cũ kỹ và tác giả cũ kỹ. Chính bản thân người tiếp nhận phải không ngừng khám phá những điều mới mẻ vô tận trên cánh đồng văn bản dầu đã được canh tác muôn vạn lần trong quá khứ.

Bên cạnh đó, theo tôi, đóng góp nổi bật và có giá trị nhất của thầy Lê Tiến Dũng trong tập sách này chính là những bài viết có tính khai phá, mở ra con đường đi vào sự nghiệp sáng tác của những cây bút đã khá quen tên nhưng vẫn còn lạ mắt với độc giả và thậm chí, với nhiều người làm công tác nghiên cứu văn học ở Việt Nam. Tác giả đã cất công tìm hiểu, thu thập thông tin về tiểu sử và tư liệu để xác định, phân biệt “hai nhà văn cùng có bút danh là Dương Tử Giang” (trang 213). Đó là một thi sĩ Dương Tử Giang quê ở Quảng Bình và một nhà báo, nhà tiểu thuyết Dương Tử Giang quê ở Bến Tre. Đồng thời, một loạt bài viết về Phan Khôi, Lưu Quý Kỳ, Phan Văn Trí, Nguyễn Chánh Sắt, Kiên Giang, Trần Hữu Trang, Hoàng

Như Mai, Mai Cao Chương giúp độc giả có cái nhìn vừa khái quát, vừa chi tiết về con người, cuộc đời và văn nghiệp của những nhà tư tưởng, nhà văn, nhà soạn kịch, nhà giáo đã có nhiều đóng góp cho sự phát triển của nền nghệ thuật phương Nam.

Như một sự chuyển mạch, 6 bài viết về ca dao dân ca mang lại không khí khoan khoái, dễ chịu, mát rượi từ những cuộc du quan qua bao vùng đất bằng câu hò, tiếng hát của dân gian. Thầy Lê Tiến Dũng thành một người dẫn đường rất duyên, rất tình khi đưa độc giả đi thưởng lãm những danh lam thắng cảnh

của xứ Huế, xứ Quảng, xứ duyên hải Đồng bằng sông Cửu Long... Mắt độc giả sẽ được dịp ngắm cảnh sông Hương núi Ngự, cầu Tràng Tiền, ngoại ô Kim Long, Hòn Kém Đá Dừng, đường đèo Hải Vân, bái Bòn Cò, Giồng Trôm, Phong Nâm, Lộc Trĩ thôn cư; môi nếm những đặc sản vùng miền, từ cau Nam Phổ, trầu chợ Dinh, bánh tổ Hội An, rượu thơm Tam Kỳ đến hạt muối Đông Hải, cháo cá rau cần, bông súng mầm kho Rạch Giá, xôi Hà Tiên, đồn đột Phú Quốc...; tai nghe chuyện chuyện vua Thành Thái đa tình cải trang để vi hành ra ngoại ô, chuyện công tử Bạc Liêu với bao thăng trầm huyền thoại, chuyện ông Chuồng đi khai khẩn noi vùng đất hoang vu, chuyện lưu lạc bi thương của hoàng tử Cải và bà Phi Yến... Những chuyện du lịch bằng ca dao dân ca sống động, lúng liéng cái tình cái duyên người thôn quê chân chất, mộc mạc, thấm đẫm phong vị văn hóa của từng xứ sở. Có thể ví 6 bài viết là 6 hành trình “tour lạ”, “tour độc”, “tour của ngâm nga”, của trí tuệ và trái tim dân gian vô cùng thông minh, tình tú.

Trong bài viết về nhà văn Lê Văn Thảo, tác giả có viết: “Mười năm là rất ngắn so với cả một dân tộc. Nhưng mười năm cũng là quá dài so với một đời người” (*Lê Văn Thảo, nhà văn của xứ sở Nam bộ*, trang 107). Suy nghiệm này cũng ứng với mười năm cuối của đời thầy, mười năm dài cặm cụi với câu văn câu thơ phương Nam, nặng lòng với cỏ cây sông nước phương Nam. Biết là dài nhưng người viết dốc lòng, dốc sức, dốc hết năm tháng ra để tận tụy vì con chữ. Thầy đã hoàn thành một bản thảo, để lại cho đời thêm một tác phẩm rồi nằm xuống.

Từ những năm tuổi 40, thầy đã phải chống chọi với bệnh tật, với nỗi buồn của một người đang bắt đầu những ngày tháng bước lên đỉnh cao của sự nghiệp thì đành phải đứng yên, rồi thậm chí, có khi phải lùi xuống. Nhưng không bao giờ thầy để cho phong ba cuộc đời quật ngã mình, mà luôn kiên cường vươn lên, sống đương hoàng, mạnh mẽ, lạc quan, luôn tin và yêu cuộc đời, tin và yêu con người. Không bao giờ thầy rời tay khỏi trang giấy văn chương, vẫn đọc và viết một cách thông tuệ, đam mê. Thầy sống như một động từ, không chịu yên trên mặt phẳng. Và cũng diệu kỳ thay, như một mối duyên, đưa con tinh thần cuối cùng thầy để lại cũng mang cái tên bắt đầu bằng một động từ, để tôi tựa vào đó mà tin rằng, ở một cõi xa, thầy vẫn đang nghỉ, đang đọc, đang viết, đang mỉm cười và đang tin yêu ■

An Chi

Cả lòng lấn dạ đều là gốc Hán

“Lòng” là một điệp thức hậu kỳ của “tlào” (quy theo lối viết bây giờ là “tlaòng”), vẫn còn thông dụng vào giữa thế kỷ XVII, như đã được ghi nhận trong *Dictionarium annamiticum, lusitanum et latinum* (*Từ điển Việt Bồ La*) của A. de Rhodes (Roma, 1651): “Tlào tlóng: clara de ovo: albumen ovi”.

Cả lời dịch tiếng Bồ (clara de ovo) lấn tiếng La (albumen ovi) đều có nghĩa là “lòng (tròng) trắng trứng”. Cứ như trên thì hiển nhiên “tlào” (tlaòng) là tiền thân của “lòng” (khi từ này đã mất đi âm đầu tiên (T) của tổ hợp phụ âm đầu T-L). Chẳng những thế, nó còn là tiền thân của cả “tròng”, nếu ta biết thêm rằng T-L [tl] cũng là tiền thân của phụ âm quặt đầu lưỡi TR [#] hiện nay, như vẫn còn có thể thấy ở hàng loạt trường hợp trong từ điển của A. de Rhodes: *tlai* → trai, *tlán* → trán, *tlàn* trán, *tlòn* → tròn, *tlóm* → trộm, *tlua* → trưa, *tluòng* → truồng... Cứ như trên thì ta có: **tlào** (*tlaòng*) → **lòng**, và **tlào** (*tlaòng*) **tròng**, do đó **lòng ↔ tròng**.

Nhưng giữa hai từ vẫn có một sự phân công ngữ nghĩa chữ “lòng” và “tròng” không thể thay thế cho nhau “mọi lúc mọi nơi”. Hiện nay, trong khi miền Nam nói “tròng trắng”, “tròng đỏ” (của trứng) thì miền Bắc nói “lòng trắng”, “lòng đỏ”. Nhưng đối với tâm điểm của cái bia (dùng để tập bắn) thì cả trong Nam lẫn ngoài Bắc đều nói “tròng bia”. Rồi đối với ruột của động vật thì cả trong Nam lẫn ngoài Bắc đều nói “lòng”; do đó mà ở trong Nam thì “lòng đỏ” là đồ lòng của lợn có màu sẩm (tim, gan, bầu dục) còn “lòng trắng” là phần lòng có màu nhạt (phèo, ruột

già, dạ dày). Từ điển của A. de Rhodes còn ghi nhận một danh ngữ độc đáo là “lào tláng cau” (lòng trắng cau) để chỉ ruột cau, hạt cau. Vậy nói chung, ở đây có một sự phát triển từ nghĩa gốc là “ruột” (của động vật) đến “phần bên trong có hình tròn hoặc hình cầu, đặc hoặc rỗng, của một vật”.

Những căn cứ trên đây về ngữ âm và ngữ nghĩa cho phép kết luận rằng “tròng” và “lòng” là những từ Việt gốc Hán bắt nguồn ở từ ghi bằng chữ [腸] mà âm Hán Việt hiện đại là “trường”, có nghĩa là “ruột”. “Trường” có một biến thể ngữ âm là “tràng”. Về mối quan hệ giữa hai vấn ANG ↔ UONG thì chúng tôi đã nói đến trên *Năng lượng mới số 360* (19/9/2014) khi bàn về tên của một đơn vị đo khối lượng là “lượng/lạng”. Trở xuống, xin dùng “trường” là hình vị thông dụng hơn để biện luận.

“Trường” [腸] là một chữ thuộc vận bộ “dương” [陽], một bộ mà có những chữ lại đọc theo vận ONG như: hai chữ “phòng” [房] và [防], lẽ ra phải đọc thành “phuòng”; hai

chữ “phóng” [𠵼] và [訪], lẽ ra phải đọc thành “phuồng”; chữ “phóng” [放] lẽ ra phải đọc thành “phuong”; hai chữ “vong” [亡] và [忘] lẽ ra phải đọc thành “vương”; hai chữ “vọng” [妄] và [望], lẽ ra phải đọc thành “vuong”.

Chính chữ “trường” [腸] là ruột này cũng đã có một điệp thức đọc theo vận ONG thành “tròng”, là từ mà ta đã thấy ở trên. Do đã bị tách khỏi cái chữ gốc là [腸] (“trường/tràng”) từ quá lâu nên từ “tròng” đã mặc nhiên bị xem là “thuần Việt” một cách vô tư, thoái mái trong khi “phòng” [房] của “phòng ăn”, “phòng ngủ”, “phòng” [2-] của “phòng bệnh”, “phòng cháy”, “phóng” [昉] của “phóng lao”, “phóng tên lửa”... vẫn được xem là Hán Việt - ít nhất cũng là về phía nhiều nhà chuyên môn - mặc dù cả hai bên đều thuộc vận ONG. Nếu không tiến hành những thao tác từ nguyên học thích hợp và cần thiết như trên thì nhiều từ Việt gốc Hán - mà “tròng” là một thí dụ tiêu biểu - sẽ bị mất gia phả. Trong *Giáo trình lịch sử ngữ âm tiếng Việt*

(NXB Giáo Dục, 1995), Nguyễn Tài Cẩn đã nhận xét tại mục A của chương 6 như sau: “Nhưng đi vào thật chi tiết thì thấy rằng, vì một lẽ này hay lẽ khác, có vài từ gốc Hán cũng phát với tổ hợp phụ âm (consonant cluster - AC), ví dụ *blang sách*, *tlàng hăoc* (= trang sách, trường học)” (trang 104-145).

Nguyễn Tài Cẩn chỉ hạn chế sự nhận xét của mình trong phạm vi quyền từ điển của A. de Rhodes nên mới khẳng định “có vài từ gốc Hán cũng phát với tổ hợp phụ âm” chứ thật ra thì đó là một hệ thống cổ mà chính ông cũng đã nhận xét thoáng qua khi nói về hai trường hợp “blang” và “tlàng”. Ông viết: “Chúng tôi đã khảo sát và thấy rằng đây là những cách đọc không bắt nguồn từ giai đoạn cuối Đường, mà bắt nguồn từ những tổ hợp có -r- (tức R sau một phụ âm và trước một nguyên âm - AC) của tiếng Hán thượng cổ. Chúng là những cách đọc cổ Hán Việt tồn tại song song bên cạnh TR (tức [#] - AC) Hán Việt” (SDD, trang 105).

“Những cách đọc cổ Hán Việt tồn tại song song bên cạnh TR Hán Việt” mà Nguyễn Tài Cẩn nói đến trên đây thì A. de Rhodes cũng đã nêu lên thành hệ thống trong quyền từ điển của mình khi ông viết tại mục “Tla”: “Có người nói: *tra*, tức là đổi *l* thành *r*, và cũng thông thường như vậy trong các tiếng kế tiếp sau”.

Trong lời dẫn trên, A. de Rhodes không hạn định cụ thể số lượng “các tiếng kế tiếp sau” nhưng quyền từ điển của ông có đến 101 mục từ như thế, từ “Tlà” cho đến “Tlú, tlé tlú”. Trong 101 mục này, ta còn có thể nhặt ra thêm những trường hợp cổ Hán Việt sau đây:

- “Tlàn: không che đậy phần thân thể phía trên, dàu có che đậy phần giữa thân thể và phần dưới”. Đây chính là tiền thân của “trần”,

mà chữ Hán là [陳], nghĩa là “phô ra, bày ra”.

- “Tlàng, bè tlàng: bè dài”. Đây chẳng qua là tiền thân của “trường”, mà chữ Hán là [長], có nghĩa là...

Nếu kể cả hiện tượng biến đổi thanh điệu và/hoặc nguyên âm, ta còn có:

- “Tlàng, tlê tlàng: chậm trễ” và “Tlê nái: biếng nhác”. “Tlê” chẳng qua là tiền thân của “trệ” [滞] trong “đinh trệ”.

- “Tlaõ: trong, bên trong. Trú. Cùng một nghĩa”. “Tlaõ” chẳng qua là tiền thân của “trú” (= trung), mà chữ Hán là [中], nghĩa là “trong, giữa”.

- “Tlút linh hồn ra: linh hồn ra khỏi xác, chết”. “Tlút” chẳng qua là tiền thân của “trút” (cỏ cây trút lá; trút hơi thở cuối cùng...); cả hai đều là tiền thân của “truất”, mà chữ Hán là [黜], nghĩa là “bỏ đi”.

Những cứ liệu trên đây cho phép ta có thể khẳng định rằng “lòng” là một từ Việt gốc Hán. Còn “dạ” thì sao? Thì cũng là một từ Việt gốc Hán cực kỳ cổ xưa, là biến thể thanh điệu của chữ “dâ” [也], từ lâu đã được mượn âm (giả tá) để đặt ở cuối câu hoặc ngũ đoạn, mà ta thường dịch là “vây”. Nghĩa thứ 4 của chữ này trong *Hán ngũ đại tư điển* (Thành Đô, 1993) là “nữ tính sinh thực khí”, tức là “cơ quan sinh dục của phụ nữ”. Trong kim văn (chữ trên đồ đồng) thì chữ “dâ” thường tượng hình bụng dưới và âm hộ của phụ nữ. Mà về cả ngũ âm lấn ngũ nghĩa thì từ “dâ” của Tàu sang “dâ” của Việt chỉ có... một bước. Dĩ nhiên là ta không nên câu nệ mà nói rằng thế thì “dâ” không thuộc về đàn ông. Chuyên chữ nghĩa đâu có đơn giản và thẳng tuột như thế!

Nhà tre nổi đặt tại ĐHQG-HCM.

Nhà tre nổi - mô hình xây dựng xanh

Trước tình trạng biến đổi khí hậu ngày càng tác động nặng nề đến các tỉnh phía Nam, nhất là vùng Đồng bằng sông Cửu Long, TS Diệp Thị Mỹ Hạnh, Chủ tịch Dự án Làng tre Phú An đã thực hiện dự án "Nhà tre nổi" với mong muốn tìm ra một mô hình xây dựng xanh, dễ làm, rẻ tiền, tiết kiệm thời gian mà lại ít tiêu hao năng lượng và thân thiện với môi trường.

Bảo Khanh

Nhà mẫu của mô hình này đã được khánh thành ở Khu đô thị ĐHQG-HCM sáng 15/5, là kết quả hợp tác nghiên cứu giữa Trung tâm Quản lý nước và Biến đổi khí hậu (WACC), kiến trúc sư Trần Hữu Hoàng Phú và Trung tâm nghiên cứu bảo tồn Tài nguyên thiên nhiên Làng tre Phú An dưới sự tài trợ của ĐHQG-HCM.

Đơn giản về kỹ thuật xây dựng

Nhà nổi được thiết kế cho gia đình khoảng 5-6 người ở với diện tích gần 40m², gồm một phòng ngủ, một phòng khách, khu nấu ăn, khu vệ sinh, nhà kho cùng hệ thống lồng nuôi cá và vườn rau xung quanh nhà.

Nhà có bồn nước bằng nhựa 500 lít, một số đèn chiếu sáng, ổ cắm điện và hệ thống năng lượng mặt trời. Phòng khách được thiết kế thoáng đãng với hai cửa sổ lớn đón ánh sáng tràn vào nhà. Khu vực nấu ăn có chỗ rửa chén và một bếp mini gọn nhẹ, phù hợp cho người có

Vườn rau xung quanh nhà.

thu nhập thấp. Khu vệ sinh đơn giản nhưng khá đầy đủ tiện nghi với một chậu rửa, một toilet và vòi tắm.

Kiến trúc sư Hoàng Phú cho biết: "Toàn bộ ngôi nhà được làm bằng tre, chia làm ba phần: phần đế - phần kèo, phần vách và mái lợp. Phần đế gồm 68 thùng phuy được liên kết bằng kèo tre tạo khung vững chắc để ngôi nhà có thể nổi trên mặt nước. Phần vách làm bằng tre đan hoặc các

miếng tre nhỏ sấp liền tiếp nhau để tạo mảng lớn. Tre được sử dụng là loại tre già, đã xử lý trước nên có độ chịu lực và sự thay đổi thời tiết cao. Mái lợp bằng nhiều lớp lá vẹt chồng lên nhau, tạo liên kết chặt chẽ với các phần bên dưới".

Nhà nổi có thể đặt cố định bằng dây neo, hoặc có thể di chuyển bằng chèo, bằng động cơ.

Nhà nổi được xem là mô hình nhà ở xanh, thân thiện với môi trường. Bởi nó không chỉ làm bằng tre - một vật liệu đại diện cho sự phát triển bền vững mà còn "xanh" bởi có hệ thống xử lý chất thải thông minh. TS Diệp Thị Mỹ Hạnh cho biết: "Hệ thống nhà vệ sinh trong nhà nổi là hệ thống khép kín. Nhà bếp chỉ có chất hữu cơ, nước rửa rau được dẫn ra tưới cho vườn thực vật. Nước từ máy giặt, buồng tắm được dẫn ra bồn tiền xử lý và cho chảy vào bể lọc sinh học trước khi thải ra môi trường. Nhà vệ sinh là loại nhà vệ sinh khô, sử dụng bột tre hay mùn cưa để làm đệm sinh học, sau mỗi hai tháng thì được thay một lần, rồi đem lên bờ ủ để làm phân hữu cơ cho cây".

Thích hợp để ứng phó biến đổi khí hậu

Theo kiến trúc sư Hoàng Phú, hiện nay khí hậu biến đổi, mực nước biển dâng cao làm cho

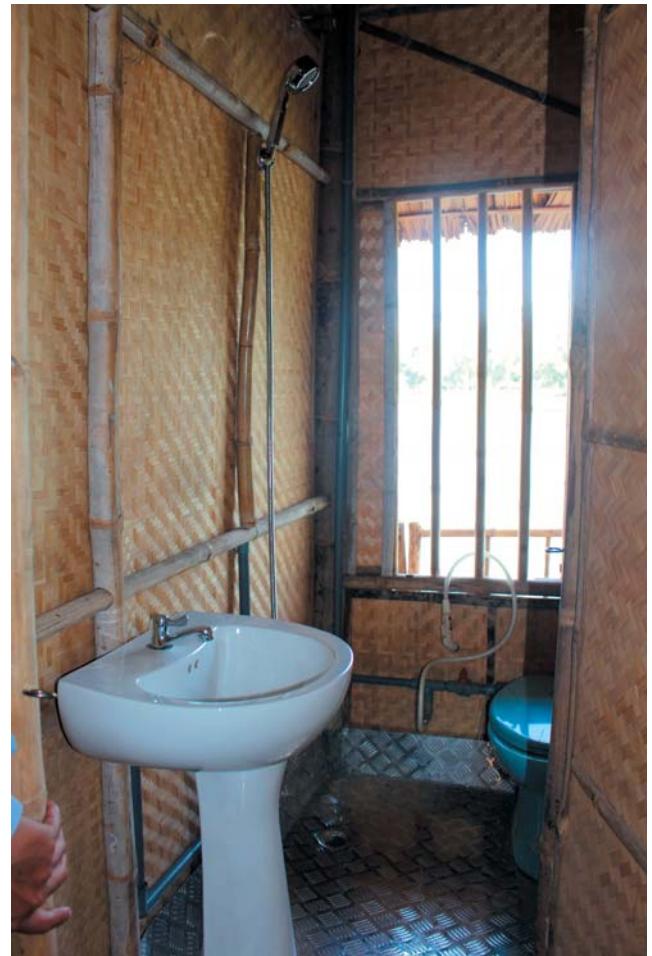

Phòng ngủ.

người dân vùng sông nước bị mất hoa màu và chở ở. Nhà nổi là giải pháp thích hợp giúp ổn định cuộc sống cho người dân. Ông cho biết: "Khi thiết kế nhà nổi, chúng tôi chú trọng đáp ứng các yêu cầu: Môi trường phù hợp với hoạt động trên sông nước; hệ thống giao thông thuận tiện cho việc thi công; các hệ thống kỹ thuật (điện, nước, thông tin...) đã có đầy đủ".

TS Mỹ Hạnh nói thêm về ưu điểm của nhà nổi: "Nếu nhà ở xây dựng trên mặt đất, khi nước ngập người dân dễ bị mất trắng do đồ đạc bị trôi hết hoặc hư hỏng. Còn nhà ở này, khi nước dâng thì nhà dâng nên ít bị thiệt hại; ngoài ra trên nhà còn có lồng nuôi cá và vườn rau giúp người dân có thể cầm cự khoảng một tuần trong khi chờ lực lượng cứu hộ đến".

TS Mỹ Hạnh hy vọng qua dự án này, những địa phương vùng sông nước thiết lập được hệ thống xây dựng xanh, giảm thiểu năng lượng, thân thiện môi trường. Bà cho biết: "Bảng thiết kế nhà nổi bằng tre sẽ được cung cấp miễn phí cho người dân. Tôi sẽ hỗ trợ việc chọn giống và cách chăm sóc tre để người dân có vật liệu vừa xây nhà vừa làm đồ thủ công mỹ nghệ, góp phần giúp họ nâng cao thu nhập và phát triển hệ sinh thái xanh, bảo vệ môi trường, chống xói lở hiệu quả" ■

Nhà vệ sinh được trang bị hiện đại.

MỘT SỐ NGÀNH ĐÀO TẠO ĐH MỚI CỦA ĐHQG-HCM

Năm 2018, ĐHQG-HCM có 9 ngành tuyển sinh bậc ĐH mới, gồm: Bảo dưỡng Công nghiệp, Thương mại Điện tử, Công nghệ Thông tin (chuyên ngành Khoa học Dữ liệu), Công nghệ Thông tin (chương trình chất lượng cao định hướng Nhật Bản), Kỹ thuật Điện tử - Viễn thông (chương trình chất lượng cao), Toán kinh tế, Kinh tế học (chương trình chất lượng cao), Luật tài chính - ngân hàng (chương trình chất lượng cao), Quản trị Kinh doanh (chương trình chất lượng cao bằng tiếng Anh).

Bảo Khánh

Tất cả ngành mới này đều xét tuyển theo 4 phương thức chung: Xét tuyển dựa trên kết quả kỳ thi THPT Quốc gia 2018; xét tuyển thẳng, ưu tiên xét tuyển thí sinh theo quy chế tuyển sinh đại học chính quy năm 2018 của Bộ GD&ĐT; xét tuyển theo quy định của ĐHQG-HCM và xét tuyển dựa trên kết quả kỳ thi đánh giá năng lực do ĐHQG-HCM tổ chức. Các phương thức này hoàn toàn độc lập với nhau nên thí sinh có thể đăng ký xét tuyển bằng nhiều phương thức.

Bảo dưỡng Công nghiệp: nghề ổn định, cơ hội phát triển lớn

Từ năm 2018, Trường ĐH Bách Khoa tuyển sinh ngành Bảo dưỡng Công nghiệp với 165 chỉ

tiêu, trở thành nơi đầu tiên trong cả nước đào tạo chính quy ngành này.

Theo TS Lê Chí Thông, Trưởng phòng Đào tạo trường này, việc đảm bảo cho hệ thống máy móc vận hành ổn định, liên tục và chất lượng là nhiệm vụ chính yếu của những kỹ sư ngành Bảo dưỡng Công nghiệp.

Các kỹ sư phải theo dõi định kỳ chế độ làm việc của từng bộ phận và toàn bộ hệ thống máy móc trong phân xưởng, dự đoán và nắm bắt kịp thời các triệu chứng hỏng hóc của máy móc để lên kế hoạch sửa chữa hoặc thay mới những chi tiết bị hao mòn một cách nhanh chóng và tiết kiệm nhất. "Vì vậy đây là nghề ổn định và cơ hội phát triển lớn", ông Thông khẳng định.

Công nghệ Thông tin: nhu cầu nhân lực đang tăng

Thương mại Điện tử, Công nghệ Thông tin

Học sinh tìm hiểu
các ngành học của
ĐHQG-HCM.
Ảnh: BK

(chuyên ngành Khoa học Dữ liệu), Công nghệ Thông tin (chương trình chất lượng cao định hướng Nhật Bản) là 3 ngành mới của Trường ĐH CNTT có chỉ tiêu đào tạo lần lượt là 80 -50 -50. Trong đó, chuyên ngành Khoa học Dữ liệu đào tạo chuyên sâu về các hướng xử lý, tính toán trên mô hình dữ liệu lớn, khai thác dữ liệu, nghiên cứu, ứng dụng các mô hình cơ sở dữ liệu mới.

Trường ĐH CNTT cho biết, khi xét tuyển các ngành này, trường không yêu cầu thêm về kỹ năng lập trình hay ngoại ngữ vì trong quá trình học, sinh viên sẽ được đào tạo từ căn bản đến nâng cao.

Đây là các ngành học xã hội đang có nhu cầu nhân lực cao với mức thu nhập hấp dẫn, nhiều cơ hội làm việc trong và ngoài nước. Khi ra trường, sinh viên có thể trở thành lập trình viên tại các công ty phát triển phần mềm, thiết kế website, gia công phần mềm, game; làm trong bộ phận vận hành và phát triển CNTT của các cơ quan, nhà máy, trường học, ngân hàng, doanh nghiệp; chuyên viên phân tích, thiết kế, cài đặt, quản trị, bảo trì các phần mềm máy tính đáp ứng các ứng dụng khác nhau trong các cơ quan, công ty, trường học...; kỹ sư thiết kế, lập trình chip, vi mạch robot; kỹ sư quản trị mạng, lập trình ứng dụng mạng; kỹ sư quản trị, phân tích, khai thác dữ liệu; chuyên gia về bảo mật hệ thống; hoặc nghiên cứu viên về trí tuệ nhân tạo, máy học và ứng dụng...

Điện tử - Viễn thông: đáp ứng nhu cầu hội nhập quốc tế

Ngành Điện tử - Viễn thông chất lượng cao do Trường ĐH KHTN xây dựng, nhằm đáp ứng nhu cầu nhân lực chất lượng cao thuộc lĩnh vực Điện tử - Viễn thông trong thời đại công nghiệp 4.0. Năm 2018, ngành học này có 40 chỉ tiêu.

Chuẩn đầu ra của ngành học được xây dựng theo bộ tiêu chuẩn CDIO bảo đảm sinh viên được trang bị đầy đủ kiến thức chuyên môn và các kỹ năng hỗ trợ để đáp ứng nhu cầu xã hội, giúp sinh viên dễ dàng thích ứng với các thay đổi về môi trường làm việc, có khả năng học tiếp sau đại học trong và ngoài nước.

ThS Lê Văn Lai, Phó trưởng phòng Đào tạo Trường ĐH KHTN cho biết: "Ngành học này có hệ thống cơ sở vật chất tốt, quy mô lớp học nhỏ (35-40 sinh viên), thuận lợi cho việc tương tác giữa giảng viên và sinh viên, giữa các sinh viên

với nhau. Lớp thực hành chỉ tối đa là 15 sinh viên. Chương trình giảng dạy chú trọng tăng cường tiếng Anh chuyên ngành và có sự tham gia thỉnh giảng của các giáo sư nước ngoài".

Hằng năm, sinh viên sẽ thực hiện các đề tài nghiên cứu khoa học với giảng viên và trong khóa học phải có đề tài nghiên cứu khoa học với doanh nghiệp; đồng thời sinh viên còn được tạo điều kiện tham gia các hội nghị khoa học trong và ngoài nước. Các hoạt động ngoại khóa cũng được tích hợp vào chương trình để giúp sinh viên hoàn thiện kỹ năng mềm và kỹ năng nghề nghiệp.

Nhóm ngành Luật - Kinh tế: nhiều vị trí việc làm khi ra trường

Trường ĐH Kinh tế - Luật mở 4 ngành mới, đào tạo theo chương trình chất lượng cao, gồm Toán kinh tế, Kinh tế học, Luật Tài chính - Ngân hàng, Quản trị Kinh doanh với chỉ tiêu lần lượt là 50-40-40-40.

Trong đó Toán kinh tế là chương trình toán ứng dụng trong kinh tế, quản trị và tài chính. Sinh viên tốt nghiệp ngành Toán kinh tế có thể làm việc ở nhiều vị trí: chuyên viên quản lý danh mục đầu tư, quản trị rủi ro cho các công ty, các tập đoàn kinh tế, các công ty bảo hiểm; chuyên viên định chế tài chính; nghiên cứu viên ở các viện nghiên cứu, cơ quan hoạch định chính sách; giảng viên các trường ĐH, CĐ khối kinh tế và quản trị kinh doanh.

Chị Nguyễn Hải Trường An, Giám đốc Trung tâm Truyền thông và Tư vấn tuyển sinh Trường ĐH Kinh tế - Luật cho biết, Kinh tế học đào tạo cử nhân kinh tế có kiến thức chuyên sâu, vững vàng trong lĩnh vực kinh tế học; có khả năng tổ chức, quản lý hoạt động kinh tế ở khu vực doanh nghiệp; hoạch định, tham mưu, tư vấn các vấn đề kinh tế.

Sau khi tốt nghiệp ngành Luật Tài chính - Ngân hàng, sinh viên có khả năng làm việc độc lập, hiệu quả ở các cơ quan, tổ chức trong và ngoài nước chuyên về tài chính, ngân hàng, thuế vụ, kiểm toán, bảo hiểm, chứng khoán...

Riêng ngành Quản trị Kinh doanh sẽ dạy hoàn toàn bằng tiếng Anh. Sau khi tốt nghiệp ngành này, sinh viên có thể làm việc trong môi trường kinh doanh toàn cầu với 3 nhóm ngành nghề chính: Chuyên viên phân tích, dự báo, tư vấn chính sách hoặc chuyên gia cao cấp trong kinh doanh; chủ doanh nghiệp khởi nghiệp sáng tạo; giảng viên và nghiên cứu viên ■

SINH VIÊN SÀI GÒN TRONG NHỮNG NGÀY ĐẦU SAU 30/4/1975

PGS.TS Võ Văn Nhơn - giảng viên Khoa Văn học, Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM.
Ảnh: NVCC

PGS.TS Võ Văn Nhơn (Khoa Văn học, Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM) là một trong những sinh viên thuộc thế hệ chuyển tiếp ấy. Theo học năm II, Ban Triết - Đại học Văn Khoa, Viện Đại học Sài Gòn, đầu ấn của những buổi học đầu tiên sau ngày lịch sử vẫn còn sâu đậm trong tâm trí ông.

Đi học đến ngày cuối cùng

Từ sau trận Mậu Thân 1968, nhất là sau trận Buôn Mê Thuột (10/3/1975) cùng sự kiện phi công Nguyễn Thành Trung ném bom dinh Độc Lập (8/4/1975) đã khiến người dân Sài Gòn một lần nữa lại thấy hơi thở chiến tranh tiến sát mình đến vậy.

PGS.TS Võ Văn Nhơn nhớ lại: "Lúc bấy giờ cũng có vị giáo sư nói rằng người Pháp sẽ can thiệp, giúp chính quyền miền Nam giữ được từ Nha Trang trở vào. Không ai biết sẽ ra sao cả, chính vì thế mà sinh viên vẫn đi học cho đến những ngày cuối cùng - ngày 29/4".

Sự kiện 30/4 ập đến, tại khu nhà trọ Bình Hòa (Bình Thạnh), cậu sinh viên năm II Văn Khoa đã chứng kiến cảnh tháo chạy của quân đội

Sài Gòn từ ngày 30/4/1975 bắt đầu chuyển mình trong bầu không khí mới. Đối với sinh viên đại học, sau những dang dở khoa cử thời chiến, họ dần được gọi trở lại trường. Từ đây, trên giảng đường, họ được học với những người thầy, làm quen với những giáo trình mà họ chưa một lần biết đến.

Cảnh An - Nguyễn Nhung

Việt Nam Cộng hòa. Họ bắn súng loạn xạ lên trời và vứt bỏ quân phục, giày dép la liệt ngoài đường. Sau đó, những đoàn quân giải phóng l่าน lướt tiến vào thành phố. "Bộ đội giải phóng thân thiện lắm. Khi biết ở Sài Gòn cũng có đại học Văn Khoa, họ rất muốn tìm hiểu vì trong số họ cũng có người là sinh viên Văn Khoa của miền Bắc" - chuyên gia về văn học quốc ngữ Nam bộ chia sẻ khi nhớ về lần đầu tiếp xúc với quân giải phóng.

Cuộc chiến kéo dài hơn 20 năm, có lúc tưởng chừng không biết bao giờ kết thúc, đã khép lại. PGS.TS Võ Văn Nhơn tâm sự: "Khi ấy, tâm trạng của tôi vừa lo vừa mừng. Lo vì không biết tương lai mình sẽ như thế nào, việc học hành sẽ tiếp diễn ra sao. Mừng vì đất nước đã thống nhất sau bao nhiêu tháng năm chiến tranh dai dẳng, nhớ lại câu hát 'Cuộc chiến già nua theo tiếng ca...' mà thấy lòng mình nhiều cảm xúc khó tả".

Sống cuộc đời khác

Tất cả sinh viên đều được lệnh tập trung ở trường để sinh hoạt chính trị. Đại học Văn Khoa lúc đó thành lập Ban Quân quản do GS Phan

Hữu Dật làm trưởng ban cùng một số sinh viên của trường đã hoạt động cách mạng từ trước. Đối với học sinh, sinh viên, họ dần được tổ chức Đoàn thanh niên, Hội thanh niên quản lý. PGS Nhơn kể: "Trước đó sinh viên nghe truyền tai rằng quân giải phóng vào thì sẽ nhổ móng tay những ai sơn xanh đỏ. Nhưng cuối cùng thì không có chuyện gì xảy ra cả! Các nữ sinh vẫn diện áo dài như bình thường, đông vui lắm. Sinh viên cùng nhau nghe các anh bộ đội giải phóng đọc thơ, rồi hát chung bài *Giải phóng miền Nam*".

Trong suốt năm đầu, sinh viên Văn Khoa cũng như sinh viên Sài Gòn chưa học chuyên môn ngay mà phải học các bài về chính trị, về chủ nghĩa Marx với các cán bộ cách mạng. "Ngày đó, sinh viên khi bắt đầu được học các môn như Chủ nghĩa Marx - Lenin, Lịch sử Đảng... thì hào hứng lắm. Với sinh viên Sài Gòn, những môn đó rất lạ. Lên lớp, ai cũng chăm chú nghe giảng. Thậm chí, một số sinh viên còn đi mượn sách tham khảo để tìm hiểu thêm về chủ nghĩa xã hội" - PGS Nhơn xúc động nhớ lại.

Sau những bài học về chính trị, các chương trình chuyên khoa cũng có sự thay đổi hoàn toàn. Sinh viên Sài Gòn dần làm quen với chương trình học mới và các phương thức học tập khác biệt. Các thầy cô cũ đa phần không đi dạy lại, việc giảng dạy được giao cho đội ngũ giảng viên đầu ngành từ miền Bắc vào. Tuy nhiên, sự khác biệt rõ rệt nhất có thể cảm thấy đó là việc... điểm danh hằng ngày, một việc tưởng chừng như quen thuộc với sinh viên bây giờ nhưng lại rất xa lạ với sinh viên Sài Gòn khi ấy. Bây giờ, khi hồi tưởng lại, PGS Nhơn vẫn không quên được cảm giác đặc biệt này: "Trước đây sinh viên chỉ việc ghi danh và đi học, hoàn toàn không có điểm danh. Sau giải phóng, đi học thì điểm danh rất chặt chẽ, và phải ngồi đúng vị trí đã được sắp trong lớp học. Ra chơi phải tập thể dục và chào cờ đều tuân cung là điều mới mẻ với sinh viên lúc đó".

Các khoa, ban của trường cũng được chia lại, chương trình học thay đổi theo đường lối của nền giáo dục xã hội chủ nghĩa. Trong tâm tình của cậu sinh viên Văn Khoa ngày ấy, mọi người "như đang sống một cuộc đời khác, có một tiếng nói khác, một suy nghĩ khác với trước đây".

Lao động tập thể, bài trừ văn hóa đồi trụy

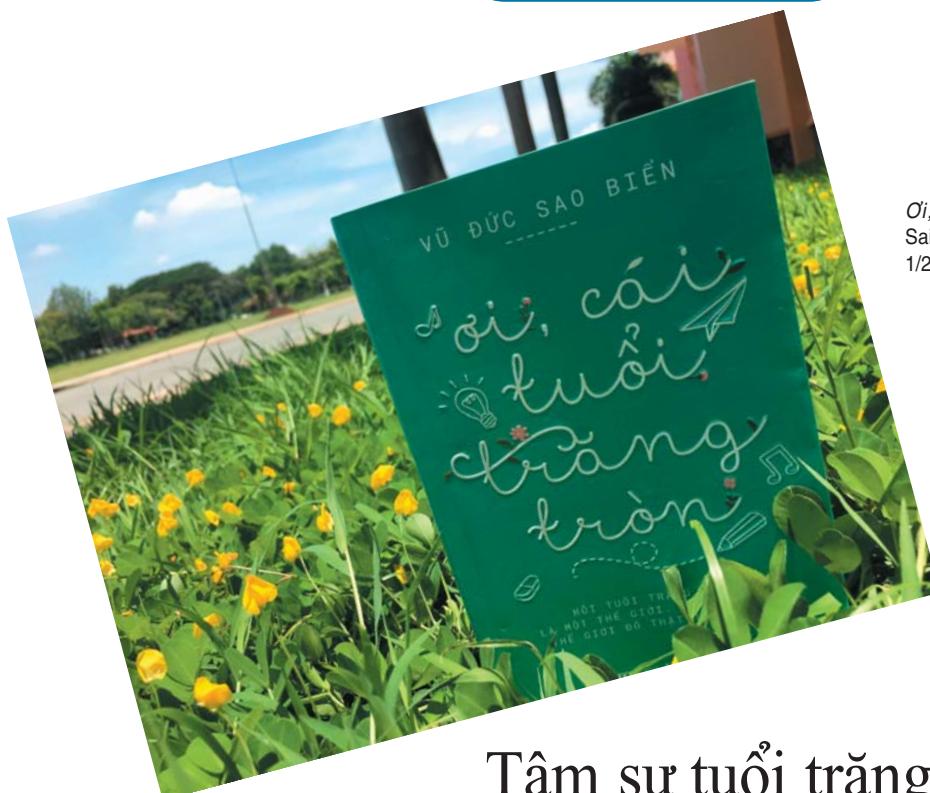
Không chỉ có những thay đổi trong học tập,

tiếp nhận một luồng tư tưởng mới, môi trường đại học sau 30/4/1975 còn mang lại những trải nghiệm khó quên trong đời sống sinh hoạt của sinh viên Sài Gòn. Từ đây họ phải đề cao tinh thần tập thể và hạn chế cái tôi cá nhân.

Sinh viên Sài Gòn bắt đầu làm quen với việc chào cờ. Những ngày đầu, họ chào cờ với lá cờ của Chính phủ Cách mạng Lâm thời Cộng hòa miền Nam Việt Nam và hát bài *Giải phóng miền Nam* của Huỳnh Minh Siêng. Trang phục đi học từ hiện đại dần nhường chỗ cho những bộ áo quần giản dị, ít kiêu cách hơn, phù hợp với "vẻ đẹp khỏe mạnh, vẻ đẹp của lao động". Đến năm 1976, thời kỳ bao cấp ở miền Nam bắt đầu. Nhà nước quản lý và phân phối lương thực, thực phẩm theo đầu người. Từng là lớp phó đời sống của lớp, PGS Võ Văn Nhơn không thể quên những ngày tháng tem phiếu của mình. Ông tâm sự: "Ngày đó tôi thường đi nhận nhu yếu phẩm về chia lại cho lớp. Mỗi sinh viên được nhận một số lượng thịt, gạo theo tiêu chuẩn nhất định. Nam thì có kèm hai bao thuốc lá Đà Lạt, nữ thì thêm một mét vải mùng. Tôi không hút thuốc nên phải bán đi lấy tiền".

Cùng với những buổi học chính trị, nhiều chiến dịch của sinh viên diễn ra rộng rãi ở Sài Gòn như bài trừ văn hóa đồi trụy (thu gom các án phẩm không phù hợp như sách, báo, thơ, nhạc... của chế độ cũ), tham gia các buổi lao động tập thể... Tuy nhiên, điều ám ảnh nhất mà ông nhớ mãi chính là "những buổi sau khi tham gia hoạt động, bạn bè gặp gỡ, quây quần ngồi lại bên nhau tâm sự", cùng ca hát, chơi những trò chơi tập thể. Ở chế độ cũ, do áp lực bị ép đi lính, hầu hết sinh viên Sài Gòn đều chỉ nghĩ đến việc học. Khi không còn áp lực chiến tranh và với tinh thần của thanh niên thời kỳ mới, sinh viên Sài Gòn háo hái tham gia các buổi lao động tập thể như vét mương, đào kênh, dựng nhà cho đồng bào cơ nhỡ, trẻ em mồ côi... "Lao động nhiều nên cực lấm nhưng mà vui. Ai cũng nhiệt tình tham gia các buổi lao động tập thể như thế không biết mệt".

Hơn 40 năm qua đi, có lẽ, đối với thế hệ sinh viên chuyển tiếp ấy vẫn mãi là những hồi ức không thể nào quên khi cùng lớp người tại Sài Gòn rẽ mình theo dòng lịch sử. "Tuy thời đó có hơi bảo thủ, cực đoan nhưng mà nó cũng có cái trong sáng, cái hay riêng của nó" - PGS.TS Võ Văn Nhơn đúc kết lại sau hành trình hơn nửa đời người ■

Ôi, cái tuổi trăng tròn do Saigonbooks ấn hành vào tháng 1/2018. **Ảnh:** Cảnh An

Tâm sự tuổi trăng tròn

Nguyễn Cảnh An

Người ta thường nói, tuổi thanh xuân giống như một cơn mưa rào. Dù cho bạn từng bị cảm lạnh vì tắm mưa, bạn vẫn muốn được đầm mình trong cơn mưa ấy một lần nữa. Và lần đầu tiên bạn bị cảm lạnh vì cơn mưa của tuổi trẻ ấy có lẽ là vào cái tuổi trăng tròn.

Sách viết về tuổi trẻ, thời thanh xuân thì rất nhiều, nhưng viết theo kiểu cảm nang cho những bạn trẻ vừa chập chững bước vào cái tuổi đẹp nhất của đời người có lẽ là ít. *Ôi, cái tuổi trăng tròn* - tác phẩm mới nhất của nhà báo, nhà văn Vũ Đức Sao Biển là một cuốn sách như thế.

Tuổi trăng tròn, nghe thật hay và ngây thơ, trong sáng. Tại sao lại gọi là tuổi trăng tròn? Tác giả định nghĩa tuổi trăng tròn là lứa tuổi kéo dài liên tiếp bốn năm từ tuổi 15 đến tuổi 18, ứng vào các bạn đang học lớp 9 đến lớp 12. Và ngày trăng tròn nhất trong tháng cũng là ngày 15 đến ngày 18. Ngày trăng đẹp nhất và tuổi đẹp nhất của đời người, một sự so sánh rất thú vị và ý nghĩa.

Sách đi từ câu chuyện mùa dậy thì với những thay đổi về sinh lý bên ngoài, tâm lý bên trong của các cô bé, cậu bé đang dần dần trở thành các

chàng trai, cô gái. Tác giả gọi đây là “giai đoạn tuyệt vời nhất, tươi đẹp nhất và quan trọng nhất của đời người”. Những thay đổi đầu tiên báo hiệu dậy thì như mong tinh ở con trai hay có kinh nguyệt ở con gái, cùng những câu chuyện bên lề đều được tác giả chia sẻ rất thẳng thắn. Đọc sách, các bạn trẻ sẽ biết được nên làm gì với những thay đổi của mình, hay những điều cần tránh khi dậy thì.

Ôi, cái tuổi trăng tròn còn là những lời nhắn nhủ về những câu chuyện “tình yêu gà bông”, hay những rung động đầu đời của các chàng trai cô gái vừa mới lớn. Tác giả phân tích rằng vào tuổi trăng tròn, đời sống tâm lý của trẻ vị thành niên phát triển rất mạnh mẽ. Do đó, sự bộc phát về mặt tình cảm là vượt trội nhất. Các chàng trai, cô gái vào tuổi dậy thì đều có xu hướng nghĩ đến người khác phái. Đây là điều rất tự nhiên. Những tình cảm nhẹ nhàng cứ tự nhiên mà đến như thế, làm cho ta ngẩn ngơ, mơ mộng. Đọc đến đây những bạn trẻ tuổi trăng tròn có lẽ sẽ đỏ mặt hoặc thầm nhớ đến “người ấy”, còn những ai đã đi qua tuổi ấy rồi bỗng dung có một phút hồi hồn hoài niệm về tuổi trẻ của mình. Với góc

Tác giả Vũ Đức Sao Biển sinh năm 1947 tại Quảng Nam, là nhạc sĩ, nhà văn và nhà báo. Ông còn được biết đến như một nhà "Kim Dung học" của Việt Nam, một cây bút tiểu phẩm lão luyện dưới bút danh Đồ Bi. Ông

đã xuất bản trên 60 đầu sách, trong đó có nhiều tác phẩm nổi bật như: *Quảng Nam hay cãi* (2010), *Án lạ phương Nam* (2011), *Phía sau mặt báo* (2011), *Sông lạc đường về* (2012)...

nhìn của khoa học và kinh nghiệm của bản thân, tác giả đã đưa ra những lời khuyên rất hữu ích và cần thiết, giúp cho các bạn trẻ hiểu được rằng yêu là điều tự nhiên nhưng đừng bao giờ đi quá xa, phải giữ cho tình yêu tuổi học trò trong sáng và đẹp đẽ nhất.

Những vấn đề mà tuổi trăng tròn có thể gặp phải như ứng xử trên mạng, chuyện xâm hại tình dục, ma túy, tảo hôn, hoặc chuyện học tập, thi cử đều được tác giả phân tích kỹ càng, dễ hiểu với những lời khuyên chân thành và hữu ích cho bất cứ tuổi trăng tròn nào.

Cuốn sách như một cẩm nang dành cho tuổi mới lớn, nhưng được viết bằng một thứ ngôn ngữ giản dị, phù hợp với các bạn học sinh. Dù tác giả đã bước sang độ "thất thập cổ lai hy", song ngôn ngữ vẫn rất trẻ trung, "xì teen". Những từ ngữ mà có lẽ chỉ tụi "nhất quỷ nhì ma" mới dùng, tác giả vẫn đưa vào trong sách, giúp người đọc cảm thấy gần gũi, thú vị như: "bán lúa giống mà ăn", "những bà Chung Vô Diệm", "dư sức qua cầu"...

Oi, cái tuổi trăng tròn như gợi mở cuộc đối thoại đầy chân thành với một ông già vui tính, hóm hỉnh, ngồi kể chuyện tuổi trẻ và khuyên bảo đàn con cháu vậy. Xen kẽ với những lời chia sẻ, khuyên bảo về tuổi trăng tròn là những câu chuyện về chính tuổi trẻ của tác giả, với những lần "dở khóc dở cười" ở tuổi mới lớn, dù đã cách ngày nay hàng mấy chục năm, nhưng đọc lên vẫn cảm thấy "Ô, sao mà giống mình quá!".

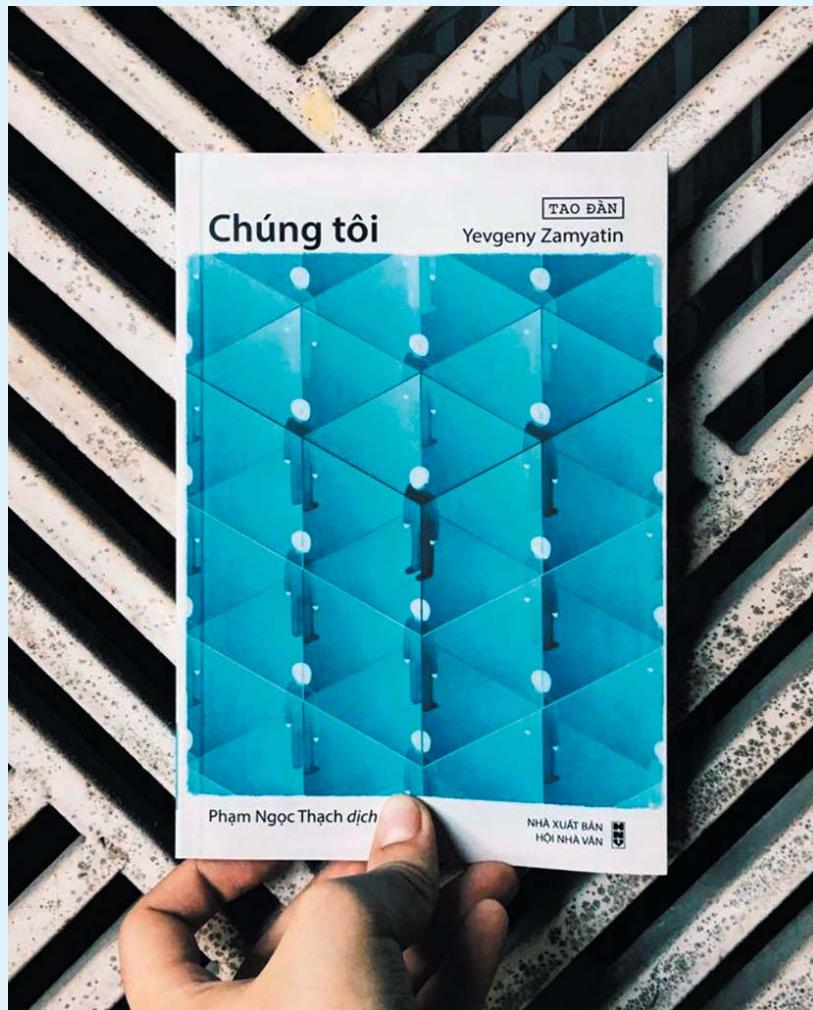
Cuối sách, tác giả vừa tâm sự vừa khuyên nhủ: "Tuổi trăng tròn nào cũng nhiều màu sắc, lắp lánh, rực rỡ; nhiều nỗi băn khoăn, suy tư mà sau này khi trưởng thành nhìn lại có thể thấy thật 'tức cười'. Mỗi tuổi trăng tròn là một thế giới. Hãy làm cho thế giới đó thật tươi đẹp!" ■

T ận vài năm sau khi biết được sự có mặt của nó, tôi cuối cùng cũng có dịp cầm trên tay tiểu thuyết *Chúng ta* của Zamyatin, một trong những tác phẩm hiếm có của thời đại đốt sách này. Trong cuốn *Lịch sử 25 năm Văn học Xô viết*, tôi tìm được lịch sử của cuốn sách này như sau:

Zamyatin, mất tại Paris vào năm 1937, là tiểu thuyết gia kiêm nhà phê bình người Liên Xô. Ông từng xuất bản vài đầu sách trước và sau Cách mạng tháng Mười. *Chúng ta* được ông chấp bút vào khoảng năm 1923, nó không viết về nước Nga cũng như không gian chính trị đương thời của quốc gia này, mà chỉ đơn thuần kể một câu chuyện huyền tưởng xảy ra vào thế kỷ XXVI sau Công nguyên, nhưng *Chúng ta* vẫn bị từ chối xuất bản bởi lý do không phù hợp ý thức hệ tại Liên Xô. Thế nhưng số phận của nó không dừng lại đó. Bản thảo của Zamyatin lại tìm được đường ra ngoại quốc, với loạt bản dịch sang tiếng Anh, Pháp và Czech. Tôi chỉ may mắn mượn được bản dịch tiếng Pháp, còn bản tiếng Anh xuất bản tại Mỹ đã cắt công tìm kiếm nhưng sau rốt chỉ là bóng chim tăm cá. Với tôi, *Chúng ta* không phải một cuốn best seller, nhưng chắc chắn là một tác phẩm không hề bình thường, và bất ngờ hơn là chưa có một nhà xuất bản Anh nào bạo gan tái bản cuốn này.

Ấn tượng trong tôi khi đọc cuốn *Chúng ta* chính là tác phẩm *Thế giới tươi đẹp* của Aldous Huxley đã lấy nguồn cảm hứng từ tác phẩm này, điều này tôi tin chưa một ai nhận ra. Bộ đôi tác phẩm đều kể về cuộc nổi dậy của tinh thần hoang dã con người chống lại thế giới bị lý tưởng hóa, máy móc hóa, không khổ đau, và cả hai câu chuyện đều diễn ra trong tương lai 600 năm nữa. Không khí trong hai tác phẩm rất tương đồng với hai xã hội được miêu tả, mặc dù tác phẩm của Huxley với những nhận thức về chính trị ít hơn và chịu ảnh hưởng các lý thuyết tâm lý và sinh học gần đây nhiều hơn.

Trong thế giới viễn tưởng thuộc thế kỷ XXVI của Zamyatin, những cư dân Utopia được biết đến như những con số, cá nhân tính hoàn toàn bị đánh mất. Họ sống trong các tòa nhà bằng kính (câu chuyện được viết trước khi người ta phát minh ra TV), cho phép lực

Tác phẩm *Chúng tôi* do Nxb Tao Đàn ấn hành vào cuối năm 2017. Nguồn: sachtaodan.vn

Đọc *Chúng ta* của E. I. Zamyatin

George Orwell - (Đỗ Duy dịch)

lượng cảnh sát chính trị, hay “người bảo vệ” giám sát họ dễ dàng hơn. Mọi người đều mặc đồng phục và được định danh bằng “một con số” hay “một đồng phục”. Họ sống bằng thực phẩm tổng hợp, thú vui của họ là bước đi đều bước theo điệu nhạc quốc ca của Nhà nước Duy Nhất phát qua loa phóng thanh. Khi nghỉ ngơi, họ được phép hạ rèm xung quanh căn hộ của mình trong một giờ (còn gọi là “giờ tình dục”). Và, dĩ nhiên, hôn nhân không tồn tại, nhưng điều này không làm cho đời sống tình dục của những cư dân này trở nên bừa bãi. Nếu muốn làm tình, mỗi người được sở hữu một cuốn sổ chia phần kèm với những tem phiếu màu hồng, còn bạn tình khi nhận tờ phiếu với giờ hẹn làm tình sẽ ký vào cùi phiếu.

Ân Nhân - nhân vật cai trị Nhà nước Duy Nhất, kẻ mà mỗi năm đều được toàn thể người dân bầu lại, và các lá phiếu luôn đạt nhất trí tuyệt đối. Tôn chỉ của Nhà nước Duy Nhất chính là tự do và hạnh phúc bất khả lưỡng tồn. Dụ ngôn vườn địa đàng trong Sáng Thế kỷ được biện minh cho tôn chỉ ấy. Adam cảm thấy hạnh phúc, nhưng vì sự ngu dốt của mình, hắn đã đòi hỏi tự do và bị đuổi ra nơi hoang địa. Nên giờ đây, Nhà nước Duy Nhất khôi phục lại hạnh phúc bằng cách tước đoạt đi tự do của tất cả công dân.

Trên bình diện tổng thể, tác phẩm của Zamyatin hoàn toàn tương hợp với tình trạng của chúng ta. Bất chấp giáo dục hay sự giám sát của những Người Bảo Vệ, rất nhiều bản năng nguyên thủy của loài người vẫn còn đó. D-503,

nhân vật dẫn truyện, là một kỹ sư tài năng nhưng lại là một kẻ nghèo nàn bình thường, kiểu như Billy Brown trong *London Town*, hắn liên tục khiếp sợ những xúc cảm di truyền chi phối mình. D-503 đem lòng yêu (điếc bị xem là tội ác) I-330, thành viên của một phong trào kháng chiến ngầm và từng dẫn dắt hắn tham gia cuộc nổi dậy. Khi kháng chiến nổ ra, dường như Ân Nhân có khá nhiều kẻ thù, và những người này, ngoài việc âm mưu lật đổ Nhà nước, họ còn dám thuởng thức những thứ tội lỗi như rượu và thuốc lá khi rèm cửa của họ được hạ xuống. Cuối cùng, D-503 cũng được cứu thoát khỏi sự ngu dốt của chính mình. Chính quyền thông báo rằng họ đã tìm ra nguyên nhân của chứng rối loạn của một bộ phận dân chúng gần đây: chứng “tưởng tượng”. Trung tâm thần kinh chịu trách nhiệm về trí tưởng tượng đã được định vị, và bệnh này có thể chữa được bằng X-quang. D-503 phải trải qua phẫu thuật, nó khiến hantó giác những đồng minh của mình với cảnh sát. Và trong sự tĩnh tịt tuyệt đối, hắn đã nhìn I-330 chịu tra tấn bằng khí nén trong một cái chuồng bằng kính.

“Cô ấy nhìn tôi, đôi bàn tay bám chặt vào thành ghế cho đến khi đôi mắt cô nhắm lại hoàn toàn. Họ mang cô ấy ra, đưa cô trở về thực tại bằng một cú sốc điện rồi mang cô trở lại cái chuồng một lần nữa. Việc này được lặp lại ba lần, và cô ấy không hé môi nửa lời. Những người được mang đến cùng với cô có vẻ thành thật hơn. Nhiều người đã khai chỉ sau một lần tra tấn. Ngày mai, họ sẽ được đưa đến chiếc máy của Ân Nhân”.

Chiếc máy của Ân Nhân chính là một cái máy chém. Các cuộc hành quyết diễn ra vô số lần trong xã hội hoàn hảo của Zamyatin. Những cuộc trảm quyết nơi đông người, dưới sự chứng kiến của Ân Nhân và kèm theo những khúc đoản thơ do các thi sĩ xướng lên. Cỗ máy chém được sử dụng không phải loại công cụ hành quyết thô sơ, mà là một thiết bị tân tiến, có khả năng kết liễu nạn nhân thành vũng nước nhỏ cùng làn khói mỏng. Thực ra, cuộc hành quyết là lẽ tế sống người, với khung cảnh được mô tả đầy chủ ý mang màu sắc của nền văn minh chiếm hữu nô

lệ cổ đại. Chính cảm nhận trực giác về khía cạnh phi lý của chế độ toàn trị đó - lẽ hiển té người, sự độc ác, và thần thánh hóa Lãnh Tụ - đã giúp cho tác phẩm của Zamyatin vượt hơn hẳn tác phẩm của Huxley một bậc.

“Em không nhận ra cái em vừa dự tính chính là cách mạng sao?”

“Vâng, cách mạng. Tại sao không呢?”

“Làm thế nào mà xảy ra một cuộc cách mạng được. Cuộc cách mạng của chúng ta đã là lần cuối cùng và không thể có một cuộc cách mạng nào khác nữa. Ai ai cũng hiểu điều này mà”.

“Này anh yêu, anh là một nhà toán học, thế anh nói cho em nghe con số tận cùng là gì?”

“Điều đó thật vô lý. Những con số là vô hạn, làm sao có số nào tận cùng được”.

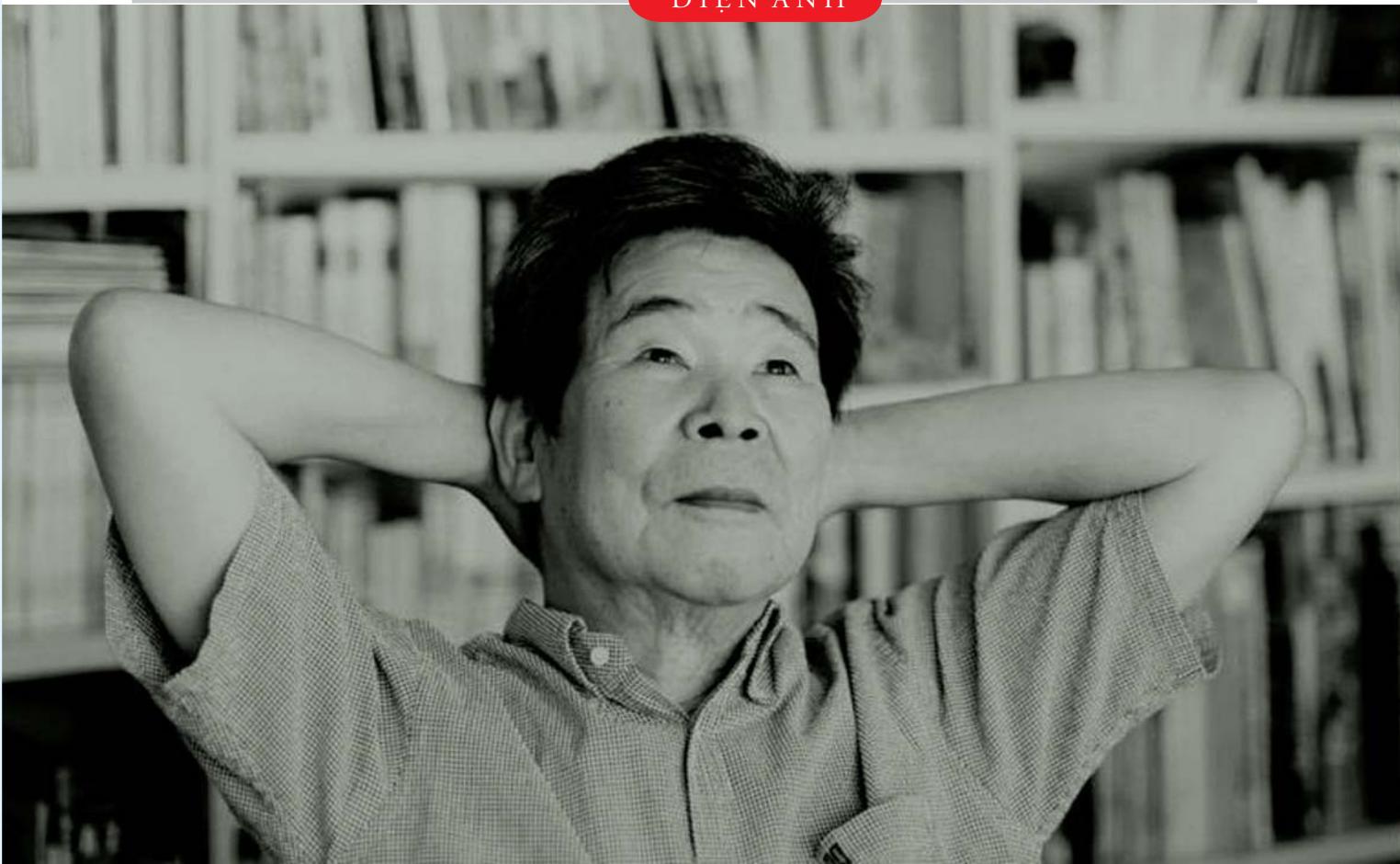
“Vậy sao anh lại nghĩ có một cuộc cách mạng cuối cùng?”

Zamyatin không có ý định chọn chế độ Xô viết làm mục tiêu giấu hại của mình. Được viết vào khoảng thời gian Lenin qua đời, ông không thể nào hình dung được thời kỳ của Stalin, và tình hình tại Nga năm 1923 hẳn không thể khiến bất cứ ai nổi loạn bởi cuộc sống của họ khá dễ dàng và thoải mái. Mục tiêu mà Zamyatin nhắm tới không cụ thể một quốc

gia nào nhưng hàm ý về một nền văn minh công nghiệp. Tôi chưa từng đọc qua tác phẩm nào khác của ông, nhưng tôi biết được từ Gleb Struve là Zamyatin từng có thời gian ở Anh và viết một số bài châm biếm lối sống Áng-lê. *Chúng ta* là bằng chứng cho việc ông có thiên hướng ngả về chủ nghĩa nguyên sơ. Từng bị nhà nước Sa hoàng bắt giam năm 1906, rồi năm 1922 bị những người Bolshevik bỏ tù một lần nữa, ông có lý do để ghét bỏ chế độ mà ông đang sinh sống, nhưng tác phẩm này không đơn giản là một lời than trách. *Chúng ta* là một nghiên cứu về “Cỗ máy”, vị thần mà con người vô tư thả ra khỏi chiếc bình rồi không biết làm cách nào để nhét nó trở lại. Khi nào một bản tiếng Anh ra mắt, đây là một cuốn sách đáng tìm đọc.

1946

Takahata Isao đã để lại cho dòng phim hoạt hình nói riêng, và điện ảnh nói chung những dấu ấn thật sâu sắc. *Ảnh: Outnow*

Takahata Isao và thánh đường hoạt hình châu Á

Nhà sản xuất phim lừng danh, người đồng sáng lập Studio Ghibli - đạo diễn Takahata Isao đã chia tay với điện ảnh thế giới trong một ngày đầu tháng 4 ở tuổi 82. Trong cuộc đời hoạt động nghệ thuật của mình, Takahata đã để lại di sản đồ sộ với loạt tác phẩm điện ảnh hoạt hình tạo nên thương hiệu cho điện ảnh châu Á, sánh ngang với các nền công nghiệp hoạt hình phương Tây.

Phan Anh

Thế giới nghệ thuật Takahata

Takahata Isao tốt nghiệp Trường Đại học Tokyo năm 1959, sau đó ông được nhận vào Toei Animation - một trong những hãng phim hoạt hình Nhật Bản lớn nhất hiện nay, với vị trí trợ lý đạo diễn. Đây cũng là nơi ông gặp gỡ Hayao Miyazaki - một người bạn, cộng sự, đối

thủ và là người ảnh hưởng không hề nhỏ đối với con đường sự nghiệp của ông. *Taiyô no Ôji - Horusu no Daibouken* (Hổ-Hoàng tử mặt trời) được sản xuất vào năm 1968 là bộ phim đầu tay của Takahata Isao trong vai trò đạo diễn và Miyazaki Hayao là họa sĩ chính. Sự hợp tác này đã đánh dấu sự gắn bó của hai nhà làm phim

hàng đầu Nhật Bản nhiều thập kỷ sau. *Hols - Hoàng tử mặt trời* tuy mang hơi hướng của Walt Disney nhưng đã thể hiện một cái nhìn không khoan nhượng về những vấn đề nóng bỏng của nước Nhật những năm 1960. Đó là việc đấu tranh đến cùng vì dân chủ, dân sinh hoặc tiếp tục cam chịu áp bức, bất công.

Có ý kiến cho rằng *Hols - Hoàng tử mặt trời* chịu ảnh hưởng Walt Disney, nhất là về yếu tố phép thuật. Người xem dễ dàng nhận ra motip quen thuộc trong truyện cổ: Phép thuật phục vụ phe ác lúc đầu, sau đó bên thiện sẽ có được phép thuật mạnh hơn để đánh bại cái xấu. Hằng Walt Disney đã vô cùng thành công khi sử dụng những motip này và điều đó khiến cho phim của Isao và Hayao dù thành công về nghệ thuật, nhưng thất bại về doanh thu. Từ đây, hai chàng đạo diễn trẻ đầy nhiệt huyết với nghề hiểu rằng: muốn làm nên tác phẩm sánh vai với Disney phải tự tìm thấy chân trời nghệ thuật của riêng mình chứ không phải một bản sao Disney phương Đông.

Trả lời phỏng vấn tờ *Variety* vào năm 2016, Takahata Isao đã nói về người đồng hành sau nhiều năm gắn bó: "Chúng tôi đã cùng nhau chia sẻ niềm tin của bản thân trong việc tạo ra một thế giới chân thật trong các bộ phim hoạt hình. Điều này đương nhiên sẽ khiến các tác phẩm hạn chế yếu tố kỳ ảo, nhưng nó hoàn toàn

cần thiết cho những ai vẫn đang tin vào các câu chuyện cổ tích. Bước nhảy vọt lớn không tưởng chỉ thành công khi nó được dựa trên bàn đạp vững chắc của hiện thực". Takahata Isao cho biết thêm, những bộ phim của Miyazaki Hayao rất cuốn hút, nó giúp ông nhận ra được những bộ phim hoạt hình của mình có điểm gì khác biệt về thông điệp và xúc cảm. Điều đó đã đem lại những tác động tuyệt vời cho những câu chuyện ông viết về sau.

Năm 1971, ông rời Toei Animation cùng với Miyazaki Hayao. Cả hai tiếp tục hợp tác trong một số bộ phim hoạt hình và quyết định xây dựng nên Studio Ghibli vào năm 1985 - một trong những hãng phim hoạt hình Nhật Bản nổi tiếng nhất mọi thời đại. Giai đoạn thành công nhất của cuộc đời ông cũng gắn liền với tên tuổi của hãng phim hoạt hình này.

Năm 1988, từ Studio Ghibli, Takahata Isao cho ra mắt *Hotaru no Haka* (Mộ đom đóm) giới thiệu cùng năm với *Tonari no Totoro* (Hàng xóm của tôi là Totoro) của Miyazaki. Sau khi công chiếu, bộ phim đã chạm đến trái tim của nhiều thế hệ khán giả trong suốt 30 năm qua. *Mộ đom đóm* là một trong những tác phẩm chiến tranh mạnh mẽ nhất lấy cảm hứng từ chính kinh nghiệm thực tế của Takahata. Hồi 9 tuổi, ông đã may mắn sống sót sau một cuộc không kích của Mỹ tại Okoyama.

Trong suốt sự nghiệp của Takahata ở studio

Ghibli, ông đã biên kịch và đạo diễn tất cả 5 bộ phim. Và gần đây, Takahata được đề cử Oscar tại hạng mục Phim hoạt hình xuất sắc hồi đầu 2014 cho *Kaguya-hime no Monogatari* - một tác phẩm hoạt hình dựa trên câu chuyện cổ tích *Nàng tiên ống tre* nổi tiếng của xứ sở hoa anh đào được phát hành vào năm 2013.

Cảm thức chủ nghĩa hiện thực mới

Takahata chịu ảnh hưởng từ chủ nghĩa hiện thực mới Ý với các tác phẩm của Paul Grimault - một nhà diễn hoạt người Pháp, cũng như nhà biên kịch Jacques Prévert và các đạo diễn thuộc Làn sóng mới Pháp như Jean-Luc Godard. Chính Takahata đã trích dẫn bộ phim Ý nổi tiếng *Ké cắp xe đạp* như tác phẩm tạo cảm hứng cho ông làm loạt phim hoạt hình *Haha wo Tazunete Sanzenri*, 1976 (Hành trình đi tìm mẹ dựa theo tiểu thuyết *Những tâm lòng cao cả* của Edmondo de Amicis). Chính sự ảnh hưởng về mặt nghệ thuật này đã giúp cho những tác phẩm của Takahata trở nên khác biệt với phần lớn các bộ phim hoạt hình Nhật Bản khác vốn tập trung vào các yếu tố tưởng tượng. Trái ngược với họ, những bộ phim của ông có tính hiện thực cao và mang màu sắc của chủ nghĩa biểu hiện. Ông cảm thấy điều quan trọng là có thể đạt được *trompe-l'œil*, ảo giác ba chiều sử dụng một phương tiện hai chiều.

Một trong những tác phẩm tiêu biểu nhất cho khuynh hướng nghệ thuật của ông chính là *Mộ dom đóm* - bộ phim đã lấy nước mắt của hàng triệu khán giả toàn thế giới. Kịch bản phim được dựa theo cuốn tiểu thuyết dưới dạng bán tự truyện cùng tên của tác giả Nosaka Akiyuki, người đã mất em gái vì thiếu ăn trong Đệ nhị Thế chiến ở Nhật Bản.

Mộ dom đóm chứa đựng nhiều hình vẽ và sự mô tả rất xúc động những hậu quả khủng khiếp của chiến tranh đối với xã hội và từng cá nhân nên nhiều nhà phê bình đã xem *Mộ dom đóm* là một bộ phim phản chiến. Bộ phim cũng cung cấp cho người xem góc nhìn từ bên trong về văn hóa Nhật Bản khi tập trung miêu tả bi kịch của con người bởi chiến tranh hơn là tìm cách ca ngợi những hành động anh hùng.

Một cách nhìn khác về *Mộ dom đóm* cho rằng bộ phim miêu tả sự nguy hiểm khi con người đặt lòng tự trọng của họ cao hơn lý trí. Cách hiểu đặc biệt này được chính đạo diễn Takahata nói tới trong một cuộc phỏng vấn ông

cho lần phát hành DVD của bộ phim năm 2002. Takahata Isao đã bày tỏ sự ngạc nhiên của mình trước sự cảm thông của khán giả với Seita thay vì nhận ra rằng chính hành động của cậu bé đã dẫn tới cái chết của em gái mình. Nhân vật thể hiện hình ảnh của nhà văn Nosaka, cậu bé Seita phải đối diện với một lựa chọn quyết định (khi cậu rời khỏi nhà của bà dì và khi người nông dân từ chối nhận cậu), đó là hoặc ở lại với người dì ích kỷ, làm việc và đối diện với sự thật, hoặc chạy trốn. Cuối cùng Seita đã lựa chọn lòng kiêu hãnh thay vì lý trí, và số phận của cậu cũng như của Setsuko chính là kết quả của lựa chọn đó khi hai anh em rời khỏi nhà bà dì. Nếu ở lại, gần như chắc chắn hai anh em sẽ sống sót.

Vượt ra khỏi khuôn khổ của một tác phẩm hoạt hình - thể loại điện ảnh vốn thường bị coi là “dành cho trẻ con”, *Mộ dom đóm* được nhiều nhà phê bình phim uy tín như Roger Ebert đánh giá là một trong những tác phẩm hay nhất về đề tài chiến tranh của thế giới. Trong khi đó, nhà nghiên cứu Ernest Rister so sánh tác phẩm với phim *Bản danh sách của Schindler* của Steven Spielberg và nhận xét: “Đây là phim hoạt hình nhân văn nhất mà tôi từng xem”.

Có thể thấy rõ ảnh hưởng của chủ nghĩa hiện thực mới trong phim của Takahata qua việc ông rất chú ý tới việc miêu tả chi tiết hiện thực xã hội. Nhiều tập phim hoạt hình đầu tiên của ông trên truyền hình đều tập trung vào những sự việc thường ngày như đi nhà thờ, lau rửa chai lọ, hay công việc đồng áng một cách chi tiết. Tuy phần lớn tác phẩm của Takahata có bối cảnh là cuộc sống hiện thực, cũng có một vài ngoại lệ như trong *Hols: Hoàng tử Thái Dương* (một bộ phim hoạt hình ca nhạc theo kiểu Disney nhưng mang màu sắc chính trị và u ám hơn), *Pom Poko* - 1994 (bộ phim về đề tài môi trường với những chú chồn tanuki có phép thuật có găng giữ gìn đất đai của mình) và *Sero Hiki no Goshu* - 1982 (Nghệ sĩ cello Gauche, bộ phim nói về một nghệ sĩ cello được sự giúp đỡ của thú rừng để thoát khỏi cuộc sống chật vật).

Kaguya-hime no Monogatari (Chuyện công chúa Kaguya) - khúc vĩ thanh cuối đời của Takahata Takahata, được thực hiện ròng rã suốt 7 năm trời, từ 2006 đến 2013, ông đã chia tay những khán giả yêu quý ông suốt bao nhiêu năm qua với một thông điệp đơn giản: dù cuộc đời ẩn chứa vô vàn thời khắc khó khăn và bất hạnh, hãy cứ yêu cuộc sống hết mức khi còn có thể ■

Edited By
Himeo Larenco*The Lord of the Rings* sử dụng khuôn hình 1.35:1 tả các đại cảnh. Ảnh: TL

Khi điện ảnh vượt ra khỏi âm thanh và khung hình

Đạo diễn David Lynch từng nói: “Phim ảnh gồm 50% là hình là 50% là tiếng. Đôi khi phần tiếng lấn át cả phần hình”. Ngày nay, nhiều đạo diễn sử dụng hai yếu tố này như là “món đồ chơi” để thử thách sự sáng tạo của mình. Âm thanh, hình ảnh (khung hình) trong điện ảnh ngày càng phá cách, đẩy lùi mọi giới hạn nghệ thuật.

Cao Quốc Thắng

Khi âm thanh không còn quá “ngầu”

Âm thanh trong các bộ phim bom tấn ngày càng được đầu tư “ngầu” hơn bao giờ hết. Những tiếng động của vũ khí, đua xe, động đất, sóng thần, công trình đổ sập... đóng vai trò vô cùng quan trọng trong việc thu hút người xem. Việc các đạo diễn đầu tư sound track (nhạc phim) đem lại thành công lớn như *Titanic* (1997), *La La Land* (2017) giúp doanh thu phòng vé cao ngất ngưởng và mang về nhiều giải thưởng danh giá. Bên cạnh đầu tư vào nhạc phim, việc nhào nặn trong nhạc nền, hòa âm,

các tiếng động giúp cho một phim sống động hơn.

Ngoài ra, hàng năm, Giải Oscar cũng dành một hạng mục cho biên tập âm thanh tốt nhất cho phim cũng là mục tiêu để cho các đạo diễn đầu tư bài bản hơn. Nhưng, giờ đây, âm thanh đã không còn “khủng” và “ngầu” như các phim bom tấn. Các đạo diễn nhận ra rằng, đôi khi im lặng là cách sử dụng âm thanh tốt nhất.

A Quiet Place (Vùng đất câm lặng, 2018) vừa ra mắt đầu tháng 3/2018 đã để lại nhiều bất ngờ trong dòng phim kinh dị. Phim chỉ sử dụng 1% thời lượng là có âm thanh, còn lại cả màn hình mênh mông là im lặng. Đúng như tên gọi, *Vùng đất câm lặng* kể về cuộc sống của gia đình bốn người trong thế giới yên lặng, nếu họ gây ra tiếng động lập tức sẽ bị quái vật giết hại. Họ sống lặng lẽ như không tồn tại trên cõi đời. Bi kịch dồn nén từ việc bị đau mà không thể la lên, buồn trào nước mắt mà không thể cất tiếng nấc. Họ muốn nói với nhau nhiều hơn ngoài những hành động. Cảm xúc dâng cao tột độ khi người mẹ hạ sinh con mình quá đau đớn mà không thể hét, không dám hít thở sâu. Và để bảo vệ đứa bé mới chào đời, bà phải cho nó vào thùng, thở bằng oxy để

tránh tiếng khóc. Cả phim dài 110 phút chỉ có tiếng nước chảy, tiếng thiên nhiên, tiếng lòng. Hai tiếng hét của hai người đàn ông vì quá bức bí là tiếng động duy nhất kết thúc cuộc sống của hai người. Bộ phim không cần nhiều tiếng động nhưng lại lột tả tâm lý nhân vật tột độ.

House of Flying Daggers (2004) lại chú trọng tới việc tái tạo từng âm thanh của hạt cát rơi, tiếng trống dồn, nhịp thở... Đó là những âm thanh mà cuộc sống ngày thường ít khi chúng ta nghe thấy. Cảm giác âm thanh đưa người xem qua một thế giới khác, thế giới của sự chi tiết, bé nhỏ.

Khi đạo diễn đóng khung một bức ảnh với nhiều chi tiết, người xem có thể chọn nhìn cái này làm trung tâm chú ý và bỏ qua cái kia, với âm thanh, bạn không có sự lựa chọn. Người xem phải nghe tất cả những gì đạo diễn cho nghe, và ảnh hưởng tâm lý âm thanh mang lại rất sâu rộng, đối với nhiều người, âm thanh quan trọng cho cảm giác của phim hơn cả hình ảnh.

Hình ảnh nằm ngoài khung hình

Khi theo dõi phim *The Grand Budapest Hotel* (2014) khán giả sẽ ngạc nhiên rằng khung hình bỗng nhiên thay đổi, từ nhỏ sang lớn, từ vuông sang rộng hơn. Đó không phải là điều ngẫu nhiên hay bị lỗi trong phim mà là cách đạo diễn Wes Anderson lựa chọn để kể lại câu chuyện của mình trên điện ảnh. Sự tiến bộ của công nghệ đã cho phép những nhà làm phim nói rộng khuôn hình vốn đóng chặt và cứng nhắc, từ đó mở ra muôn vàn sáng tạo.

Tỷ lệ khung hình là kích cỡ của hình ảnh trong phim. Tỷ lệ chuẩn ngày nay là 2.35:1 phù hợp để thể hiện những đại cảnh làm người xem

đã mắt như phim *The Lord of the Rings* (2002), *500 Days of Summer* (2009)... Dù khung hình này là tiêu chuẩn nhưng không phải đạo diễn nào cũng muốn kể một câu chuyện hoàn tráng.

Xuyên suốt lịch sử điện ảnh, đã có rất nhiều khung hình khác nhau được coi là chuẩn để phù hợp các thiết bị quay và chiếu

phim hợp thời như 1.66:1 (*Slow West*, 2015), 1.85:1 (*Vertigo*, 1958), 4:3 (*Singin' in the Rain*, 1952). Đáng chú ý nhất là tỷ lệ khung hình 4:3, tỷ lệ được sử dụng rộng rãi trong mọi phim điện ảnh cho tới năm 1953 trước khi bị ngưng sử dụng hoàn toàn vào những năm 1970. Ở Việt Nam, các thiết bị và khung hình này tồn tại cho tới năm 2009, sau đó được thay bằng tỷ lệ 16:9.

Tuy nhiên, một số đạo diễn ngày nay đang bắt đầu trở lại quay với tỷ lệ 4:3 đã khai tử cách đây gần 50 năm như *The Assassin* (2015). Khung 4:3 có ưu điểm là cổ điển, phù hợp để đạo diễn kể những câu chuyện lãng mạn và cổ điển như tranh vẽ.

Trong phim *The Grand Budapest Hotel*, đạo diễn đưa người xem quay lại quá khứ với ba thời kỳ khác nhau được miêu tả qua ba tỷ lệ khung hình tương ứng với thời điểm chúng phổ biến trong lịch sử trong cùng bộ phim: tỷ lệ 4:3 (1950) 2.35:1 (1968), khung 1.85:1 (1985).

Khán giả ngày nay không chỉ thấy sự trở lại của một tỷ lệ khung hình cũ mà còn thấy cả những cách tiếp cận khuôn hình mới mẻ, hoàn toàn độc đáo như phim *Con bão đi qua địa cầu* (2015) sử dụng khuôn hình dọc của thiết bị di động. Nhiều nhà làm phim đã bắt đầu sáng tạo và liều lĩnh hơn khi sử dụng màn hình để kể chuyện như phim *Lucifer* (2014) dùng khung hình tròn, *Mommy* (2014) với khung hình vuông tỷ lệ 1:1 chưa từng thấy trước đây trên màn ảnh. Góc nhìn hẹp này đưa đến một góc nhìn thân mật hơn, tập trung vào ánh mắt, khuôn mặt của hai nhân vật chính người mẹ và cậu con trai bạo lực. Màn ảnh rộng hơn sẽ không phù hợp để thể hiện cuộc sống riêng tư và mối quan hệ bất trắc trong căn hộ của hai mẹ con. Sau này khi hai mẹ con có một giây phút hạnh phúc bên nhau hiếm thấy khung hình được mở rộng tối tỷ lệ 1.85:1 như để giải phóng những căng thẳng từ đầu bộ phim. Tuy nhiên, niềm vui chưa được bấy lâu, tin xấu ập đến, màn ảnh quay về tỷ lệ 1:1 bức bối như ban đầu.

Việc thay đổi khung hình để thể hiện cảm xúc nhân vật có thể rất độc đáo, thủ thuật này còn thể hiện sự thay đổi và đặc tả bối cảnh như trong phim *Oz the Great and Powerful* (2013). Những nhà làm phim hiện nay coi việc sử dụng khung hình như một lãnh thổ chưa được khám phá, ẩn chứa nhiều khả năng sáng tạo.

Đạo diễn Martin Scorsese khẳng định: "Điện ảnh là những gì nằm trong khung hình và cả những gì bên ngoài nữa"

Đám cưới không ai được mời

Phan Phan

N ghe tin Ba Lành sắp cưới cả xóm rộn ràng hẳn. Đi đâu cũng nghe nhắc về đám cưới "như mơ" này. Sáu xe ôm cứ mỗi lần hối thì bén lên cười rồi quay đi.

Ai cũng tin cặp đôi "gặp chuyện gì cũng cưới" sẽ lấy nhau mà không biết khi nào. Vậy mà đúng một cái Sáu xe ôm hối cưới, Ba Lành gật đầu cái rụp. Đám cưới diễn ra sau đó ngót nghét chỉ mươi ngày.

1. Ba Lành có một đời chồng, bán quán nước đầu xóm được hơn 3 năm nay. Chị có một đời con gái riêng tên Nấm năm nay lên 9 tuổi. Sớm sớm, anh Sáu lại chạy xe ôm đến đón bé đi học, xé trưa chở về. Mấy năm rồi mà chưa lấy đồng nào.

Hai anh chị từ áy thương nhau mà cứ ngại

ngừng mãi không nói. Mấy người bạn trong khu trọ anh Sáu cứ trêu hoài, gán ghép này kia vậy mà Ba Lành coi bộ ưng lẩm. Khi thì cho Sáu tấm bánh, đồng quà, lúc lại nhắc khéo ấy đưa áo đây mình vá giúp cho.

Thương qua thương lại mấy năm trời, hết người này đến người khác vun vào mới nên duyên. Ngày Sáu kéo qua nhà Ba Lành bảo lấy tui đi, tui muốn ở với áy cả đời thì không ai bảo ai đều háo hức bàn ra bàn vào. Anh Vương sửa khóa thậm chí nhiệt tình còn "đi trước" đến ông giáo Giang coi ngày cho "hai đứa" rồi bảo vợ quay quả báo tin. Ba Lành vừa nghe thì cười lớn vang cả xóm. Vậy là cưới thôi, tròm trèm mươi ngày nữa là đến ngày trọng đại.

Mà có ai được phát thiệp, mời đích danh đi đám cưới đâu. Người này truyền tai người kia, người kia kể chuyện người nọ nghe mà thành ra chục con người chuyện gì cũng biết cả. Rạo rực, phấn khích nhất chắc là khu xóm trọ của Sáu xe ôm. Đi đâu cũng nghe mấy người í ới kiểu như: còn hai ngày nữa cưới rồi, thím Tư nhớ diện đồ cho ngon lành nha, anh Năm bữa đó qua sớm phụ dọn cỗ cho con Lành chờ mấy tui làm không có xuể! Cái không khí hối hả, vui tươi diễn ra mọi lúc mọi nơi.

2. Sáu xe ôm không có bố mẹ. Nghe đâu mất từ khi anh mới sinh ra, cõi cõi một thân một mình đến tận bây giờ. Tính hiền lành lại chịu thương chịu khó nên ai cũng quý.

Ngày cưới đã định, nghe đâu chỉ chừng chưa đến một tháng sau ngày Sáu qua nhà hỏi ý Ba Lành. Sáu xe ôm đến nhờ Ông Tám thợ may làm chủ hôn, đại diện họ nhà trai. Ông Tám cười khà khà bảo tao có làm chuyện này bao giờ đâu, vả lại tao không có áo đẹp để mặc. Mà thôi bay cứ để đó để tao tính xem sao.

Ông Tám ra đầu ngõ ghé vào quán Ba Lành ngồi, kêu thêm anh Vương sửa khóa và chú Tư vác xe bàn nhau. Ông Tám bảo tao làm chủ hôn cho thằng Sáu mà không có bộ vest ra hồn. Tao đi mấy đám cưới ông nào cũng mặc comple, vest đen chính tề. Tụi bây có cách nào giúp tao

không. Thôi được rồi, nhà con có chiếc quần tây đen để con cho ông mượn, anh Vương tiếp lời. Nhà tôi có cái áo trắng mới mua với cái cà vạt, đôi giày tây đen quân đội để tôi mượn ông Nam y sĩ cho ông. Căng nhất là kiểm đâu ra cái vest ngoài, chú Tư ra vẻ đầm chiêu. Thôi được rồi, lần này chơi lớn tao ra tiệm cưới thuê luôn cho bố công, ông Tám hào hứng.

3. Ngày cưới, ông Tám đến nhà Sáu xe ôm từ sớm. Bộ quần áo "ghép" của người này người nọ coi bộ hơi rộng nhưng nhìn bảnh hơn mọi ngày. Ông Tám hớn hở ra mắt, cứ loay hoay kiểm tra mấy mâm lễ rồi đi ra đi vào nói người này người kia.

Ông thợ may tì mẩn, ít nói mọi ngày giờ nhìn rạng rõ, cởi mở chuyện trò. Rồi chẳng ai bảo ai, từ Vương sửa khóa, Tám vá xe đến ông giáo Giang, Nam y sĩ đều diện bánh t咫n quần tây áo sơ mi đóng thùng nghiêm túc. Nghe từ đầu hềm mấy bà, mấy cô cũng rủ nhau đi làm tóc, tô son các kiểu. Cái hềm nhỏ dài chừng hơn trăm mét vui như mở hội.

Ba Lành thao thức suốt đêm không ngủ được, lôi váy cưới ra ngắm. Mới bốn giờ sáng đã lay lay kêu Thắm bán rau dây ê trang điểm cho tao, tao sợ không kịp, nhỡ người ta nhìn thấy tao xấu. Tao lo quá mà ơi, lát chắc đồng người lầm. Chúc chúc lại thấy Sáu xe ôm lắp ló ngoài cửa: xong chưa, xong chưa? È, cha nội gì nôn giữ vậy, theo luật chú rể chỉ được phép nhìn mặt cô dâu sau khi mẹ cô dâu dấn ra mắt hai họ - chị Thắm nói vọng ra.

4. Lễ cưới diễn ra giản dị. Bàn thờ gia tiên không có. Cô dâu chú rể cúi lạy đất trời, rồi quay ra mời trà mây người già trong xóm. Ông Tám trịnh trọng thay mặt cả đàng trai đàng gái phát biểu, dặn dò Ba Lành với anh Sáu xe ôm sống hạnh phúc, "sản xuất" cho xóm thêm nhiều công dân mới. Mọi người vỗ tay rần rần. Đám con nít được dịp cười thả ga. Chưa thấy đâu cái đám cưới mộc mạc và vui như vậy.

Phản lẽ diễn ra nhanh chóng. Mọi người lại xúm xít vào dọn đồ ăn lên bàn. Đây! Cái đám cưới không ai được mời mà có mặt đủ cả, không thiếu một mồng nào. Già trẻ lớn bé ngót nghét, tính luôn cô dâu chú rể thì sắp đầy bốn mâm.

Ba Lành mặc áo dài đỏ nổi bật nhất hội, xúng xính đi qua bàn này bàn nọ, luôn miệng ăn được không mọi người,

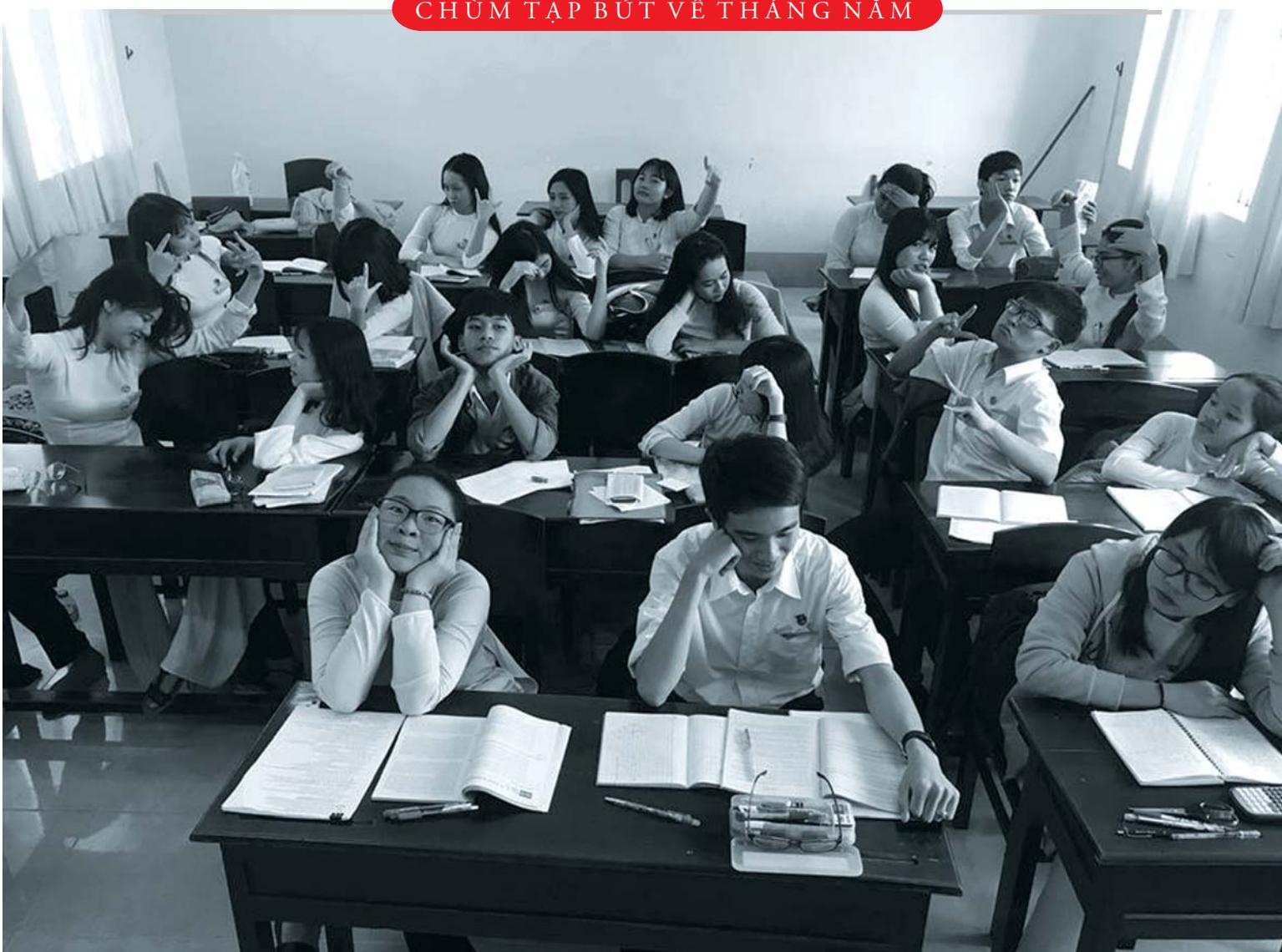
bữa nay vui quá chừng vui. Chị Ba còn tếu táo không ngờ cưới chồng lần nữa vui đến vậy. Sáu xe ôm tinh lượng không tốt mà bị mấy anh, mấy bác quay lại, dù "một tour" thì xây xẩm mặt, bước rệu rạo về mấy cô mấy dì. Anh Sáu bảo y như chị Ba: con vui quá, không ngờ côi cút vậy cũng có vợ. Mà không biết sớm mai thức dậy con phải xưng hô sao nữa. Mọi ngày quen gọi Ba ơi, Ba ơi giờ kêu em ơi, vợ ơi cũng kỳ kỳ, thà kêu chị Ba còn đỡ chớ. Nghe anh Sáu nói rồi cái dáng bộ tếu táo nhưng rất thật áy ai cũng phì cười. Cô Nấm bảo tụi bay đúng là rổ rá cắp lại, tánh khí hai đứa hồn nhiên lạc quan y nhau vậy, thấy mà thương ghê.

5. Đã gần giắc chiều mà cái xóm mấy chục con người ấy chưa ngớt tiếng cười nói. Bao nhiêu con người là bấy nhiêu cảnh đời trôi dạt về cái thành phố con con này. Cái xóm lao động nghèo thực chất không có tên trên bản đồ hành chánh. Cứ quay lại với nhau bên kênh nước đèn vùng ngoại ô mà thành nhà thành xóm, thành nghĩa thành tình. Cứ thương láy nhau, đùm bọc mấy lúc cơ hàn lõi bước mà thành đôi thành lứa.

Tối đến, Sáu xe ôm tạm biệt mấy người bạn trong khu trọ về ở với Ba Lành ở căn nhà xop xếp gần cuối xóm. Nói là chia tay cho oai chứ cũng cách nhau có mấy trăm mét, bước mấy bước là tới hà. Chỉ là từ đây, Sáu bước sang một cuộc đời mới có đôi có cặp nhưng vẫn ở giữa sự sẻ chia của một cộng đồng nhỏ - gia đình lớn áy. Người ta đối xử với nhau bằng tình thương và nhận lại niềm vui giản đơn. Cái đám cưới không ai được mời mà cũng xúm lại vun vén cho hai mảnh đời lang bạt nê duyên vợ chồng. Thực là lạ kỳ.

Có phải càng khôn cùng người ta càng xích lại gần nhau, thương nhau hơn? ■

Chúng ta năm ấy. Ảnh: Thùy Chân

Mưa tháng Năm

Thùy Chân

Mỗi độ tháng Năm về, nhìn mây
quả chò nau xoay tít ở sân trường
đại học, Phương thấy nhớ quê
mình da diết. Nhớ ngày còn thuорт
tha tà áo dài trắng, cắp sách đến trường, nói cười
túi tí cùng chúng bạn đồng hương mà nay mỗi
đứa một nơi. Đứa lên Càn Thơ học bác sĩ, quản
trị, đứa đỗ Bách Khoa, Kiến Trúc, vài đứa ở lại
quê nhà, học tạm một cái nghè mưu sinh.

Sai Gòn năm nay nắng nóng hơn, tiếng ve
kêu râm rang khắp một vùng trời ký túc. Ngày

nắng đốt, chiều tầm tã những cơn mưa. Phương
bằng khuông một góc trời, lặng lẽ ngắm mưa
qua song cửa, thấp thoáng trong mưa những
chiếc ô nhỏ xinh, dưới sân rơi đầy những cánh
phượng đỏ, lá xanh, tạc vào lòng người một nỗi
nhớ khó tả.

Phương chợt nghe văng vẳng bên tai tiếng
giảng bài của cô Sen ngày nào:

*Mùa hè - mùa nắng - mùa xa vắng
Phương nở - mùa thi - mùa chia ly.*

Chao ôi! Buốt giá coi lòng, tự nhiên Phương
nhớ cấp ba, nhớ quê mình, nhớ hết khuôn mặt
dẽ thương của từng đứa bạn, nhớ tiếng giảng bài
tiết văn thân thuộc - giọng ngọt lịm của cô Sen,
nhớ luôn cả mùa học, mùa thi đại học khắc
khoải trong tim.

Sài Gòn có phượng, nhưng màu phượng không thắm như mây chùm phượng ở trường xưa, hay tại vì nơi đó thấm đẫm những kỷ niệm ngày ngô của một thời trẻ đại. Mây cây phượng đó, một tay thầy cô tròng, nên dù có đi đâu, làm gì, cũng không sao quên được màu riêng của cánh phượng.

Trường của Phương nằm ở một tỉnh xa xôi cuối trời Tổ quốc, nơi có mây xà khô nắng cháy, phồn vinh tôm cá và những cánh đồng bạt ngàn gió mát, xuồng ghe xuôi dọc trên sông nước miền man rao bán rau xanh, quả ngọt... Phương nhớ ngày mới lên Sài Gòn học, lòng hân hoan với trường mới, bạn mới mà cũng thiết tha buồn nhớ bạn cũ, quê xa. Lớp đại học hội tụ biết bao con người, bao vùng miền đất nước. Có bạn hỏi Phương mấy câu thiệt dễ thương: "Ủa mà ở Cà Mau hả? Cà Mau đi học bằng xuồng phải không? Tao nghe đồn dưới đó cua nhiều lầm" - cái giọng Quảng Trị đặc trưng làm Phương phì cười, giảng giải. Chắc tại đặc trưng sông nước mênh mông mà bạn bè từ xứ phương xa hay huyền hoặc Cà Mau như vậy. Cà Mau đẹp và dân dã lắm. Vẫn nhớ mấy câu trong cuốn *Đất rừng phương Nam* của nhà văn Đoàn Giỏi: "Càng đổ gần về hướng mũi Cà Mau thì sông ngòi, kênh gach càng bùa giăng chi chít như mạng nhện. Trên thì trời xanh dưới thì nước xanh, chung quanh mình cũng chỉ toàn một sắc xanh cây lá...". Nhưng Cà Mau giờ mới rồi, cũng tăm tắp những những nhà cao, phố thị, đèn vàng...

Phương nhớ cấp ba, hồi đó nghỉ hè chỉ mong muôn lâu thật lâu, vô học lại lười. Dân Cà Mau gọi là "làm biếng thấy ghê", giờ đi học xa rồi mới thấy cấp ba thật sự rất ngắn, biết nói sao cho vừa. Giờ tìm đâu những bạn đứa tinh nghịch hay cột áo dài cho mình ngã, hay ăn vụng trong lớp... Cái lớp lớn ton hay chọc phá thầy Dương dạy Lý: "Thầy oi, phải chi hồi đó trái sầu riêng rớt xuống đầu ông Niu-ton chứ hỏng phải trái táo he thầy". Hay trêu cô Trinh "Cô oi, bùa nay cô dê thương quá à, mai kiểm tra Toán cô cho đè dê xíu nha cô, nếu hỏng... chắc tụi em chót thiệt".

Lẽ trưởng thành vào cuối năm lớp mười hai, đứa này móc nghèo với đứa kia, dặn dò "bằng mọi giá tụi mày cũng không được khóc nghe chưa". Hôm đó nghe lời nhau thật. Không khóc. Còn cười thật tươi, chụp với nhau vài tấm ảnh xinh xinh màu áo trắng. Vậy mà hôm tổng kết năm học, ký tên chi chít đầy áo, thầy chủ nhiệm chậm rãi bước lên bục giảng dặn dò đủ chuyện,

nói "mấy đứa ráng học, ráng thi, đậu đại học nguyện vọng mệt hết cho thầy mừng". Rồi thầy đọc lại danh sách lớp, nhu trả bài. Tên từng đứa bật ra trên khốé môi mấp máy như tiếc nuối một cái gì đó thân thuộc lầm đang sắp mất đi. Khuôn mặt hiền hậu suốt một đời tận tụy với nghề giáo. Thầy đọc đúng hết thứ tự tên từng đứa, không sót một đứa nào. Đọc tới đứa thứ mười sáu, nước mắt tụi nhóc chực trào ra (lớp theo ban xã hội vẫn chỉ có hai mươi tám đứa, hơn nữa còn "âm thịnh dương suy") đứa này nhìn đứa kia nức nở. Có những đứa bình thường chẳng ưa nhau, hôm đó cũng ôm nhau sụt sùi nước mắt, rồi hứa sau này có dịp nhất định sẽ họp lớp, sẽ lại ngồi cùng nhau như ba năm qua. Vậy mà Phương đợi đã lâu rồi, hai mươi tám khuôn mặt ấy chưa một lần tái ngộ đây đủ.

Phương ngồi nhâm nhi ly cà phê sữa nóng, tiếng mưa vẫn rơi đơn độc. Tháng Năm năm ấy trời cũng mưa nặng hạt như thế này. Tháng Năm rực rỡ, có mây con người đèo nhau đi học, uớt mèm, tan học lại kèo nhau ra "bà dì" cuối đường, uống nước sâm ăn vặt linh tinh. Chỉ cần một đứa reo "Ê đi bà dì không?" là cả đám lại kéo nhau ra đó nói cười vang cả góc đường. Cái quán cóc chảng có tấm biển đẽ tên mà vẫn hằn sâu trong tâm trí những cô cậu học trò ngày ấy: "quán bà dì", "chuối nướng bà dì", "súp cua bà dì"... Thương bà dì hết có biết. Sau này, vài lần Phương về chốn cũ, cảnh xưa vẫn còn, bà dì cứ mãi nhắc: "Con biết tụi thằng Huỳnh con Như không? Lâu quá bà dì không thấy tụi nó ghé". Nhóm có bảy, tám đứa mà chắc hai đứa nó nói nhiều nhất nên bà dì nhớ rõ, còn Phương, đầu óc bần thần như thuốc phim quay chậm: cả nhóm nháo nhào giành nhau miếng khoai cuối cùng, bà dì thấy vậy, thương quá, cho thêm mỗi đứa một miếng.

Ngày Phương một mình lên Sài Gòn nhập học, má dặn dò: "Ráng học nha con. Ra khỏi ao làng là sông dài biển rộng, vắng vùng chí lớn để thành công. Sài Gòn đất chật, người đông, mệt mỏi rồi thì về nhà với ba mẹ". Con gái đỗ khoa Báo chí, học văn nên nhạy cảm, nước mắt lăn dài. Ôm má một cái rồi lên xe, không dám ngoảnh mặt lại, sợ má buồn lo...

Một chiều tháng Năm mưa thật buồn, Phương vẫn thẩn thờ bên ô cửa, tay ôm cuốn sách đã ngả màu, lòng bâng quơ: Điều gì làm người ta bất giác yêu một thành phố? Chừng nào mới được về quê? ■

Hẹn với tháng Năm

Nguyễn Nhung

Tôi ghé lại The Coffee House trên bên góc đường Nguyễn Huy Tự. Cơn mưa bất ngờ đáng ghét kia khiến tôi phải đình trệ công việc của mình, vội rẽ vào quán tìm một chỗ trú. Thời tiết Sài Gòn vẫn luôn là thế, trời đang nắng bỗng dung mưa. Gọi một ly Espresso nóng, tôi ngồi xem lại tài liệu khách hàng, mong ly cà phê sẽ giúp tôi tỉnh táo hơn. Mọi thứ cứ vội vàng, hối hả như chính Sài Gòn này và buộc tôi không thể chậm trễ trong một giây phút nào. Cứ thế, tôi cặm cụi với xấp tài liệu với những con số nối dài.

Ở một góc đối diện, tiếng cười đùa bỗng vang lên kéo sự chú ý của tôi rời khỏi những trang giấy dày cộm. Một nhóm nữ sinh với tà áo dài trắng ngày ngô tán gẫu vui vẻ: "Mày nộp hồ sơ chưa?" "Thi sư phạm thiệt hả?" "Mốt làm cô giáo rồi thì

dạy miễn phí cho con tụi tao nha" ... Tiếng cười thật ngọt ngào và hồn nhiên gợi nhớ về những ký ức tươi đẹp ngày ấy. Tôi cũng từng như vậy trong những tháng ngày thanh xuân của tôi, của những tháng năm đó, chúng tôi bên nhau.

Ai cũng có một thanh xuân đã qua. Thứ còn lại duy nhất trong ta là những hoài niệm. Thanh xuân của một chàng trai có thể là những chuỗi ngày cưa cẩm một cô bạn xinh xắn cùng khóa. Thanh xuân của một cô gái là hình bóng của một anh chàng khóa trên qua từng ô cửa sổ từ lớp học mỗi lần anh vô tình đi ngang qua. Thanh xuân của tôi, không tình đầu, không đơn phương, chỉ có một đám bạn phá phách đến ngông cuồng và những cơn mưa tháng Năm đến vội.

Có những ngày nắng, chúng tôi cùng nhau đạp xe đến trường. Cả đám xúm xít trách cứ vì

cái tật ngủ nướng của tôi. Những năm tháng ấy, việc cỏn con nhu "sáng nay ăn gì" cũng trở thành "đại sự" khiến chúng tôi phải đau đầu suy nghĩ. Trên con đường thân quen không thiếu tiếng cười của những ngày chúng tôi bên nhau. Những tháng ngày thành thoi đến thế!

Có những giờ ra chơi, không cần phải réo gọi, chúng tôi phi nhanh đến cuối lớp - căn cứ địa của nhóm. Vừa ngồi xuống, không ai bảo ai, câu chuyện lại bắt đầu rôm rả: "Tao kể tụi bay nghe, tối qua..." rồi lôi những bịch bánh chia nhau ăn ngon lành. Với chúng tôi khi ấy, gặp được một anh chàng điển trai lướt qua, một tình tiết phim Hàn lâng mạn cũng đủ là một đề tài thu hút không thể bỏ lỡ. Chúng tôi từng ngày đợi đến dường nào...

Có những buổi chiều mưa, chúng tôi cùng nhau tan lớp. Không vội về nhà, chúng tôi ghé vào quán chè hay hàng bánh tráng trộn đổi diện cổng trường tìm

một chỗ trú. Cả đám xúm lại chia nhau một bịch, rồi lại giành nhau trái trứng cút bé xíu. Đến khi nó nát bét, chúng tôi lại nháo nhào đổ cho nhau "Tại mày đấy!", rồi bật cười khúc khích lặng ngắm những tà áo trắng tan trường trong màn mưa, nghêu ngao mấy câu vu vơ "Hẹn nhau giữa tháng Năm, khi trời đang nắng hóa cơn mưa đầu mùa, để cơn mưa tưới mát những lảng lo ngày bên nhau đón đưa...".

Những tháng Năm ấy, chúng tôi còn quá trẻ và ngông cuồng. Chúng tôi sống vô tư, không toan tính vụ lợi, không cần nghĩ quá nhiều đến ngày mai. Chúng tôi tự do làm những điều mình thích. Mỗi ngày trôi qua, chúng tôi đều cảm thấy vui vẻ, dù chỉ là những điều bình dị và giản đơn nhất. Một ly chè bảy ngàn, một bịch bánh năm ngàn cũng đủ khiến chúng tôi thỏa mãn. Miễn là có người cùng ta đến lớp, cùng ta tan trường,

cùng ta lê la quán xá, cùng ta ngân nga những giai điệu thanh xuân... Chỉ cần như vậy thôi, thanh xuân của ta cũng đầy ắp những ngọt ngào khó tả.

Thanh xuân là quãng thời gian để ta kiếm tìm những câu trả lời. Và khi đã tìm ra những câu trả lời, ta lại chợt hoảng hốt nhận ra mình không còn nhỏ nữa. Những va vấp trong cuộc đời cứ xô lấy, buộc ta ngã, buộc ta phải học được cách đứng dậy và... trưởng thành. Ta dần trở nên bận rộn với việc học, làm thêm, tiền bạc. Ta không còn những cuộc gặp ngẫu hứng với những đứa bạn trước đây ngày nào cũng thấy mặt. Những cuộc nói chuyện cũng thưa dần. Cứ thế, nó lướt đi và trở thành những kỷ niệm khó quên. Để rồi, khi ta quay đầu nhìn lại, dường như thanh xuân đã cách ta một quãng rất xa, nhìn thấy nhưng chẳng thể quay lại được.

Tôi nhớ ngày cuối cùng chúng tôi cùng nhau tan lớp, một chiều mưa tháng Năm buồn đến bất chợt. Cả đám cứ ngây ngô đưa mắt nhìn về một khoảng không trống xóa noi sân trường vẫn thường ngồi cùng nhau. Chúng tôi ùa ra sân, nước mưa thấm ướt tà áo trắng, cả khuôn mặt, cả đôi mắt buồn cùng những giọt mưa rơi mi ai. Tiếng hát chúng tôi lại nghêu ngao giữa trời mưa tháng Năm đầy vương vấn...

"Ta nhớ người ngồi sau xe khi chiều qua, trên con đường ngày không mưa ta đội nắng đến mặt trời. Kia gió kia ngược lối, còn em đang mỉm cười, mình có nhau giữa mùa thảnh thơi...".

Chỉ là giai điệu thân quen ấy nhưng sao thật nặng nề. Tay tôi run run, giọng hát của một ai cũng ngắt quãng rồi nắc nghẹn. Chúng tôi ôm nhau, tiếng mưa không át nổi tiếng nức nở của nhở bạn. Tôi nghe trong màn mưa, giọng nhỏ thỏ thẻ: "Hứa sẽ gặp lại nhau đi! Tao sẽ nhớ chúng mày lắm!" "Ừ, chúng ta rồi sẽ gặp lại". Chúng tôi đều chắc nịch như thế! Tôi nhìn lên bầu trời, phượng nở đỏ rực trong màn mưa, lồng lẫy đến vây, đẹp đến vây và cũng... buồn đến vây!

Nhóm nữ sinh kia vẫn tiếp tục rôm rả. Họ nói về những chuyện ngày mai. Tôi mỉm cười, lặng người nhìn xuống dòng xe hối hả trong màn mưa. Ừm, đã là tháng Năm rồi, mà tôi vẫn còn lỡ hẹn với thanh xuân của chính mình. Bỗng, từ trong quán vang lên giai điệu quen thuộc của một bài hát kỷ niệm. Tôi nhìn xa xăm dưới dòng người qua lại, rồi nhìn vào chiếc di động nằm im trên bàn... Sài Gòn đã lung chừng tháng Năm rồi ■

Chúng ta năm ấy

Nguyệt Nhi

Một buổi chiều mùa hè gieo xôn xao, tôi đi dạo quanh khu vườn nhà, nơi mọc nhiều hoa cúcẠI. Cánh hoa rũ buồn hay vì tôi tự dung bâng khuâng về máy câu chuyện hồn nhiên đã cũ...

Ngày đó lên cấp ba, tôi học lớp 10 còn anh thì hơn tôi một khóa. Cũng cái sự tình cờ trong ngày chiều yên ắng, ai đã ép vào vở tôi một nhành hoa cúcẠI, để rồi từ đó những câu chuyện bắt đầu với tôi, với anh, với dòng đời rối ren biết bao nhiêu ký ức.

Có những ngày nắng và những ngày mưa đã theo qua trên con đường đi học, từ hồi mới bắt đầu thích nhau, anh cũng leo đeo chạy xe đạp theo sau. Tôi dặn dò anh rất kỹ, nhà mẹ tôi khó lăm, mẹ bảo lo đi học, không cho quen bạn nên đâu có khi nào tôi dám để anh chở tôi đi học.

Tháng năm là tháng đọng lại trong tôi nhiều kỷ niệm về anh, chúng tôi không có hoa phượng mà chỉ có hoa cúcẠI. Anh bảo loài hoa dễ sống,

tinh khôi và dịu dàng như tôi nên anh thương mến tặng. Tháng năm nắng đến ráo da, anh đi đi về về chỉ với cái nón trên đầu, đội mãi đến nõi phêch màu đi mà vẫn chưa chịu đổi. Nắng cháy da tay của anh, đèn một khúc trăng một khúc, nhìn bàn tay tôi lấy làm xót mà cũng ráng khen anh "bàn tay đẹp vì chăm chỉ". Hoa cúc mọc khắp nơi, hoa cúc nở trắng con đường có tôi và anh phong phanh nắng gió đến trường ngày hai buổi. Hoa cúc thì thầm với tháng năm: rồi điều gì cũng sẽ qua...

Quả thật như thế, từ hồi anh tốt nghiệp phổ thông, gia đình anh cũng rời về thành phố. Tôi ở lại dưới mái trường trung học tỉnh lẻ, mưa buồn, gió rít đi qua. Cũng kể từ đó, hoa cúcẠI bớt sum suê, thôi trăng xóa. Dòng đời xui người ta đến với những khung trời khác nhau, giống như xui tôi và anh gặp nhau, mến nhau rồi chia tay trong một mùa đã tàn hoa cúc. Anh để lại cho tôi quá nhiều kỷ niệm, quá nhiều nhớ thương. Đã có một thời gian tôi không dám nhìn nổi vào một bông hoa và lặng lẽ đạp xe đi học mà không có cái bóng dáng ấy leo đeo theo sau. Mãi sau này cũng chẳng có ai mang cho tôi những cảm xúc dai khờ ấy nữa. Tôi thương mến cái giữ hình ảnh của anh vào một góc nơi trái tim tôi, mối tình của những năm 17 tuổi... Chàng trai đến từ tháng năm mang cho tôi hương thơm của một loài hoa cứ muốn hết thương hoài nhưng không sao làm được.

Anh là một phần tuổi trẻ của tôi, tuổi trẻ với vung dại khờ khạo dấu chặng hứa với nhau bất cứ điều gì. Không có những nồng nỗi, không có những liều lĩnh chỉ có trong lòng những ký ức âm thầm. Âm thầm cho một người hay hai người thì có ý nghĩa gì đâu. Vì sau cùng, cái chúng tôi lạc mất không phải là yêu thương, kỷ niệm hay một nhành hoa cúcẠI... mà là Dũng khí. Dũng khí để chúng tôi tiếp tục những câu chuyện của mình, dấu rằng đang ở hai bầu trời khác nhau.

Người con trai mặc áo trắng với đôi tay sạm màu ưa đan vào tay tôi một bông hoa nhỏ xíu. Hay dẫn tôi đi "nhặt" ánh mặt trời vào những buổi tan trường, để hai cái bóng đổ dài trên nắng hạ - anh bây giờ đã ở một nơi rất xa, đã có một đời sống khác, tất cả chỉ còn là kỷ niệm.

Chiều nay dạo quanh khu vườn, lạ thay yên ắng tiếng ve. Tôi nâng niu một loài hoa cũ mèm trên tay, lòng mong ước bình an cho anh. Một mối tình đáng yêu, nó như một bông hoa hoàn mỹ trong mùa hạ cũ nào đó, nơi tâm trí tôi ■

Đêm sao sáng

Em bao đêm nay chẳng thấy sao
Trốn tìm mãi miết, nấp nơi nào
Ấn mình chờ đợi điều chi nữa
Nhất định chưa thèm rực sáng cao.

Có một vì sao nao nức giục
Hay đâu chờ đợi cũng hoài công
Giáu khát khao thầm thao thức vỗ
Trăm năm vọng lại... có buồn không?!

Sao em ăn hiếp ngôi sao bé
Mi mắt chớp chi chúng sợ kia
Ngoan nhé, nghe lời vò khép chặt
Cho ngôi sao tỏ trên nền khuya!

Tôi dõi đời qua vạn bước chân
Lời ăn tiếng nói thoảng tàn ngàn
E dè ôm áp môi cười ngượng
Trổ nụ hiền từ khắp nhánh xuân.

Em tôi còn bé nên chưa biết
 Tay vén màn đêm lật thói đời
 Không nỡ tuồng chèo thôi đất diễn
 Khoác tay tạo hóa chút đùa vui.

Rót vai dành săn người thua thiệt
Thất thế cuộc chơi ngã ngựa về
Tám hướng, bốn phương ngàn ngại sáng
Ngủ ngoan em nhé, thả mơ đi... ■

Tình cho mượn

Cho em mượn bờ vai và ánh mắt
Phút yêu lòng khi chợt thấy cô đơn
Đừng chê nhẹ đôi tay sần lảng tử
Chai lì theo đời gió bụi phong sương.

Cho em mượn kịp vui cùng chúng bạn
Tuổi hai mươi đầy ắp những đứa đòi
Cuộc chơi này vô thường bày sa ngã
Em trẻ mà, sao thâu được - như tôi!

Cho em mượn bóng hình dài dưới nắng
Cùng chờ che, đi hết đoạn đường này
Đừng nghĩ hoặc con trai nào cũng vậy
Có người đúng át sẽ gấp kẻ sai.

Cho mượn đây! Em lo chi kỳ hạn
Kiếp trần ai dấu máy cũng về ngày
Không đánh đổ nhiêu khê làm vướng bạn
Cảm tạ đừng mang nặng kéo không hay!

Sợ nhiều lắm ngày kia thôi mượn nữa
Chán bờ vai, ánh mắt - biếng môi cười
Lời giả dụ mong sao mình xàm bày
Đừng ngâm ngùi theo lá rụng, đêm trôi... ■

Từ trái sang: Ca sĩ Hà Anh Tuấn, bà Lê Diệp Kiều Trang, ông Phạm Phú Ngọc Trai - ba diễn giả tại buổi giao lưu. *Ảnh: Lý Nguyên*

ĐÙNG KHỎI NGHIỆP VỚI LÒNG MONG MUỐN LÀM GIÀU

Đó là lời nhăn nhở của bà Lê Diệp Kiều Trang - Giám đốc Facebook Việt Nam tới hơn 1.000 sinh viên trong buổi nói chuyện Khát vọng tương lai, sáng 13/5 tại Hội trường Nhà Điều hành ĐHQG-HCM.

Đức Lộc

T ham dự buổi giao lưu còn có PGS.TS Huỳnh Thành Đạt - Giám đốc ĐHQG-HCM, ông Phạm Phú Ngọc Trai - Chủ tịch Hội đồng Quản trị Công ty Tư vấn Kinh doanh Hội nhập Toàn cầu, ca sĩ Hà Anh Tuấn, cùng đại diện Ban Giám hiệu các trường đại học thành viên, lãnh đạo các doanh nghiệp.

Tuổi trẻ phải có khát vọng

Mở đầu câu chuyện với chủ đề Khát vọng tương lai, ông Phạm Phú Ngọc Trai nhớ lại quãng thời gian còn là sinh viên ĐHQG-HCM, lúc đó ông không nghĩ rằng hôm nay ngồi tại đây

để chia sẻ về khát vọng.

Ông Trai định nghĩa: "Khát vọng là mong muốn làm một điều gì đó. Như thời sinh viên khi chưa có điều kiện, tôi chỉ có lòng tự trọng muốn dấn dát một hệ thống. Rồi dần dần khi đạt được những thành công nhất định, tôi mới biết chính khát vọng đưa chúng ta đi. Tất cả đều có thể làm được nếu có khát vọng".

Bà Lê Diệp Kiều Trang kể về câu chuyện của mình cách đây 25 năm, khi bà được hát cùng Michael Jackson. "Khát khao lớn và đầu tiên của tôi là vào năm 1993, được đi hát cùng Michael Jackson. Một đứa bé 13 tuổi khi đặt chân đến phi trường Thái Lan ấn tượng ngay với hình ảnh xe đẩy hành lý đầy nhà ga, còn ở Tân Sơn Nhất thì ít vô cùng. Rồi những ngày ở Bangkok, thấy đường sá kẹt xe và nhà cao tầng khắp nơi. Cả một

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt tặng hoa, quà lưu niệm cho ba diễn giả.
Ảnh: Lý Nguyên

**Khởi nghiệp hay làm thuê
thực ra không quan trọng.
Mà quan trọng là mỗi ngày mình
trưởng thành hơn và làm được
nhiều điều hơn. Còn làm thuê hay
làm chủ chỉ liên quan đến
sự tự ái của mình thôi"**

Bà Lê Diệp Kiều Trang

tháng sau khi về, nầm mơ tôi còn thấy mình ở
bên đó. Chính chuyến đi này đã thôi thúc tôi tìm
cơ hội đi du học, bởi tôi biết bên ngoài Việt Nam
là một thế giới rất khác" - Bà Trang tâm sự.

Còn ca sĩ Hà Anh Tuấn chia sẻ rằng khát
khao đầu tiên của anh không phải là âm nhạc,
mà mong muốn trở thành một giám đốc giống
như bố mình. Tuy nhiên, sau khi du học ở Đức
về, có người khuyên anh rằng "không đi theo âm
nhạc thì rất phí" khiến anh suy nghĩ lại. Nam ca
sĩ bộc bạch: "Hà Anh Tuấn đăng ký thi *Sao mai điểm hẹn* vì bạn bè 'xúi dại' nhưng cũng nhờ
đó mà Hà Anh Tuấn có dịp lắng nghe bản thân
mình, biết rằng cuộc đời mình gắn với âm nhạc
để nấm chặt khát vọng đó và theo đuổi cho đến
tận bây giờ".

Chia sẻ thêm về khát vọng, tân Giám đốc
Facebook Việt Nam khẳng định rằng thành
công của bản thân không phải vì mình giỏi mà
vì có cơ hội được tiếp xúc với thế giới bên ngoài.
"Cuộc đời chúng ta có từng giai đoạn, ở mỗi giai
đoạn tầm nhìn sẽ khác nhau, khát khao sẽ khác
nhau. Và khát khao đầu tiên sẽ mở ra nhiều khát

khao sau này" - Bà Trang nhấn mạnh.

Làm thuê hay khởi nghiệp?

Bên cạnh câu chuyện khát vọng, buổi giao
lưu còn rất "nóng" khi ba diễn giả chia sẻ về câu
chuyện làm thuê hay khởi nghiệp.

Sinh viên Trương Đình Thông (Trường ĐH
Kinh Tế - Luật) đặt câu hỏi với bà Lê Diệp Kiều
Trang: "Mọi người nói nhiều về khởi nghiệp
nhưng bản chất của khởi nghiệp như thế nào và
sinh viên ra trường nên làm thuê hay làm chủ?".

Trả lời câu hỏi "nhức nhối" này, tân Giám
đốc Facebook Việt Nam cho biết mình là một
người xuất phát từ "làm thuê", sau đó khi đang
ở đỉnh cao của sự nghiệp "làm thuê" bà chuyển
qua khởi nghiệp. Rồi bà tiếp tục rời bỏ đỉnh cao
khởi nghiệp, để quay lại đi "làm thuê" cho
Facebook.

Bà Trang nhấn nhủ tới sinh viên: "Khởi
nghiệp hay làm thuê thực ra không quan trọng.
Mà quan trọng là mỗi ngày mình trưởng thành
hơn và làm được nhiều điều hơn. Còn làm thuê hay
làm chủ chỉ liên quan đến sự tự ái của mình
thôi".

Phân tích sâu hơn về chuyện khởi nghiệp, bà
Lê Diệp Kiều Trang cho hay "chỉ có một vài
phần trăm phù hợp với khởi nghiệp mà thôi. Và
khởi nghiệp chỉ phù hợp với những ai tin rằng
ý tưởng của mình đưa ra sẽ thay đổi được thị
trường. Đừng nên chạy theo khởi nghiệp với
mong muốn làm giàu".

Giam đốc Facebook Việt Nam tâm sự thêm
giữa làm thuê và làm chủ có một điều giống nhau
đó là luôn đòi hỏi mình phải làm giỏi nhất. Vì
vậy thay vì băn khoăn giữa khởi nghiệp và làm
thuê, sinh viên hãy trả lời câu hỏi "Mình giỏi cái
gì? Mình thích cái gì?". Đó là hai vấn đề mà mỗi
người trẻ phải hiểu trước khi bước vào đồi.

Ông Phạm Phú Ngọc Trai nhấn nhủ rằng,
để thành công dù trong việc đi làm thuê hay khởi
nghiệp, sinh viên hãy "đi tìm cái mình cần chứ
đừng tìm cái người ta có mà mình không có".

Sinh viên cần làm gì để thành công?

Sinh viên Phan Đăng Bảo (Trường ĐH
Kinh tế - Luật) thắc mắc với ba diễn giả: "Có
phải mặc định du học là con đường ngắn nhất để
thành công hay không? Đầu là sự khác biệt giữa
học ở trong nước và học ở nước ngoài?"

Ông Phạm Phú Ngọc Trai cho biết: "90%
người tài năng đang là CEO ở Việt Nam đều học

Tinh cảm dành cho người trẻ

Theo PGS.TS Huỳnh Thành Đạt - Giám đốc ĐHQG-HCM, buổi giao lưu là một sự kiện vô cùng có ý nghĩa và bổ ích vì chủ đề Khát vọng tương lai luôn mang tính thời sự. Buổi giao lưu đã thể hiện tinh cảm của các diễn giả dành cho giới trẻ, đặc biệt là sinh viên ĐHQG-HCM đến giao lưu

"ĐHQG-HCM rất may mắn và hân hạnh được tổ chức buổi trò chuyện với những diễn giả nổi tiếng. Những câu chuyện, trải nghiệm này sẽ góp phần hun đúc ước mơ cho các em sinh viên. Với những thông tin quý giá từ các diễn giả, mong rằng các em sinh viên hãy mạnh dạn ước mơ cho khởi nghiệp, quyết tâm biến ước mơ thành hiện thực" - PGS.TS Huỳnh Thành Đạt nhấn nhủ.

Cũng tại buổi giao lưu, Tập đoàn Novaland, Công ty CP Thực phẩm Dinh dưỡng NutiFood đã trao học bổng trị giá 1 tỷ đồng cho sinh viên ĐHQG-HCM.

Đây là lần thứ ba liên tiếp ĐHQG-HCM tổ chức chương trình giao lưu, sau thành công của chương trình Khởi nghiệp cùng ông Lê Phước Vũ - Chủ tịch HĐQT Tập đoàn Hoa Sen (năm 2016) và ông Johnathan Hạnh Nguyễn - Chủ tịch Tập đoàn Liên Thái Bình Dương (năm 2017).

Học ở nước ngoài có điều kiện tốt hơn, nhưng điều kiện tốt hơn không có nghĩa là thành công, đừng mơ hồ chuyện học ở nước ngoài là tốt. Đừng ảo tưởng ở nước ngoài về là thành công. Sinh viên đừng nên đặt nặng vấn đề này

Ông Phạm Phú Ngọc Trai

trong nước. Học ở nước ngoài có điều kiện tốt hơn, nhưng điều kiện tốt hơn không có nghĩa là thành công, đừng mơ hồ chuyện học ở nước ngoài là tốt. Đừng ảo tưởng ở nước ngoài về là thành công. Sinh viên đừng nên đặt nặng vấn đề này".

Theo ca sĩ Hà Anh Tuấn cái khác biệt lớn nhất của việc đi du học chính là sinh viên được "quăng" vào cộng đồng nước ngoài. Và ở môi trường "lạ" sinh viên Việt Nam sẽ nhận ra nhược điểm lớn của mình đó là sự tự ti. "Lúc du học ở Đức, điểm lý thuyết của Hà Anh Tuấn rất cao nhưng phần thực hành thì thấp kinh khủng. Sau này Hà Anh Tuấn mới biết nhược điểm của bản thân là sự rụt rè, thiếu tự tin, hay giấu dốt" - nam ca sĩ tâm sự.

Tuy nhiên, ca sĩ Hà Anh Tuấn cũng cho rằng, bây giờ việc "phải đi du học" không còn quá quan trọng nữa. Mà cái cần hơn là mỗi sinh viên phải có tư duy của một công dân quốc tế, phải trau dồi để có thể sống và làm việc ở bất cứ ở đâu.

Bà Lê Diệp Kiều Trang nhấn mạnh tinh thần

chủ động trong việc học. Bà nói: "Học ở đâu không quan trọng. Học trong nước sẽ hiểu môi trường trong nước hơn. Vấn đề là chủ động trong việc học, nếu không thì ra nước ngoài thì cũng vậy".

Kết lại buổi giao lưu, bà Lê Diệp Kiều Trang nhấn nhủ tới sinh viên rằng điều quan trọng nhất với người trẻ bây giờ là "phải làm sao để trong lòng mình có một thôi thúc: sống có ý nghĩa". Mà để "sống có ý nghĩa" thì sinh viên nên dành thời gian đọc sách, đặt câu hỏi, thảo luận, lắng nghe, sống bằng những kinh nghiệm của người khác và đôi khi phải chấp nhận thất bại.

Còn ông Phạm Phú Ngọc Trai khuyên sinh viên nên chú trọng việc đầu tư kiến thức căn bản trên ghế nhà trường, đừng thiêu tü tin cung như đừng quá ảo tưởng về những thứ đã biết. Bởi theo ông, "tri thức như kho sách, nhưng thách thức là việc chọn. Cũng chừng đó kiến thức thôi nhưng họ chọn những đoạn, chương để đảm bảo yêu cầu tạo ra giá trị đó, chính giá trị này tạo nên thành công" ■

Ca sĩ Hà Anh Tuấn giao lưu với sinh viên. Ảnh: Lý Nguyên

Thí sinh tranh luận sôi nổi trong buổi họp giao ban phóng viên giả định.

SPOTLIGHT: Sân chơi nghề báo của sinh viên

Tối 4/5, đêm Gala chung kết trao giải Tuần lễ Phóng Viên Trẻ năm 2018 diễn ra tại Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM, kết thúc hơn 1 tháng tranh tài làm báo của gần 100 sinh viên đến từ 18 trường đại học, cao đẳng tại TP.HCM.

Phan Yên

Tại đêm chung kết, 5 thí sinh phải vượt qua thử thách cuộc họp giao ban giả định diễn ra trực tiếp trên sân khấu chương trình. Mỗi thí sinh đóng vai phóng viên thuộc một ban bất kỳ trong tòa soạn và báo cáo đề tài với ban biên tập - cũng là các giám khảo của đêm thi. Đó là nhà báo Hoàng Diệp (báo *Tuổi Trẻ*), nhà báo Như Hùng (báo *Tuổi Trẻ*), nhà báo Đỗ Hùng (Trường ban Đa phương tiện báo *Thanh Niên* điện tử).

Buổi họp diễn ra không được cho trước kịch bản đã tăng phần hấp dẫn và gây cấn trong đêm thi. Nhiều đề tài báo chí được bán giám giào đánh giá cao như: phỏng sự ánh về Drag Queen (nghệ sĩ nam hóa trang thành nữ giới để biểu diễn nghệ thuật trên sân khấu) của thí sinh Phùng Hạo (Trường ĐH KHXH&NV), phỏng sự nhập vai về phận đời cùu vạn tại các chợ đầu mối Sài Gòn của thí sinh Châu Tấn Hiệp (Trường ĐH Sư phạm TP.HCM)...

Với đề tài bạo lực tinh thần trên mạng xã hội qua câu chuyện của nữ sinh Phạm Song Toàn và nam sinh Trường THPT Nguyễn Khuyến, thí sinh Nguyễn Phạm Xuân Thy (Trường ĐH Luật TP.HCM) đã xuất sắc giành giải nhất trong đêm chung kết.

Đêm Gala còn trao giải cho các thí sinh ở vòng thi trước như thí sinh Lê Hoàng Bảo (Trường ĐH KHXH&NV) giành giải Nhất hạng mục Báo in - báo trực tuyến với tác phẩm

Thí sinh Xuân Thy - quán quân Tuần lễ Phóng Viên Trẻ năm 2018.

Chuyện những phận người chông chênh nơi mép nước, hạng mục Ánh báo chí thuộc về tác phẩm Trước khi về với biển của tác giả Phùng Hạo và giải Nhất hạng mục truyền hình là tác giả Hoàng Đào Nhật Ánh (Trường ĐH KHXH&NV) với tác phẩm *Tiếng mưu sinh*.

Nhà báo Hoài Nhân (Đài truyền hình Việt Nam) cho biết: "Nhiều bài dự thi còn bỡ ngỡ, non nớt về kỹ năng diễn đạt, tư duy nhưng cũng xuất hiện những gương mặt cực kỳ có tố chất, những suy tư sâu sắc, sáng tạo. Điểm chung của các bạn là có đam mê. Nêu giữ đam mê đó và có thêm môi trường rèn luyện, nghề báo sẽ không là cái gì đó xa xôi".

Cuộc thi báo chí Tuần lễ Phóng Viên Trẻ năm 2018 diễn ra từ ngày 4/4 - 4/5 do CLB Phóng Viên Trẻ, Khoa Báo chí - Truyền thông, Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM tổ chức. Từ

3 tác giả nhận giải hạng mục (từ trái sang: Lê Hoàng Bảo, Hoàng Đào Nhật Ánh, Phùng Hạo).

76 thí sinh có bài dự thi hợp lệ ở Vòng sơ loại, BGK đã chọn ra 30 thí sinh vào Vòng bán kết và 10 thí sinh xuất sắc nhất bước vào Vòng chung kết. Cuộc thi năm nay không giới hạn về thể loại tác phẩm báo chí dự thi. Đây là điểm đổi mới so với cuộc thi năm 2015 và 2016 chỉ giới hạn trong thể loại phóng sự, tạo cơ hội cho các bạn thí sinh thỏa sức thể hiện sở trường của mình.

Chủ đề cuộc thi năm nay là "Spotlight" (Tiêu điểm) được lấy cảm hứng từ bộ phim cùng tên đã đạt giải Phim xuất sắc nhất tại Lễ trao giải Oscar năm 2016, về hành trình có thật của một nhóm nhà báo không ngại hiểm nguy, đi đến cùng sự thật về một vụ bê bối gây chấn động nước Mỹ đầu thế kỷ 20. Chương trình còn muốn nhắc đến một sứ mệnh cao cả của nghề báo: đưa sự thật đến với công chúng, dù phải trải qua nhiều gian nan, thử thách ■

Đam mê mới là điều cốt lõi

Tại đêm chung kết, trước thử thách cuộc họp giao ban giả định trực tiếp trên sân khấu, 5 thí sinh phải đóng vai phóng viên để báo cáo đề tài của mình với ban biên tập. Và kết quả, ngôi vị quán quân đã thuộc về một cô gái "ngoại đạo": Nguyễn Phạm Xuân Thy (Trường ĐH Luật TP.HCM) với đề tài *Bạo lực tinh thần trên mạng xã hội qua câu chuyện của nữ sinh Phạm Song Toàn và nam sinh Trường THPT Nguyễn Khuyến*.

Bất ngờ hơn, theo Ban tổ chức cuộc thi năm nay, số lượng sinh viên không học ngành báo chí tham gia rất nhiều, và đến "vòng bán kết thì sinh viên trường ngoài đã chiếm gần một nửa". Nghề báo không phải là "sân chơi" dành riêng cho sinh viên báo chí mà dành cho tất cả những ai có đam mê với nghề này, như chia sẻ của quán quân Nguyễn Phạm Xuân Thy: "Mình đã có đam mê với truyền thông, báo chí từ khi còn rất nhỏ. Mỗi khi thực hiện những công việc liên quan đến lĩnh vực này mình đều rất thoả mái và hạnh phúc, như thể đó là giây phút mình được là chính mình nhất".

Ban giám khảo nhận xét các thí sinh "ngoại đạo" như Xuân Thy đều có triển vọng đến với nghề báo. Với kiến thức chuyên ngành của mình, các thí sinh này có cách tiếp cận vấn đề khá sắc bén và mới lạ, đem lại nhiều thú vị cho người đọc. Đó là những người thực sự đam mê với nghề báo.

"Suốt thời gian tham gia cuộc thi mình rất vui vẻ, thoả mái, được thể hiện niềm đam mê viết báo, được 'tung hoành' trên mảnh đất sở trường của bản thân cứ như là cá được thả trở về nước vậy" - Lời tâm sự của Xuân Thy minh chứng rằng: đến với bất kỳ nghề nào thì đam mê vẫn luôn là điều đầu tiên và cốt lõi.

Nguyễn Hường

BÊ BỐI FACEBOOK: ÔN ÀO NHƯ CHÍNH NÓ

Ngày 2/5, Cambridge Analytica đóng cửa, xin tuyên bố phá sản sau hơn một tháng kể từ vụ bê bối thông tin cá nhân của 87 triệu người sử dụng Facebook được bán cho công ty qua bên thứ ba bị phanh phui. Đây được xem là một trong những vụ rò rỉ thông tin lớn nhất trên mạng xã hội và được dư luận đặc biệt quan tâm.

Nguyễn Nhung (tổng hợp)

Bảng tên của Cambridge Analytica bị tháo xuống khỏi tòa nhà trụ sở ở London.
Nguồn: Reuters

Vòng xoay giữa Cambridge Analytica, Kogan và Facebook

Cambridge Analytica chuyên tập trung khai thác dữ liệu, môi giới và phân tích dữ liệu với truyền thông chiến lược chuyên dụng cho quá trình bầu cử. Sự việc bắt đầu từ hôm 17/3, khi Christopher Wylie (28 tuổi), cựu nhân viên công ty, cho biết họ đã tạo ra hồ sơ tâm lý cho hàng chục triệu người dùng Facebook thông qua một ứng dụng dự đoán tính cách để dựng nên hồ sơ "đồ họa tâm lý" của các cử tri, góp phần giúp Donald Trump đắc cử tổng thống Hoa Kỳ.

Ứng dụng được nhắc tới là *thisisyourdigitallife* - một dạng khảo sát trả lời các câu hỏi trên nền tảng mạng xã hội - được khẳng định thực hiện với mục đích nghiên cứu học thuật. Vào 6/2014, Aleksandr Kogan, một nhà nghiên cứu tại Đại

học Cambridge đã phát triển ứng dụng này trên Facebook. Tiếp theo sau đó, khoảng 270.000 người đã cài đặt ứng dụng của Kogan trên tài khoản Facebook cá nhân. Điều đó đồng nghĩa ứng dụng này được cho phép truy cập vào hồ sơ cá nhân và vị trí của người sử dụng. Sau khi có dữ liệu của họ, Kogan bán dữ liệu này cho Cambridge Analytica mà người dùng không hề hay biết.

Ngay sau khi vụ việc được phanh phui và lan truyền trên toàn thế giới, CEO Alexander Nix của Cambridge Analytica bị đình chỉ hoạt động. Không dừng lại ở đó, mọi mũi dùi dư luận chĩa về phía mạng xã hội lớn nhất thế giới và nhà sáng lập kiêm CEO của Facebook, Mark Zuckerberg với cáo buộc Facebook đã thu lợi từ ứng dụng của Kogan và bỏ qua những sai phạm của ứng dụng này.

Chỉ trong hai tuần sau khi tin tức lan truyền, giá cổ phiếu của Facebook trên sàn giao dịch bị lao dốc. Sự giận dữ của những người tin tưởng và sử dụng mạng xã hội Facebook tạo thành một làn sóng tẩy chay rầm rộ. Thẻ #DeleteFacebook được lan truyền rộng rãi trên Twitter và nhiều mạng xã hội khác. Thậm chí, Brian Acton, đồng sáng lập WhatsApp (một ứng dụng Facebook đã chi 19 tỷ USD để mua lại vào năm 2014), cũng xóa tài khoản Facebook và kêu gọi bạn bè tẩy chay Facebook vì đã vi phạm quyền riêng tư của người sử dụng. Theo Google Trend, cụm từ

"Delete Facebook" đã chạm mốc kỷ lục. Một cuộc thăm dò của Reuters cho thấy, mạng xã hội lớn nhất hành tinh - Facebook đang dần đánh mất lòng tin của hơn nửa dân số Hoa Kỳ.

Đối mặt với những thiệt hại nặng nề về giá cổ phiếu và lòng tin của người sử dụng, Mark Zuckerberg đã phải thừa nhận sai lầm của công ty mình. Trên tài khoản Facebook cá nhân, ông viết: "Chúng tôi có trách nhiệm bảo vệ dữ liệu của các bạn và nếu chúng tôi không thể làm điều đó, chúng tôi không xứng đáng được phục vụ các bạn". Ngoài việc thuê quảng cáo nguyên trang trên các tờ báo của Anh để nhận sai và xin lỗi, nhà sáng lập kiêm CEO của công ty còn phải đối mặt với phiên điều trần kéo dài tất cả mười tiếng trước Quốc hội Mỹ, bao gồm cả Thượng viện và Hạ viện.

Ông chủ Facebook điều trần trước 100 nghị sĩ Quốc hội

Xuất hiện tại phiên điều trần, CEO của Facebook Mark Zuckerberg đã trải qua hơn 10 tiếng đồng hồ căng thẳng trước gần 100 nghị sĩ. Mark Zuckerberg vẫn cho thấy được sự bình tĩnh, cẩn trọng và khéo léo ở một nhà tỷ phú thế giới. *USA Today* mô tả về Mark trong buổi điều trần: "Anh ta trụ vững trước những áp lực. Cách anh ta đối mặt với những câu hỏi đã cho anh ta cơ hội để trông đáng kính và không nguy hiểm dù chính anh ta cũng mơ hồ về những việc mà công ty mình sẽ làm tiếp". Mọi thứ xảy ra dường như trong tầm kiểm soát của CEO trẻ, một buổi điều trần gói gọn trong những câu "Tôi xin lỗi", "Đó là lỗi của chúng tôi", "Chúng tôi đang xử lý".

Sau buổi điều trần đầu tiên, với phong thái

chuyên nghiệp và trách nhiệm, Mark Zuckerberg dường như đã làm hài lòng giới chuyên gia kinh tế và các đối tác của ông. Cổ phiếu của Facebook tăng tới 4,5% - mức cao nhất trong vòng 2 năm, sau phiên điều trần đầu tiên và tiếp tục tăng 1% sau phiên điều trần thứ hai của nhà tỷ phú trẻ. Có thể nói, ông chủ của Facebook đã có màn thể hiện ấn tượng trước Quốc hội Mỹ.

Tuy nhiên, đa số người dân Mỹ đều không hài lòng về buổi điều trần. Facebook phủ nhận hoàn toàn việc bán thông tin của người sử dụng cũng như gắn ứng dụng nghe trộm vào microphone thông qua các thiết bị để lấy đi thông tin của họ. Hầu hết người dân tỏ ra khá thất vọng về những kết quả mà buổi điều trần đạt được. Thậm chí, trên trang Youtube phát sóng trực tiếp buổi điều trần, một tài khoản có tên Taylor Huttons viết: "Anyone else find this generally entertaining?" (tạm dịch: Có ai nhận thấy rằng đây chỉ mang tính chất giải trí?)

Mark Zuckerberg nói rằng sẽ tung phiên bản trả phí cho ứng dụng Facebook không quảng cáo trong tương lai. Đó là giải pháp tối ưu mà Facebook hứa hẹn. Bên cạnh đó, đại diện Facebook khẳng định họ tăng cường đội ngũ kiểm duyệt nội dung lên 20.000 nhân viên để kiểm soát nội dung và đảm bảo thông tin cá nhân người sử dụng được an toàn. Đồng thời, Facebook sẽ bắt đầu thông báo đến 87 triệu tài khoản bị lấy thông tin trong sự cố liên quan đến Cambridge Analytica. Ứng dụng đã thêm dòng thông báo "Bảo vệ thông tin của bạn" ngay trên đầu của trang tin tức (News Feed) và kèm đường dẫn đến trang cài đặt tài khoản. Những người bị lộ thông tin bởi Cambridge Analytica sẽ nhận được thông báo riêng tại đây.

Theo thống kê, Việt Nam có 427.446 tài khoản người dùng bị thu thập dữ liệu, là một trong số 10 nước bị thu thập dữ liệu cá nhân nhiều nhất (bao gồm Mỹ, Philippines, Indonesia, Anh, Mexico, Canada, Ấn Độ, Brazil và Australia) ■

Aleksandr Kogan xin lỗi vì đã giúp Cambridge Analytica thu thập dữ liệu.
Nguồn: [Guardian](#)

Canh thuốc Bắc của ngoại

Ngọc Thảo

Cứ mỗi độ hè về, ngoại tôi lại được trổ tài nấu các món canh giải nhiệt cho cả nhà, nào là canh hến nấu bắp, canh rau dền nấu tôm hay hoa thiên lý nấu cua. Xen kẽ giữa các loại rau trong vườn nhà, thuốc Bắc cũng là nguyên liệu ngoại tôi hay dùng nhất để nấu canh tắm bổ cho con cháu.

Mẹ tôi kể hồi tôi còn nhỏ lăm, người Việt đã học món canh đó từ bên Tàu rồi, thấy người ta ăn trong mấy bộ phim Đài Loan dài tập, ở trong các chợ đêm rồi cũng mày mò hỏi thăm để nấu ăn thử. Ban đầu, mọi người chỉ nấu thuốc Bắc không thôi, nêm sao cho vừa miệng, dần dà họ thêm các nguyên liệu mặn vào cho đậm vị. Thuốc Bắc đem lại nhiều cái bổ cho con người như: bổ máu, bổ thận, tiêu hóa, xương cốt, thần kinh hay dành cho người suy nhược cơ thể, sức khỏe yếu. Tuy nhiên, nếu ăn quá bổ thì sẽ sinh ra nóng trong người, nhất là lúc hè, canh thuốc Bắc chỉ nên dùng một lần trong tuần mà thôi.

Ngoại hay nói với mẹ tôi: "Canh thuốc Bắc dễ ợt vầy nè, mời chiều nấu cho sấp nhô nó ăn, bổ lầm nghen con". Từ dù Hai đến mẹ tôi, ai cũng được ngoại truyền thụ kinh nghiệm. Canh thuốc Bắc có thể biến nấu với giò heo, hột vịt lộn, gà ác hay chim bồ câu, nhưng nhà tôi lại "độc quyền" với canh thuốc Bắc giò heo và hột vịt lộn vì ngoại nói món đó "hổng bổ miếng xương miếng gân nào cả", không như thuốc Bắc sắc uống, bỏ hết xác đi.

Mỗi lần về ngoại chơi, mẹ tôi thường tạt ngang vào tiệm thuốc Bắc, mua độ hai thang thuốc, rồi

thêm vài chân giò, chục hột vịt lộn, một ít củ cải đỏ và nấm đông cô nấu cho ngọt là đủ nồi canh cả nhà ăn. Thuốc Bắc về đêm rửa sạch với nước để loại bỏ bụi bẩn rồi sau đó vớt ra và để cho ráo nước. Tranh thủ lúc tôi nhóm lửa, mẹ tôi ra vườn cạnh mộ ông ngoại hái mấy trái dừa xiêm để lấy nước nấu canh. Canh mà nấu bằng nước dừa thì ngọt phải biết. Chờ đến khi nước chuyển qua màu đỏ nâu, mẹ nhắc tôi bỏ cà rốt và nấm đông cô vào. Khi hầm canh thì phải nhỏ lửa, hầm lâu cho giò heo chín mềm ăn mới thích, đến lúc gần tắt bếp thì đập hột vịt lộn bỏ vào. Mẹ tôi dặn phải lắc hột vịt lộn trước, lắc thiệt mạnh để cái màng bên trong bong khỏi lớp vỏ canxi, khi đập ra vẫn giữ nguyên vẹn hình quả trứng nhìn rất đẹp mắt. Chị em tôi thi nhau xem ai đập ra được quả đẹp hơn, có lúc do nôn nóng quá, tôi không lắc kỹ, khi đập ra thì trứng lại bể hết.

Mỗi lần nấu canh là lại nghe tiếng ngoại vọng từ gian trên: "Nhớ lấy cái nồi đất ở ngoài sóng chén nấu nghen Út ơi" vì theo ngoại, nồi đất giúp giữ được đầy đủ hương và vị của thuốc Bắc. Canh phải húp riêng một chén khi còn nóng trước khi ăn để cảm nhận rõ vị ngọt thanh vừa phải từ các vị thuốc Bắc.

Nhà ngoại có dì Dương và hai chị hơn tôi mấy tuổi, hôm nào về đông quá, thuốc Bắc không nấu canh mà sẽ làm thành lẩu. Ngoại thay giờ heo bằng thịt gà. Dương tôi "tài trợ" mấy con gà nhà thiệt bụ. Ngồi quây quần, cả nhà hay chọc em tôi đèn như giờ là do hồi đó bà ngoại tắm bổ gà tiêm thuốc Bắc cho mẹ nhiều quá, mong mẹ có nhiều sữa cho em.

Ngoại cũng hay giảng cho tôi công dụng của từng vị trong thuốc Bắc. Dương quy thì bổ máu, rất tốt cho phụ nữ, thực địa trị các chứng thận hư như đau lưng, mỏi gối, ủ tai, nóng trong xương, bạch chỉ có tính năng ngăn chặn các tác nhân xâm nhập cơ thể, và còn nhiều vị khác nữa như kỷ tử, đỗ trọng, xuyên khung, nhân nhục... Thế nhưng tôi lại chẳng nhớ nổi vị nào cả, chỉ biết rằng thứ tôi thích ăn nhất là khoai mì trong canh, ngọt ngọt và có bột.

Canh thuốc Bắc không mới lạ và mặc dù học từ người Tàu nhưng vẫn mang trong mình vị ngọt thanh đặc trưng của miền Tây Nam bộ. Đi học xa nhà như bây giờ, lâu lâu tôi vẫn thèm cảm giác được mẹ dẫn về nhà ngoại, để ngoại hầm canh thuốc Bắc cho ăn ■

Tôi viết cho những ngày hạ buồn, khép lại ký ức của một mùa thi đã vỡ. Phượng đã tuôn màu huyết thảm như vẫn còn nhung nhớ kỷ niệm thời xa xăm. Mười sáu năm hoa trôi nhanh như giắc mộng. Tôi nhớ tôi của những năm tháng ấy, dành trọn thanh xuân để "tìm kiếm và đuổi bắt, hào hoa và đam mê". Khi hoa vừa hé nụ, nắng mới hửng vàng, thời gian khẽ cài vào năm tháng hữu hạn những thăng trầm đẹp đẽ. Tôi bước đi vội vã, chạy điên cuồng trên vạn dặm gian nan. Cấp ba của tháng năm ấy, với tôi là để vượt qua. Đích cuối cùng, có lẽ chỉ là được chạm đến ngưỡng cửa đại học. Một thời để yêu này, tưởng chừng như không có gì để luyến lưu, nhung nhớ. Vậy mà, khoảnh khắc lặng lẽ trôi đi, tôi bỗng giật mình, năm tháng đã mang tất cả của tôi rời xa mãi.

Cấp ba, khoảng thời gian tươi đẹp, tinh tươm cho hồn người đơm hoa, bén rễ. Tâm hồn tôi biết rộng mở, lắng nghe những vang động của

đời. Nếu tháng năm đi qua là một đường thẳng vô tình thì thời phổ thông lại là đoạn thẳng hữu tình nhất, để tôi cùng ngôn từ gắn kết một đoạn lương duyên bền chặt, lâu dài. Tôi không biết mình sẽ yêu viết lách đến nhường nào, yêu trong bao lâu? Chỉ biết cùng "tình nhân" gắn bó khi còn có thể. Vì vốn dĩ tình yêu chỉ có gặp chứ không thể cầu. Cảm ơn số phận an bài cho tôi với ngôn ngữ một điểm gặp gỡ, tôi sẽ dùng những con chữ để chiến đấu vì công lý và tự do.

Nép gấp khó khăn nhất của thanh xuân có lẽ là những tháng ngày sắp từ biệt thời cuối cấp để bước sang trang đời mới. Những trang mới mẻ, tôi khẽ gọi tên đại học. Nhưng để chạm đến ngưỡng cửa ấy, vẫn còn biết bao thử thách và chông gai. Có lẽ ước mơ lớn nhất thời thanh xuân lúc này, chỉ là đỗ đại học. Cả thời hoa mộng, tràn đầy nhiệt huyết và đam mê, tưởng rằng không có gì cản đôi chân bước tới. Ấy vậy lại có những lúc bản thân buông lơi, ngơ ngẩn: Ta đi nhưng biết về đâu chứ? Rồi từ những phút

Để nhớ một thời ta đã yêu

Kim Quyên

yêu lòng như vậy đã nhóm lửa cho mình vực dậy. Cứ đi đi, rồi sẽ đến.

Có lẽ, bức phong thư thiên định chưa đầy huyền cơ cũng không thể nằm ngoài hai chữ số phận. Còn tôi, tôi lại vui vẻ đón chờ mọi thứ đến với mình như mối nhân duyên đã định sẵn. Tôi không thể nào quên được những đêm chênh vênh, phản tinh, nhọc nhằn tự vấn cố tìm con đường để đi. Hạ bút chọn báo chí làm nguyện vọng không phải là sự lựa chọn ngẫu nhiên mà là một quyết định. Nhà báo không phải để ước mơ mà để trở thành. Vì thế, trong cuộc đua khắc tên mình, tôi không cho phép bản thân bỏ cuộc. Tôi không biết bạn từ đâu đến? Bạn mất gì hay bạn có gì? Nhưng tôi chắc chắn rằng chúng ta năm ấy đều có một cảm giác hạnh phúc tột cùng đã đỗ đại học, dù cho muôn vàn cung bậc cảm xúc chẳng bao giờ giống nhau.

Trải nghiệm để có được kinh nghiệm. Đi qua, để biết trân trọng những gì quý giá ở lại. Khoảnh khắc là vĩnh viễn. Thành công là có thật! Bởi lẽ, không sự hy sinh nào là vô ích, cũng không có sự cố gắng nào là vô nghĩa. Trong những giấc mơ của tôi, vẫn hoài tơ vương khúc tình tự trong *Tiếng hót trong bụi mận gai* làm thốn thức lòng người của Collen McCullough: "Có một truyền thuyết về con chim chỉ hót một lần trong đời, nhưng nó hót hay nhất thế gian, có lần nó rời tổ bay đi tìm bụi mận gai và tìm cho bằng được mới thôi. Giữa đám cành gai góc, nó cất tiếng hát bài ca của mình rồi lao ngực vào chiếc gai dài nhất, nhọn nhất. Vượt lên trên nỗi đau khôn tả, nó vừa hót vừa lịm dần để tiếng ca hân hoan đáng cho sơn ca, họa mi phải ghen tị ngân lên. Bài ca duy nhất có một không hai, bài ca phải đổi bằng tính mạng cho cả thế gian chợt lặng đi và chính thượng đế trên thiên đường cũng mỉm cười... Có lẽ những gì quý giá nhất chỉ có thể có được khi ta chịu trả giá bằng nỗi đau khổ vĩ đại nhất...".

Tôi vừa xúc động vừa nghĩ đến những giấc mơ đẹp đẽ của tôi. Nhà báo, hành trình trở thành là vạn dặm thăng trầm. Có chăng những nhà báo "thú thiệt" cũng phải lựa chọn và trả giá như vậy? Chính cách làm việc có tâm sẽ làm nên cái tầm tư cách của người làm báo. Họ đã chạy đua, họ đã phấn đấu, họ tìm kiếm chân lý không mệt mỏi. Để chính trong cuộc sống đổi thay, họ không dễ dàng bị thay đổi. Đôi mắt của nhà báo không ngừng phát hiện. Bàn tay của phóng viên không ngừng thể hiện. Trong trận chiến không

cân sức với đời muôn hình vạn trạng, họ vẫn không chịu khuất phục. Họ quyết sống đẹp như thiên chức mà công chúng ban tặng. Và suốt cả quãng đời, những nhà báo của chúng ta đã thay nhau chứng minh một điều tuyệt vời rằng: Báo chí quyết tinh công lý.

Tôi chưa từng nghĩ mình là người dũng cảm nhất, nhưng tôi phải cố trở thành một người cố gắng nhất. Bước trên lối độc hành, hẳn ai cũng là một kè cõi đơn. Làm gì có chuyện ta sống hồn nhiên như nước chảy, tựa mây trôi? Phải lựa chọn và trả giá chứ! Đến giờ tôi mới thấm thía lời thầy. Từ lúc tôi đặt bút viết nên nguyện vọng của mình và bây giờ tôi đang đứng ở đây. Báo chí - sự lựa chọn của tôi và chưa bao giờ tôi hối hận. Bởi lẽ, lúc nào trong lòng tôi cũng là một sự biết ơn tha thiết! Biết ơn để trân trọng khi cùng báo chí kết một mối lương duyên.

"Có lẽ những gì quý giá nhất chỉ có thể có được khi ta chịu trả giá bằng nỗi đau khổ vĩ đại nhất..." .

Dẫu trăm hồng nghìn tía, dẫu ném mặt nầm gai, tôi vẫn không hè hối tiếc. Bởi lẽ, tôi đã thực sự thấm thía: Không có một nghề nào là hoàn hảo cả, chỉ có những con người hoàn hảo trong một cái nghề.

Để tang quá khứ, không phải là để tiếc thương. Để tang quá khứ, là để trân trọng. Nhớ về năm tháng đã qua để thắp lửa cho đam mê sắp tới. Để khi mồi gói, lúc chùng chân, hãy nghĩ đến lý do mình bắt đầu.

Đường đời không là đường thẳng. Đường trước sự mông昧, chênh vênh áy, hãy chiến đấu đến cùng với số mệnh. Tôi tin thiên thần có cánh mà bay là một điều bình thường. Nhưng thiên thần không cánh mà bay quả là một điều phi thường. Tôi không phải thiên thần, cũng chưa hè có cánh, nhưng tôi sẽ bay bằng chính đôi chân của mình.

Tuyệt khúc của bản nhạc sinh mệnh trở nên bất tử không chỉ vì âm vực của những nốt nhạc trầm bổng, mà còn là câu chuyện mà tác giả nặng nợ viết nên. Thanh xuân sẽ lui tàn như cánh hoa nấm ngoái. Để nhớ một thời mình đã yêu, tôi tin mỗi khoảnh khắc trôi qua đều đáng trân trọng. Để nhớ một thời mình đã yêu, nồng nhiệt và say đắm nén không còn gì hối tiếc. Năm tháng vô tình hay hữu ý rồi cũng theo gió lướt qua đi, chỉ có lòng người vẫn vương trong những lời nghe ngào vương vấn: "Có người thiều thanh xuân mộng lời xin lỗi. Còn tôi, tôi nợ thanh xuân hai tiếng cảm ơn" ■

HỘI AN - Miền cổ thị buồn

Lương Vũ Trường Sơn

Cho đến tận bây giờ tôi vẫn thắc mắc rằng những ngôi sao trôi trên bầu trời Hội An đêm hôm đó, có còn là chính nó của một đêm khác hay không?

Cổ thị Hội An như một câu chuyện chưa bao giờ khép, cùng những khung hình mãi không đủ rộng để ghi lại một thoáng chốc rung động. Thời gian vẫn trôi cho đến khi tất cả những gì đang xảy ra chợt biến thành một câu chuyện. Hội An mùa này đông đúc. Người ta tìm về một thành phố cũ kỹ để viết thêm những câu chuyện mới trong chuyến đi của đời mình. Họ gửi ước mơ vào những hoa đăng rồi thả dập dềnh trên sóng nước. Hoặc người ta đến đó, chỉ để gặp nhau.

Tôi đến nơi khi trời đã voi nắng, thành phố nhỏ đón tôi bằng nụ cười thân thiện của chị lê tân tóc ngang vai mà những ngày sau đó tôi chẳng còn gặp lại. Những con người nói tiếng Quảng chậm rãi như hơi thở của chính mảnh đất này. Đến cả anh lái taxi cũng từ từ dù đường phố không hề đông đúc. Họ cư xử như thể sợ mọi thứ

vuột mất, họ sợ thời gian. Vết tích thời gian hằn trên từng ngôi nhà hay con hẻm đủ khiến người ta ý thức được sự tàn nhẫn của năm tháng.

Trên tầng thượng của một nhà hàng, chúng tôi ngồi lại bên nhau với vài ba câu chuyện phiếm và trò chơi rút gỗ. Đường như men rượu trong những ly cocktail làm những sợi thần kinh giãn nở, nên ai cũng nói cười nhiều hơn bình thường.

Đọc suốt bờ sông l่าน tìm đến quán thịt nướng nằm đâu đó trong ký ức của một người bạn cho phép bọn tôi cảm nhận được sự tấp nập lâu hơn, bình lặng và tĩnh tại hơn. Cũng là dòng người lại qua với những khuôn mặt chồng chéo mà chắc chắn hết phần đời sau chẳng có cơ hội nhìn thấy nữa, thế nhưng Hội An vẫn biết cách cất biêt bao nét vui cười trong một dư âm ngọt lịm. ngọt như bọt khí của lon Sprite tan ra trong miệng, như hương thơm thẳng hoặc của những chiếc bánh tráng ăn kèm, hay như vị của cơn gió vô tình lướt qua con phố lúc đã vắng người và

ngọt như thứ ánh sáng lấp lóe không phân định âm dương trong bức ảnh chụp sông Hoài...

Nhánh sông Thu Bồn vắt ngang qua lòng phố được gọi bằng một từ nghe sao mà da diết. Người ta đến đây, rồi quên gì mà cớ sao dòng sông muôn đời lặng lẽ lại mang tên là nỗi nhớ? Bạn tôi bảo gọi sông Hoài thì nghe buồn hơn, và đẹp hơn. Thật vậy! Nhánh sông đó đẹp một cách kiêu kỳ, khác với phần ruột thịt còn lại của nó từ đại ngàn xa xôi hay cuộn trào nơi cửa biển. Sông Hoài trầm mặc và bình tĩnh một cách lạ lùng như thể không còn nỗi đau nào có thể khiến nó dần vặt được nữa. Ủ, những gì đẹp, thường buồn.

Đêm đó, cái đêm mà bọn tôi lạc giữa những con đường trở về, trong một thoáng chốc, tất cả trăng sao trên bầu trời dường như đã rơi vào chiếc máy ảnh, rơi vào trong mắt và tim của những kẻ lảng du. Lạc đường lần đầu tiên là một chuyện tốt.

Tôi vẫn tin không phải ngẫu nhiên mà Google Map chỉ cho bọn tôi con đường xa đến gần mươi

cây số. Có bàn tay người nào đó đã âm thầm dấn dụ những chiếc xe đạp đi đến con đường mà một bên là lòng sông mênh mông và trên cao là thiên hà như tự ngàn đời vẫn vẫy gọi. Hội An không chỉ là một kh้อง gian cổ xưa, mà còn là những cuộc đời sinh ra rồi lại biến tan vào chốn hồng trần. Biết đâu rằng dưới chõ ban này bọn tôi vừa đặt chiếc chân máy, là mộ phần của một tao nhân mặc khách nào khi xưa vẫn hay nhìn lên bầu trời và ngân nga những lời tình tự. Xung quanh tôi, xung quanh mỗi chiếc lá hay cành cây là những linh hồn rong chơi. Những linh hồn ấy cũng từng là người, và cũng khát khao được tan vào thứ tình cảm ấm áp hơn những tính toán lạnh lẽo chốn nhân gian.

Ngày hôm sau, trong cái nắng vừa đủ để không khiến bất kỳ ai phải cảm thấy khó chịu, Hội An dịu dàng như những chiếc khăn lụa và những tấm tranh dọc hai bên con đường mà cứ cách một khoảng lại là một giàn hoa giấy. Ngôn ngữ hòa quyện vào nhau như đánh đố của dòng khách du lịch. Mua một vài món đồ, chụp một vài tấm ảnh, ngồi lại bên đường hát Ô mê ly rồi tan vào nhau và tan vào chốn cổ thị. Bọn tôi ghi vội màu nắng mà không nơi nào có thể tìm thấy vào những bức hình. Chỉ mới một ngày, thành phố này đã thổi vào tâm hồn bọn tôi nỗi ám ảnh về sự ra đi của thời gian đến lạ.

Đêm hôm sau bọn tôi quay lại những con đường đã đi qua với một tâm trạng run rẩy. Bọn tôi tự nhiên buồn. Hội An cũng buồn nên phố cổ vắng người hơn hôm trước. Kể cả ánh hoa đăng từ những người bản địa mưu sinh cũng thưa thớt. Cô bé chừng mười hai tuổi miệng lưỡi lanh lẹ đã nhanh chóng kéo được cả đám xuống thuyền. Còn tôi và một người nữa lặng lẽ dọc theo bờ sông tìm kiếm một điều gì đó, rồi trở lại vừa kịp lúc mọi người hoàn thành một chuyến tiểu du ngoạn trên sông.

Những chiếc hoa đăng lấp lòe trên sông ngả nghiêng theo gió, giao tranh giữa những cách ngăn của hai miền âm dương có lẽ cũng nghe được những lời buồn nén tụ về một chỗ. Phía xa xa có hai chiếc đèn vẫn bền bỉ với cuộc viễn du mang theo ước mơ của người thả nó. Hai chiếc hoa đăng một xanh một đỏ, dù có bị những đợt sóng tàn bạo của xuồng máy đánh dạt ra xa vẫn nhất quyết không chịu chia lìa. Chính nhờ sự "kiên cường" của hai chiếc đèn đó mà hồn bọn tôi bỗng trở nên thanh thản. Quán cà phê bên kia sông vọng sang bài tình ca da diết ■

Cầu đá 9 nhịp ở Ella, nơi đón những đoàn tàu xanh đi qua.

Mùa hè ở thiên đường Nam Á

Nam Á kéo dài từ đỉnh núi băng giá Everest tới quốc đảo san hô Maldives. Nam Á nằm vắt qua hai miền ôn đới và nhiệt đới. Mùa hè ở Nam Á du khách chắc hẳn sẽ nghỉ ngay tại quốc đảo Maldives nổi tiếng với các đảo san hô, các khu nghỉ dưỡng cao cấp. Tuy nhiên, xét về sắc và vóc, Sri Lanka mới là thiên đường mùa hè của Nam Á.

Thái Việt

Dất nước nhỏ bé này có tới tám di sản của thế giới, nằm biệt lập ở Ấn Độ Dương luôn là điểm đến ánh tượng trong mỗi mùa hè với các bãi biển trải dài, những rừng dừa vàng ngọt lịm, những chuyến đi ngắm cá voi, cá heo và lướt ván bất tận.

Những bãi biển cổ tích

Quốc đảo hình giọt lệ chào đón chúng tôi vào mùa hè đủ nắng để làm những buồng dừa vàng, đặc sản của quốc đảo trở nên hấp dẫn và ngọt hơn. Bãi biển nổi tiếng nhất ở Sri Lanka phải kể tới Galle. Galle là một pháo đài cổ, cũng là nơi ngắm hoàng hôn lý tưởng nhất Ấn Độ Dương. Cách Colombo thủ đô Sri Lanka ba giờ đi xe lửa, Galle hiện lên trong tôi khung cảnh bình yên và cổ tích.

Chúng tôi đặt một phòng trong pháo đài cổ Fort Galle, đi qua cổng thành cao sừng sững và

uy nghi là một thế giới khác. Fort Galle là thế giới êm dịu, trãi đầy cỏ xanh, những mái nhà cổ, những con đường lát đá xanh lọc cọc vui tai. Dọc bên tường thành là biển xanh ngút ngàn, chỉ cần ngồi ở đây, cầm trái dừa vàng thường thức cảnh hoàng hôn trên biển, thiên đường sẽ hiện ra.

Ở Galle không có cảnh xô bồ, mặc dù nó là di sản được thế giới công nhận nhưng tất thảy du khách đến đây đều không có lý do để ồn ào. Người ta so sánh nếu bạn chỉ cần lơ đãng một giây là bạn đã mất một giây ở miền cổ tích. Những quán ăn ở đây sử dụng ánh sáng điện vừa đủ, những chiếc đèn dầu vẫn còn được dùng trang trí bắt mắt ở trước mỗi cửa quán. Phía ngoài bờ kia tường thành của pháo đài là sự ồn ào nhộn nhịp của Sri Lanka làm cuộc sống trở nên biệt lập.

Chúng tôi đón tàu đi từ Galle tới Mirissa, nơi có thể ngắm được cá voi. Biển Mirissa thích hợp

cho việc lướt ván với những dải sóng cao. Bạn chỉ cần bỏ hơn 200.000VNĐ để học lướt ván 30 phút là có thể tập tành "đua đòi" trượt vài đường cơ bản. Tôi cũng thử và thật sự quá khó, sóng dập tung hòn cùng chiếc ván to khủng khiếp khiến tôi kiệt sức nhanh chóng.

Màn lướt ván chỉ là bài khởi động sức khỏe cho tour đi ngắm cá voi giữa trùng khói. Để ngắm được cá voi chúng tôi phải đi thuyền từ 2-7 tiếng tùy thuộc vào đàn cá bơi lội ở đâu. Chiếc thuyền được trang bị thiết bị dò tìm cá. Các nhân viên hướng dẫn chi tiết cách để tiếp cận những chú cá khổng lồ. Sau bốn tiếng lênh đênh trên Ấn Độ Dương chúng tôi cũng được ngắm nhìn những chú cá voi phun nước trắng xóa. Tuy nhiên, khoảnh khắc ấy chỉ trôi lên một phút và chúng sẽ lặn tối tám phút rồi bỏ lại cả khoảnh trôi mêt mông và biển xanh diệu vợi.

Miền hoang dại trên cao

Rời những bãi biển nhiệt đới, chúng tôi đi xe buýt lên miền trung Sri Lanka. Mùa hè ở vườn quốc gia Udawalawe cũng là một điểm thú vị không kém. Lần đầu tiên tôi được trải nghiệm cảm giác ngồi trên xe jeep và tiến sâu vô vùng đất

hoang dã, nơi có voi, chim công, cá sấu, vịt trời, bò... các loài thú sống hoang dã và có thể tấn công nhau. Mỗi con chim công có một lãnh địa riêng, mỗi vườn cây trái hoang dại đều có chủ nhân là những bầy khỉ. Những con cá sấu chờ mưa đến để có thể bơi ra xa hơn khỏi vũng lầy đặc quánh. Đặc sản nữa là bạn có thể ngắm cả một trời dom đóm khi nửa đêm cả thị trấn mất điện.

Ngoài vườn quốc gia, thị trấn Ella là điểm dừng chân khó hiểu đối với chúng tôi. Thị trấn nhỏ chỉ như lòng bàn tay với hai con phố là nơi tập kết tuyệt vời của dân du lịch. Với độ cao trên 1.000 mét, Ella là thị trấn cổ chỉ với một ga tàu, một đỉnh núi, một cây cầu chín nhịp, một con phố nhỏ và vài đồi chè làm lên cả một mùa hè ấm tượng - mùa hè lạnh giữa miền nhiệt đới.

Ở Ella, chỉ cần ngồi ngắm đoàn tàu màu xanh băng qua cây cầu đá chín nhịp trong buổi chiều cao nguyên cũng đủ làm lòng mình ngổn ngang, thốn thúc.

Lúc đứng chờ tàu ở ga Ella tôi mới chợt nhận ra vì sao nơi này lại thu hút du khách tới vậy. Khi những cơn gió thoảng qua, những cây hoa vàng rụng cánh bay trong gió lạnh cùng tiếng tàu tiến vào sân ga hoang dại vụn vỡ từng mảnh cảm xúc.

Mùa hè ở Sri Lanka còn là chuyến tàu kinh điển từ Ella qua Kandy, băng qua bạt ngàn đồi trà, đồi thông và nương rẫy. Ván đề là bạn có đủ tỉnh táo để ngắm nhìn hết cuộc sống qua khung cửa tàu sáu tiếng dài hiu hiu; đủ vượt qua cơn buồn ngủ để vỗ tay đáp lại những người dân da đen nhẽm và nụ cười tươi cùng những cái vỗ tay không biết mỏi.

Sri Lanka còn có Kandy cố đô triều mện, Colombo sôi động và chúa chan... và rất nhiều điểm ở phía tây quốc đảo mà tôi chưa từng đi đến. Chỉ một tuần là chưa đủ. Phải cần cả mùa hè để đi hết quốc đảo này ■

Hoàng hôn trên
Ấn Độ
Dương
góc nhìn
từ Fort
Galle.

Những chuyến tàu ở Sri Lanka

Đi tàu là một đặc sản không thể không trải nghiệm ở Sri Lanka. Ngoài đường bộ, tàu là phương tiện phổ biến ở quốc đảo này. Hầu như tất cả thành phố đều được nối liền với nhau bằng những tuyến đường sắt. Trong đó tuyến cổ nhất là Colombo - Kandy được đưa vào sử dụng cách nay 150 năm.

Với hơn 11.000km đường sắt (Việt Nam có 2.600km), du khách tới Sri Lanka có thể trải nghiệm các cung đường tàu hỏa tuyệt vời từ Ella qua Kandy - cung đường có độ cao trên 1.000m, dọc bờ biển Colombo - Galle. Những chuyến tàu xuyên đất nước đã trở thành biểu tượng và là phương tiện giao thông chính của người dân. Những chuyến tàu có giá rẻ lan tỏa khắp đất nước, kèm theo đó là cảnh buôn bán, trò chuyện văn hóa đi tàu ở Sri Lanka sẽ đem đến trải nghiệm không nơi nào có.

Xóm Mộc của tui nằm bên bờ kinh Xáng. Một con kinh màu vàng vàng cam cam, nước mặn lờ lợ. Mùa mưa, phèn trôi đi ít nhiều hay tạm trốn ngủ dưới đáy kinh. Bông súng phún lên xòe dĩa nhỏ dĩa lớn, lục bình đỗ về lèn bènh kéo theo bèo tai chuột, bèo tai tượng làm nghẹt kín kinh đến nỗi xuồng ba lá bơi không được. Con nít chín mười tuổi đi trên lục bình mà cứ y như đi trên bờ. Măng sây lú đầu rợp đất không khác chi rải đinh. Khi nước ngập ruộng trên mắt cá chân là cả xóm tui cấy tràm.

Má tui cũng đi cấy, mà cây ăn công, vì nhà tui không có đất. Ba tui thì đi biển, mấy tháng mới về nhà một lần, nghỉ ngơi mấy bữa, lại đi. Nhưng nghề chính của xóm không phải là trồng tràm bán rui. Mà là nghề mộc, đóng bàn, tủ, giường, ghế, ghe, xuồng. Ba tui vốn làm thợ mộc, do nghèo, đâu có tiền mua cây tự đóng tự bán nên ba toàn nhận cây đóng mướn. Đóng mướn thì tiền bèo lăm, lại lúc đực lúc cái, ba mới cuốn đồ đi biển.

Gần nhà tui có nhà bác Sáu Cò, cũng khổ chín mười như nhà tui. Ông chồng vừa cầm câu, giăng lưới, vừa đi đóng chõng mướn. Thỉnh thoảng ống được kêu đi mua cây chung với

nhà nào đó để tiếp người ta leo trèo chặt nhánh, cắt ngọn, đốn, cưa, vác xuống xuồng, đi mấy ngày chỉ được vài trăm đồng, cực ghê lấm. Còn bà vợ thì đi chung với má tui nhận công cấy, hay màn cỏ ruộng, có khi còn đi

tát đìa cho người ta. Chiều về với con, lại quay ra nấu cơm kho cá.

Nhưng đến mùa mưa năm tui mười lăm tuổi thì khác. Không phải khác với nhà tui. Mà khác bên nhà bác Sáu.

Báu vật

Kiều My (*Tặng P.T.D*)

Một buổi chiều, thằng Hai với tui cùng mấy thằng trong xóm đang tắm dưới kinh thì có một ghe tam bản chạy ngang. Cái ghe có mui lá che kín nên mấy thằng không biết ghe chở gì. Tụi tui nép mình sát mé, đợi cho cái ghe chạy khuất sau lùm bình bát mới nhào ra lòng kinh tắm tiếp. Dương khi cả đám vớt lục bình chơi vào nhau lúm bùm thì thằng Hai kêu lớn lên.

- È! È!

- Cái gì vậy mày? Tui hỏi.

- Tao đụng cục gì ngộ quá nè!

Thằng Bí vừa cười vừa nói lớn:

- Nó đụng cục cúc của đứa nào rồi!

Cả đám cười rộ.

- Tụi mày nói tầm bậy hông hà! Thằng Hai nói quạo.

Tui lội lại gần nó để coi cái cục mà nó kêu. Đầu tiên, khi tôi sát nó, cái tui cảm thấy là chỗ

nước của nó lành lạnh. Một cục gì đó đụng ngực tui, buốt.

- Cục gì vậy ta? Nó hỏi.

Tui lắc đầu:

- Hổng biết!

Cả đám con nít xúm lại quanh thằng Hai để coi cái "cục gì ngộ" mà chưa đứa nào thấy bao giờ. Nó vuông vuông, bè ngang bè dọc độ hai gang tay, trong vắt, và lạnh.

- Gì đó tụi bây?

Bác Sáu Cò, tía thằng Hai bơi xuồng thăm lưới về ngang hỏi.

- Tía ơi tía! Tía bơi lại đây coi nè! Thằng Hai kêu.

- Coi cái gì? Ông Sáu đảo dàm cho xuồng tối gần đám nhở.

Thằng Hai nói:

- Con đang tắm thì có cục gì ngộ ngộ trôi đụng vô con nè tía.

Bác Sáu Cò ngo xuồng chồ nước thằng Hai chỉ. Ông trọn mắt nhìn, nhíu mày, rồi hổng biết ổng đã nghĩ ra cái chi mà tự dung ổng lật đặt gác dàm vô xuồng, đưa hai tay xuống vớt "cái cục vuông" bỏ lên sập. Xong, ổng chụp cây dàm rồi day qua thằng Hai:

- Lên bờ về nhanh con!

Nội trong buổi chiều hôm đó, cả xóm Mộc đòn rân lên chuyện nhà tui vớt được "cục ngọc nổi" dưới kinh. Bà con cô bác cứ kéo đến liên tục để coi "cục ngọc chút xíu, đụng nó một cái mới chịu".

- Trời ơi cục ngọc nhìn đẹp quá xá!

- Bụt chảng. Trong veo. Mát lạnh.

- Nhà thím Sáu nó trúng mánh rồi!

- Đúng là của trời cho. Chú Sáu mày phải mần vài con vịt cúng thiền thần thổ địa nghe chưa.

***

Tía má tui mừng lắm, ai nói ra câu gì cũng chỉ biết cười híp mắt, đáp đúng một câu:

- Nhờ thằng Hai! Nhờ thằng Hai không đéo!

Núp sau nhà bếp ngó ra, tui thấy có gì đó thiệt kỳ kỳ. Bà con vui vẻ quá! Thân thiết quá! Ông Sáu Cò tối ngày cứ tò tò theo nhà khá giả nhờ cậy. Ngó phát chướng! Mới hồi trưa này, vài người ngồi với nhau đã nói tía tôi vậy. Còn giờ, họ chỉ tía nên mua đất, đóng ghe, cất lại nhà, mần heo... chắc mọi chuyện sẽ còn tốt đẹp hơn nhiều nêu má tui không thấy "cục ngọc" cứ mòn dàn đi trên cái mâm đồng mà tía để trên bàn cho chòm xóm tối coi tiện mắt.

- Tía mà ơi sao tui thấy "cục ngọc" nó nhỏ lại so với lúc ông mới đem về.

- Tao thấy hình như "cục ngọc" nó ra nước. Bà nội nói.

Bà Tư ngồi kê má tui vỗ bàn cái đốp:

- Thôi tao biết rồi! Ngọc này là ngọc của thần thánh ban, nó trong veo nè thấy chưa! Tao chắc chắn là do vợ chồng bây dê tánh để "cục ngọc" giữa nhà rồi ai vô rờ cũng được, đám người trong xóm từ chiều tối giờ có bà nào hay con nhỏ nào đương kỳ dở dày mà hổng biết kiêng cữ lại rờ mó nên ngọc bị thần thánh thu lại. Bây coi cất ngọc liền, rồi làm mâm cơm ra mế kinh cúng. Lẹ lên!

Tía má tui tin răm rắp, lấy bao bố, mùng mền quần cuc ngọc lại, quần thiệt siết. Còn chưa an, bà nội biếu nhét cục ngọc vô khạp gạo, đầy dần lên ba bốn tẩm thớt, một xô nước đầy. Rồi lại lăng xăng nấu đồ ăn bày bàn sát mé kinh cúng kiêng, lạy lục. Khi nhang cháy được một nửa, người ta kêu la um trời lên vì tự dung ở đâu có con rắn

nước lớn lội ngoằn ngoèo trên mặt kinh.

- Hồi đó cuối má mày tui hổng cho má mày được gì ngoài đôi bông cửa bà nội tụi nhỏ. Sáng mới, tui sẽ chở cục ngọc ra chợ, đem vô tiệm vàng nhỡ người ta mần cho má mày một bộ vòng ngọc, chiếc nhẫn, đôi bông, còng chuỗi.

- Thôi tui hóng đeo đâu. Tía mày bán hết đi. Đó giờ tui có biết gì mấy thứ đó đâu, mà tui cũng hổng có cần. Vướng lắm!

- Thì cát để đó. Lâu lâu đi đám giỗ đám cưới thì lấy ra đeo cho đẹp.

- Ông mua cho má kia. Tui nói rồi. Đừng có mà bày đặt.

- Vậy bán cục ngọc tui mua vải cho má nó may áo dài hen, vài cái bà ba nữa. Mua cho má nó đôi dép lào mới luon.

- Khỏi mua dép lào cho tui. Đôi tui mang còn tốt lắm. Tía mày mua quần áo cho bốn đứa nhỏ kia. Ồ... hay là moi ông mua cho tui cái kiêng mới nghen ông, cái kiêng ở nhà nó ó quá rồi, với mua cho tui cây lược. Cây ở nhà gãy rãng tùm lum.

- Ồ! Để moi tui kiếm mua cho bà cái kiêng thiệt bụi luon.

***

Tao cũng nghèo. Nghèo kiết xác. Cũng nợ nần ngập mặt lút đầu. Cũng mòn mướn chết mẹ từ năm này qua năm nợ. Vày mà, trời phạt thương chỉ thương mình nó. Tao có ăn ở đơn sai sai quấy gì với ai đâu chớ.

- È ba mày! Phải chi nhà mình cũng vớt được cục ngọc như nhà anh Sáu Cò hen! Hay được cục nhỏ bằng nửa cục đó thì đỡ biết nhiêu.

- Ngủ đi! Sáng mới còn đi cây tràm cho người ta đó!

- Nói này nghe nè! Hồi chiều tui biết được là cục ngọc nó bị mòn đi, bà Bảy kể vậy.

Mấy bả nói là tại đứa nào tới tháng dơ mình đưa tay rờ ngọc nên thần lấy lại đó mình. Mà tui thì tui nghĩ天堂 khác, có khi thần thánh thủ lòng người, cho ngọc trôi giữa kinh coi ai tham ai lành. Thần có ý làm cục ngọc lạnh ngắt luôn mà. Tui đựng vô có chút xíu mà tay tê cứng.

- Phải chi tui cũng vớt được cục ngọc!

- Ồ! Phải chi...

Phải chi có được một nửa cục ngọc, một nửa, một nửa thôi. Một phần ba cũng được. Một phần ba thôi là dư sức thoát khổ rồi. Chim trời cá nước. Của vò tay ai người đó hưởng. Mà quý thần ơi! Tao cũng cực quá xá chó ngon lành gì đâu.

- Ba mày đi đâu vậy?

- Má mày ngủ trước! Tui đi xíu về.

- Mờ đi đâu?

- Ra ngó cái vó, với tự dung mắc đá, ngủ hổng yên.

- Lẹ lẹ vó à nghen!

***

Tui không ngủ được. Cái cục ngọc trôi kinh mà hồi chiều đụng vô mình vẫn còn làm tui thấy nghi nghi. Nó có đúng là ngọc? Nó có thiệt quý giá? Hay nó chỉ là một "cục" gì đó bị bỏ đi. Một thứ không ra gì.

Bây vịt bên hông nhà chợt nhiên lấp láp cắp rân lên.

Có tiếng bước chân cắp vách nhà.

Tui ngồi dậy, giở mùng chui ra. Bà nội đã ngủ. Tía má đã ngủ. Ba đứa em thì ngủ chung tui. Ai? Tui xỏ dép ra nhà bếp. Tiếng bước chân không nghe nữa.

Cửa sổ chái bếp nhích ra một khe nhỏ.

Một bàn tay đen thùi.

Một cái đầu thò vô.

Tui thụp mình xuống sau

khép nước.

Cửa sổ chái bếp sụp lại như cũ. Cửa nhà bếp động đậy. Nhưng cửa này cái chốt trong, bên ngoài không mở được.

Tui run rẩy, chân đứng hổng nổi, cổ họng cứng ngắc. Cửa sổ chái bếp lại mở, cái đầu đen thui lại thò vào, và cái chân đã bô lên kệ lò của má.

Ông là ai? Cái người đang lọ mọ đi từng bước, giở khám từng bình từng hũ nhà tui, ống ra tủ thờ, mở cửa tủ, quờ quạng. Ông muốn kiểm cục ngọc?

- TÍA MÁ OI ĂN TRỘM!

Khi tui đang đứng đái sè sè xuồng kinh thì nghe tiếng thằng Hai la lên chói lối:

- TÍA MÁ OI ĂN TRỘM!

Tiếp sau đó là một tiếng "cốp" khô khan.

Nhà Sáu Cò rùm beng lên trong cái màu đen kẹo. Tui hóng còn nghe ra cái gì là cái gì. Tui thấy ba má tui mở cửa chạy xiết qua nhà bác Sáu. Một hồi nữa hình như cả xóm Mộc đều tụ lại hết trước sân cái nhà có "cục ngọc" mới ban chiều. Tui không chen vô coi được để biết chuyện gì xảy ra.

Đêm inh ôi quá!

Má tôi xốc bác Sáu gái về nhà. Mặt bả uớt nhem, tóc bù xù, ú ó.

- Vô ngủ đi con! Má tui nói.

***

Tui chôn thằng Hai dưới bóng cây cà na sau nhà. Gắng sao cho nó nằm êm nhứt. Hổng bi đau. Dù nó đã chết, nhưng dấu chân ghé phép sâu trên trán thằng nhỏ, nó đau lắm!

Thôi! Báu vật! Báu vật chết rồi!

Dẫu đó trong xóm, vắng lại tiếng gào khóc của người đồn bà:

- Đừng bắt chồng tui đi!

Đừng bắt ổng mà! ■